

Theologiæ Spiritualis Scholasticæ Et Moralis Tomvs ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Joannis Duns Scoti D. Augustino Conformem

In quo tractatur de Providentia Divina, Prædestinatione & Reprobatione.

Item de Fide Divina, ejus veritate, obscuritate & credibilitate

Bosco, Jean a

Antverpiae, 1686

Sectio I. De natura & objecto fidei divinæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73708](#)

*Similiter
S. Petri.*

*Matt. 14.
v. 31.*

tellige, quod dicitur Pet. 1. cap. 5. v. 9. *Cui refi-
stite fortes in fide;* non quid formaliter refista-
mus per fidem; hoc enim fit per voluntatem,
gratia adjutam; sed quia fides est, quae moveat &
dirigit voluntatem. Proinde meritò diebat
Christus Petro Matth. 14. v. 31. *Modica fidei, qua-
re dubitasti?* Quia nimis habebat languidam
fidem, & non rectè illa utebatur, ad conside-
randum ea, quæ possent affectum & fiduciam
erigere. Licet ergo aliquando posset ly Fides
significare fiduciam, transferendo nomen cau-
se ad significandum effectum; nihil tamen cogit,
ad illam significationem admittendam in
dictis scripturis: ita ut per ly Hesitanus apud
Jacobum, possit commodè intelligi hæsitatio,

repugnans fidei divinæ. Nunquid scriptum est,
Mar. 11. v. 24. *Omnia quacunque orantes petitis, credite, quia accipietis, & evenient vobis?* Credimus ergo est fide Catholica; nee ulla tenet du-
bitandum seu hæsitandum, quin oratio, si bu-
buerit omnes suas proprietates, si imperato-
ria. Ut ut sit de hac controversia, quæ ab u-
traque parte probabilis est, ad praesens no-
strum institutum abundè sufficit, quod ly N.
des, sèpius in scriptura significet affectum in-
tellectus: de haec enim sola significatione in
præsenti opere tractamus. Sed nunquid omnis
affectus intellectus vera Fides? Claram est,
quod non. Quis ergo? Jam edifero, erique

SECTIO PRIMA.

DE NATURA ET OBJECTO FIDEI DIVINÆ.

*5.
Definitoria fidei
de propria.*

*Alia fides
humana,
alia divi-
na.*

*Hac, alia
infusa, alia
acquisita.*

*Distinctio
inter hac,
ex parte
principii &
conditionis
objective.*

*6.
Fides infusa
est prima
virtus
Theologica.*

Fides, prout pertinet ad intellectum, pro-
priè significat firmum assentium, quo
credimus testimonio dicentis, propter
eius auctoritatem. Et siquid homo aliquid
dicat, erit fides humana; sin autem Deus, fides
divina. Hæc, secundum Aliquos, duplex
est, una infusa, quæ supernaturalis est, & re-
spicit pro objecto formaliter veritatem divinam,
dependenter à revelatione divina; verè existente,
tanquam à conditione; alia vero est acqui-
sita, quæ naturalis est, & respicit pro objecto
formaliter eandem veritatem divinam, depen-
denter, tanquam à conditione, à revelatione
vera vel apparenti; ita quod utraque Fides di-
stinguitur, ram ex parte principii, nam unum est
supernaturale, & aliud naturale; quam ex parte
conditionis objectiva; quia infusa requirit re-
velationem Dei verè existentem, acquisita vero
requirit revelationem divinam, quæ abstrahit à
vera, vel apparenti, seu falso existimata. Ita noster
Francis del Castillo de Virt. Theol. disp. 3. q. 4.
n. 2. quām doctrinam suo loco examinabimus.

Pro nunc dico, fidem infusam esse virtutem
intellectus, inter Theologicas primam origi-
ne, virtutem quidem intellectualem, quia di-
cit determinatè verum; primam autem origine
seu natura; quippe nihil volitum, nisi cogniti-
um, ergo cognitio natura præcedit volitionem;
at per hoc cognitione Dei, quæ habetur per fi-
dem, natura præcedit spem & charitatem, nam
per spem volumus Deum tanquam summum
bonum nostrum, per charitatem vero, ut sum-
mum bonum in se. Et quomodo possumus vel-
le summam Dei bonitatem, nisi prius, saltem
naturam, eam cognoscamus? Aut quomodo pos-
sumus eam cognoscere, tanquam sperandam,
vel diligendam, nisi ut talis per fidem propo-
natur voluntati? Jure igitur meritissimo Patres
Concilii Trid. inter disputationes ad justitiam,
primum locū tribuunt Fidei, dicentes Sef. 6. c. 6.
Disponuntur autem ad ipsam justitiam, dum excita-

ti divinæ gratiæ. & adjuti, fidem ex auditu incipi-
entes, liberè moventur in Deum, credentes vera eis pro-
prio & cap. 7. In ipsa justificatione (inquit) cum
remissione peccatorum hæc omnia simili infusa ac-
cepit homo per Iesum Christum, cui inservit, fidem,
spem & charitatem. Nam fides, nisi ad eam spes
accedit, & charitas, neque unit perfide cum Chri-
sto &c. Quæ porto ratione spes, & charitas, ac-
cederent ad fidem, nisi hæc esset prior, latet
origine seu natura? Appositè idem Concil.
eàd. fl. c. 8. ait. Fides est humana salutisnotum,
fundamentum, & radix omnia justificationis. Si
me queritur, quid sit hæc Fides, Respondeo,
& erit

CONCLVSIQ. I.

Fides, virtus Theologica, est ha-
bitus, vel actus intellectus, quo
firmiter, sed obscurè assentimur
omnibus, quæ prima veritate
stata est, propter ejus auctori-
tatem.

Hæc Conclusio continet veram definitio-
nem fidei, non tantum quod substantiam fidei
ejus, sed etiam quod modum dialecticum de fidei
finiendi. Pro genere de finiti ponitur: Habitus ut
vel actus intellectus, pro differentia autem: Quid
firmiter, sed obscure assentimur &c. At si dicte-
tur: est assentius (habitualis vel actualis) fi-
bus, sed obscure, objecti à Deo revelati,
propter divinam auctoritatem. Habitualis, in
quam, vel actualis, quia duplex est Fides, uno
habitualis, altera actualis; sicut generaliter dup-
plex est virtus, una habitualis seu habitus vir-
tutis, altera actualis seu actus virtutis, quibz
habitu efficienter & physice causatur. Patròly
Vetus,

Virtus magis propriè significat habitum, quām actum. Nunc quid etiam ly Fides? Indifferenter accipitur pro habitu, & pro actu juxta exigentiam sermonis, in quo profertur.

Rogat alius, quid significet apud Apost. Hebr. 11. v. 1. Est autem fides sperandarum substantiarum, argumentum non apparentium. Resp. hæc verba communiter intelliguntur de actu fideli, & videntur continere veram ejus definitiōnēm, quantum ad substantiam, licet non quantum ad modum dialecticum definiendi. Quod contineant substantiā probatur: quia continent, quod est actus intellectus, quo firmiter & obscurè assentiat quis rebus, quas in ordine ad consecutionem beatitudinis revelat Deus. Quod A. post ibi loquatur de fide intellectuali, sive affensu intellectus, jam sup. ostendimus. Porro fides seu certitudo hujus affensū, facit importaur per illud verbum: Argumentum, quod significat convictionem, teste D. August. tract. 79. in Ioan. ibi: Fides in Epist. quæ scribitur ad Hebr. ita est definita: Est autem fides sperantium substantia, & convictione rerum, quæ non videntur. Et sicut ly Argumentum aliquando applicetur ad probabilia & dubia; in sua tamen proprietate significat rationem, certò concludentē, ut constat ex Philosopho sic dicente: Argumentum est, quod dixer habere non potest, atque ipsi dicimus. Quangum & dici posset, argumentum hic sumi pro effectu argumenti. Præterquam, quod certitudo etiam significetur per illam particularē: Sperandarum rerum, seu sperantium substantia. Ach! Apostolus dicere, fidem esse fundamentum certissimæ spei; quid ni ergo & ipsa certa debet esse. Enimvero rerum, quas speramus, nulla est in hac vita substantialis forma, nisi assensus certus, propter auctoritatem promittentis, de veritate illarum: sicut enim in semine continentur fructus, qui sperantur, & hoc semen dicetur illorum, antequam existant, substantia, sic indidem fides appellatur rerum sperandarum seu sperantium substantia: & veluti super substantiam hominis consurgit hominis ædificium, usque dum crescat, & accedat ad perfectum statum; pati modo super fidem consurgit hominis ædificium supernaturale, usque dum accedat ad beatitudinem; & per hoc, ut supra adhuc audivimus, fides à Concil. Trid. sess. 6. cap. 8. dicitur: Humanæ salutis initium, fundatum, & radix omnis justificatio. Dicitur ergo fides substantia non Physica, quæ est ens per se existens; sed moraliter seu translativè, vel per Metaphoram, sumendo substantiam pro fundamento, idque primo.

Quod addo, quia etiam spes potest dici aliquo modo substantia seu fundatum rerum sperandarum; quippe per spem possidemus quam rem promissam, & sola fides sine spe ad hunc effectum non sufficeret. Hinc scriptum est Job. 19. v. 27. Reposta est hac spes mea in finu meo. Circa quod Chrysost. hom. 21. Resurrectio, inquit, nondum est, sed spes facit, ut ea consistat in anima mea. Interim spes non est fundatum primum; neque enim posset homo sperare bea-

titudinem, nisi eam crederet futuram; atque adeo certitudo spei proportionata est certitudini fidei; quod Aug. sup. relatus indicavit per ly sperantium; nam fides est quasi bælus, in quo viatores nituntur ad sperandum: proprium squidem cognitionis est, facere objectum præfens, proinde cognitionis certissimæ qualis est fides, facere objectum ita erit præfens, ac si oculis videretur. Fides itaque causat spem, seu Fides causatur: substantia rerum sperandarum seu sperantium; non quæcumque substantia, sed quæ sit argumentum non apparentium; quod manifestè liquet non convenire spei, ac proprieat in d. verbis Apost. non definitur seu describitur spes, sed sola fides; quippe sola Argumentum non apparentium. Per quæ utique verba significatur obscuritas fidei; ut etiam certitudo, ut sup. dictum est. Ex ultraque autem illa conditione infert excellentiā motivi, quod non potest aliud esse, quæ auctoritas divina, ut infra videbitur.

Dico: Definitur seu describitur; quia, ut sup. insinuavi, non est essentialis seu quidditativa definitione juxta dialecticum modum definiendi; Apóst. est quia hæc debet esse clara, & per genus & difference per Metaphoram. Porro prædicta definitio Pauli traditur per Metaphoram substantia; quia fides essentialiter est actus intellectus, adeoque accidentis, antecedens actum spei: item per Metaphoram Argumentum; nam argumentum propriè est oratio, rei dubia faciens fidem; ac per hoc fides est quidam effectus argumenti, scilicet firmus ac certus assensus rerum non apparentium: quæ res, licet sit omnino certa prout substantia fidei; quidē, si præseindantur à revelatione divina sive à fide, sèpè sunt dubia in ordine ad intellectum humanum, imò videntur aliquando esse falsa. Deinde, per dictam definitionem argumentum non significatur, rem certam non posse probari aliquo argumento, sed quod per argumentum possumus certò probare rem dubiam. Si dixi: Argumentum facit rem apparere. Resp. non aliquando facit rem apparere, non semper.

Et dicitur: argumentum facit rem apparere. Resp. non aliquando facit rem apparere, non semper. Inquis, sed hoc objectum non sunt solùm res sperandæ; nam per fidem credimus etiam res præteritas, & res futuras, quas nullo modo speramus, v.g. damnationem æternam, & quæ nullatenus ad nos pertinent; quomodo ergo rectè ponitur in hac descriptione fidei ly Rerum sperandarum? Resp. quia res sperandæ sunt verum objectum fidei, nec tantum objectum, sed etiam finis: nam fides non datur homini propter solam cognitionem, sed maximè propter operationem, ad quam solent homines potissimum induci per spem remunerationis; ideoque Apost. ad utrumque, finem & fructum Fidei respondens, addidit illa verba.

Nec

11.
Fides potest non enim spes in recto intrat hanc descrip-
tione, quasi per se fore requisita ad fidem, sed
tantum in obliquo, & tanquam per accidens
habens connexionem de facto cum objecto fidei:
nam beatitudo, quam fides dicit futuram, est
objectum materiae spei. Quando igitur D. Da-
masc. lib. 4. de Fide cap. 11. ait: fidem à Paulo
definitam esse minimè dubiam aut ambiguam
spem, solum vult, spem accipere suam firmata-
tem à fide, nisi enim Deus revelasset remune-
rationem supernaturalem, quis eam auderet fir-
miter sperare? Quæ cùm ita sint, perperam
dixit Gloss. cap. Firmiter, de Summa Trinitate
& Fide Catholica, istam definitionem seu de-
scriptionem Apostoli non videri posse: Quia,
inquit, vera definitio convertibilis debet esse cum suo
definito; sed hoc non est convertibilis; quia spes est simili-
liter substantia sperandarum rerum. Sed nunquid
etiam argumentum vel convictione non apparen-
tium? Patet ex dictis, quod non: & id est Fides
non est spes. Nunquid, quia bruto convenit
ratio animalis, id est non est vera definitio ho-
minis animal rationale? Atque ut illa descrip-
tionem convenieret etiam spei, ut probabile esse con-
cedit Magist. sent. 3. dist. 2. lit. I. in principio,
num inde bene infert Gloss. sup. Ergo fides est
spes? Audi Mag. Si, inquit, quaritur, an hac de-
scriptionem spei conveniat: sanè concedi potest utrum-
libet. Si autem dicatur convenire, sunt & alia plura,
quibus differunt fides & spes. Si ille. Igitur non
est audienda d. Gloss.

12.
Erasmus magis errat.
Dica fil.

Glossa in cap. firmi-
ter male carpit defi-
nitionem Apost.

Magist. Sent.

Quæ cùm ita sint, perperam
dixit Gloss. cap. Firmiter, de Summa Trinitate
& Fide Catholica, istam definitionem seu de-
scriptionem Apostoli non videri posse: Quia,
inquit, vera definitio convertibilis debet esse cum suo
definito; sed hoc non est convertibilis; quia spes est simili-
liter substantia sperandarum rerum. Sed nunquid
etiam argumentum vel convictione non apparen-
tium? Patet ex dictis, quod non: & id est Fides
non est spes. Nunquid, quia bruto convenit
ratio animalis, id est non est vera definitio ho-
minis animal rationale? Atque ut illa descrip-
tionem convenieret etiam spei, ut probabile esse con-
cedit Magist. sent. 3. dist. 2. lit. I. in principio,
num inde bene infert Gloss. sup. Ergo fides est
spes? Audi Mag. Si, inquit, quaritur, an hac de-
scriptionem spei conveniat: sanè concedi potest utrum-
libet. Si autem dicatur convenire, sunt & alia plura,
quibus differunt fides & spes. Si ille. Igitur non
est audienda d. Gloss.

Et minus audiri debet Erasmus, qui in An-
notationibus ad prædictum locum Pauli scri-
bit, solum contineri in his verbis encorium
quoddam fidem; ibique sermonem esse de
fide, quæ pertinet ad voluntatem, non de
fide, quæ pertinet ad intellectum; quod partim ter-
merarium est, partim erroneum juxta nostrum
Dicast. de Virt. Theol. disp. 7. q. 1. n. 12. Qui sic
incipit: Sed inquires, quæ censuram mereatur
Erasmus? Et respondeo eum communis sen-
tentia, ehe temerarium in eo, quod ait, in his
verbis Pauli non definiri fidem; quia in re
gravi absque idoneo fundamento loquitur con-
tra torrentem Patrum & Scholasticorum: & esse
erroneum in eo, quod ait, ibi Paulum loqui
de fide sumpta pro fiducia; quia per manifestam
consequentiā infert, quod fides, quæ justifi-
cat, est fiducia: nam Paulus postquam dixit,
quod justus ex fide vivit, statim sequentē ponit
prædicta verba: Fides est &c. Quod est contra
Concil. Trid. Sef. 6. can. 2. ubi damnat affirmantes
fidem justificantem nihil aliud esse, quam
fiduciam. Hactenus præfatus Auctor. Impræ-
fessoriarum prosequar explicacionem naturæ fi-
dei, quæ optimè intelligitur ex objecto, ut po-
te ad quod tota virtus ordinatur, & à quo spe-
ciem suam desumit. Sit ergo

CONCLVSION II.

Objectum materiale Fidei prima-
rium est Deus; adæquatum om-
ne ab ipso revelatum, etiam na-
turale & contingens, quod uni-
versim æquè immediate ac fir-
miter creditur.

Hæc Conclusio plures habet partes figili:
Notæ: Aliquos distinguere inter objectum &
subjectum alievius scientia. Alii autem subi-
& objecti vocabulis tanquam synonimis &
utuntur, & meritò quidem, inquit noster
Smi. de Deo uno Procem. q. 2. n. 28. Primo,
quia nomine objecti clarius significatur, hic
non esse sermonem de subjecto inhesionis,
quod in rigore & propriissime distinctione
scientia diceretur. Secundo: quia esti materiale ob-
jectum scientia in conclusione scientie sub-
iectatur; formale tamen, adæquat spectatum
in illa non subiectitur, imò nec illam (ut Con-
clusio est) ingreditur; cum adæquat spectatum
formale objectum involvat medium seu
motivum assentiendi, & medium non ingre-
diatur Conclusioem: unde quia, ubi de sub-
iecto scientia differitur, non solum de mate-
riali, sed etiam ac potissimum de formalis agitur,
proprius loquendo de objecto, quām subjecto
institueretur disputatio præsertim, cum objecti
appellatio subjecti rationem comprehendat.
Hueque Theodorus. Et illic subiungit: quia
verò loquendum est eum multis, subjecti &
objecti vocibus promiscue utemur. Sicut ipse,
ita & nos.

Porrò objectum aliud materiale, aliud for-
male dicitur, per analogiam cum materia, & for-
malis Physicis, nam veluti materia est de se indiffe-
rentis ad varias formas & ad varia compo-
nuntur; per formam autem ad cer-
tum compostum determinatur; ita res, sic
eadens sub scientiam, ut de se sit indifferens ad
varias rationes cognoscendi, & ad varias scien-
tias constitutas, per rationem autem cogniti-
vendi determinatur ad certam scientiam con-
stituendam dicitur objectum materiale, ipsa
verò ratio cognoscendi dicitur objectum for-
male. Ita hos terminos explicat Smi. lupa. 39. Smil.
& quia (persequitur idem Auctor) materiale
objectum potest habere latitudinem, & partes
integrantes (aut qualibet integrantes) vel subjectas,
& inter istas aliqua potest esse primaria, alia
verò possunt esse secundaria; hinc nata est
subdivisionis materialis objecti in primarium, se-
condarium, & adæquatum. Et dicitur primarium,
ad quod omnia referuntur, quæ sub illam scien-
tiam, cuius primarium objectum est, cadunt;
ob quod etiam solet vocari subjectum attribu-
tionis, subjectum speciale, principaliter integrum,

subjectum intentionis, subjectum radicale &c. Unde secundarium est, quod consideratur propter attributionem & ordinem, quem habet ad primum, & quod ex utroque constat, dicitur totale & adaequatum. Hoc usque Theod.

A quo si peras, an etiam objectum formale recte dividatur in partiale, & totale? Resp. minus recte ab Aliquis sic dividit: recte vero subdividitur (inquit num. 40) in objectum quod, & quo. Objectum formale quod est illa ratio, secundum quam materialis objectum primo terminat scientiam. Objectum formale quo est alia ratio, secundum quam materiales objectum primo moveret intellectum ad assensum scientificum; & hoc Scotus qu. 3. Prolo. q. 2. lateral. num. 4. vocat subiectum primum, ibi: De secundo dico, quod ratio primi subjecti debet continere in se primo virtutem omnes veritatis illius habitus, cuius est. Et num. 19. appellat subiectum formale, dicens: Ad alia secunda via: ad primum deo; quod illa auctoritas exprimit materialis bajus scientia in communi, non subiectum primum formale. Denique 1. diff. 3. qu. 3. num. 23. vocal rationem objecti, quam ait: *Esse illam formam, secundum quam objectum est motivum potentiae, sicut ratio acti vel agendi dicitur esse illa forma, secundum quam agens agit.* Non tamen (inquit Smit. sup. rationem terminandi excludere volunt a ratione formalis objecti, sed hanc sub ratione motivi objecti comprehendit, & per motivum censuit compleri in ratione objecti formalis, seu integræ formæ specificantis scientiam; cum, præcio formalis motivo, possit formale terminativum ad varias specie scientiæ pertinere. Vel fortè censuit rationem quam, seu terminativum magis ad materiales objectum pertinere, sub quo etiam ab aliis Doctribus aliquando comprehendi solet. Hæc ille.

Hinc Card. Lugo Tract. de Virtut. fidei divina Disp. 1. Sect. 1. num. 1. Suppono, inquit, objectum formale, & materiale in praesenti Disp. esse illa, quorum uni assentimur proprie aliquid: sicut etiam in attributis voluntatis objectum materiale est illud, quod amatur propter aliud; objectum vero formale est illud, propter quod aliud amamus, v.g. si amas medicinam proprie sanitatem, medicina est objectum materiale, sanitas est objectum formale; quia quasi informat & vestit medicinam, quæ secundum te non moveret voluntatem, vestita tamen à bonitate sanitatis alicet ad sui amorem; si etiam quando intellectus assentitur unius proprie aliud, v.g. huic propositioni: *Homo est risibilis, quia est rationalis, risibilitas est objectum materiale: rationalitas vero est objectum formale, quia risibilitas, cui secundum se non assentire, quia in se & ex propriis terminis non appetet, informatur tamen, & quasi inducit altera veritate clariori, & sic informans & vestita moveret intellectum ad suum assensum.* Ita Eminent. Ubi sub objecto materiali comprehendit formale terminativum.

Tomus II.

Item clarissime dicit Disput. 3. quæ est de *subiecto materiali fidei*, Sect. 1. num. 1. ibi ratiæ comprebendens illud, quod non terminat cognitionem intermediae per suam entitatem, sed per aliquid sibi inherens, ut partes dicuntur objectum materialis visionis, quia formaliter videtur sola quod.

albedo, parieti inherens, illud tamen solùm est objectum denominativæ & per accidens; nos autem loquimur in praesenti de objecto materiali, quod immediata terminat actum fideli per suam entitatem; quarè à nonnullis appellatur objectum formale quod, ut distinguant illud à motivo assentendi, quod appellant objectum formale quo: melius tamen appetatur objectum materiale, quia fides versatur circa illud, ut informatum per autoritatem Motivum & revelationem divinam, tanquam per objectum formale. Sic ille. Melius appelletur, vel ^{Motivum} ^{est formale} ^{qno.}

non, nolim hic disputare, quia res parvi momenti est. & ad nihil utilis quæstio: satis est, ad intelligendos Auctores, diversamodè loquentes in hac materia, seire aliquando vocari ab ipsa objectum materiale, subinde autem terminativum formale, seu quod nos impræficiarunt secuti Smif. sup. distinguimus objectum materialis fidei ab objecto formalis terminativi, & de illo quidem hæc Conclus. de hoc autem Conclus. teq. tractabimus.

Itaque Deus esse objectum materiale fidei, idque primarium, ut habet prima pars praesentis Conclus. ab omnibus admittitur, & patet ex descriptione primarii objecti sup. posita; nam primariu[m] ad Deus referuntur omnia, quæ sub fidem cadunt, & ipse est, qui in primariis propositionibus fidei subiectur, ut per se patet. Hinc, ut bene nota Smif. sup. num. 41. fides dicitur fides Dei, & fides ad Deum Marc. 11. v. 22. Habeat fidem Dei. & I. Theſſal. 1. v. 8. sed & in omni loco fides vestra, quæ est ad Deum, perfecta est. Item ad Hebr. 11. v. 6. dicitur *Credere enim oportet accedentes ad Deum, quia est, nempe tanquam primarium fidei punctionum.* Ergo Deus est objectum materiale primarium.

Nunquid etiam adæquatum? Negat 2. pars 18. Conclus. dum pro objecto adæquato ponit Non tamen omnis à Deo revelata: nam quis embigat, plurima esse à Deo revelata, quæ non sunt Deus, nec Deum directè involvunt? Taliæ sunt hæc propositiones: Abraham genuit Isaac: B. Virgo est mater Dei; Fuit perpetuus Virgo; Mundus est conditus: Mortui resurgent, & similes, in quibus subiecta erera sunt. Iplum samque subiectum propositionis fidei objectum est, in complexum: propositio autem objectum complexum. Constat ergo, nec omnes propositiones fidei, nec omnia subiecta eorum propositionum esse Deum, aut Deum directè involvere; quomodo itaque Deus foret objectum adæquatum seu complexum, seu incomplexum fidei? Quævis sit primarium tam complexum, quam incomplexum; quia primaria propositiones fidei humanæ pro subiecto suo

Kk

Deum

Nisi indi-
recte.
Satis.

Deum; ut Deus est unus & trinus, Deus est omnipotens, infinitus &c. Rogat aliquis; an nullà ratione Deus possit dici objectum adæquatum fidei? Attende, quid dicat noster Theodorus sup. n. 45. Potest, inquit, dici, Deum esse adæquatum Theologiae subiectum, partim directum, partim indirectum; quia omnes res, de quibus aliqua veritas Theologica cognoscitur, sunt aliquid Dei per Attributionem, vel relationem ad ipsum. Hanc autem attributionem vel relationem probat num. 41. Hisce verbis: Quia quidquid considerat de Deo, vel spectat ad Deum absolute spectatum, vel ad Trinitatem Personarum in Deo, vel ad aliquem ejus respectum ad extra sub ratione Creatoris, Conservatoris, Restauratoris, Sanctificatoris, Retributoris, & finis ultimi creaturæ intellectualis. Sie ille.

19.
Hoc sensu
loquitur
Scotus.

Conclus. a-
git de obje-
cto adæqua-
to directo.

20.
Tale est om-
ne à Deo
revelatum.

Non sufficit
esse revela-
tibile tan-
tum.

dicitur objectum. Quamquam alioquin per hanc revelationem posset intelligi revelabile; sicut per inexistentiā aliquando intelligitur aptitudo inexistendi; sic universale definitur, quod pluribus inest, id est, quod natura est pluribus inestere. Ac per hoc, qui afferit, objectum materiae fidei esse ens revelatum, non necessariō excludit, quod revelata non sunt; nam per ens revelatum potest intelligere ens aptum revelari; & qui dicit, objectum materiae fidei esse omne ens revelabile, non excludit, quæ revelata sunt, quia bene argumentantur à potentia ad actum: Et non revelatum, ergo est revelabile. Igitur utraque locutio vera est, nec pcc unam magis significatur natura ac vis fidei, quam per alteram; nam tanta vis in eo consistit, quod faciat intellectum firmiter affectari iis, quæ à Deo revelata sunt pro eo tempore, quo fuerint à Deo revelata.

Neque sola supernatura, & necessaria, sed etiam naturalia & contingentia, ut habet scriptum quens pars Conclusions. Et quidem de supernaturalibus nemo dubitat, & manifestum est ex Scripturis, & quotidiano usū: ratio vero est, quæ veritates supernaturales non possunt nisi per revelationem cognoscī, juxta illud Matth. 16, v. 18. Quia caro & sanguis non revelari titi, sed Pater meus, qui in celis est. Et similia plura obvia sunt. Quoniam ad veritates naturales, licet hæc aliqualiter cognoscantur naturali lumine, testis Apost. ad Rom. 2, v. 14. Cum enim Genui, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ leguntur, faciunt, ejusmodi legem non habentes, ipsi habent lex &c. tamen à pauci propter corruptionem naturæ per peccatum cognoscuntur, & ideo eorum fides necessaria fuit pro hominibus multitudine; in d' etiam pro sapientibus, ut similius & certius illa tenerent, quod necessaria erat fides, ut possent reliqua omnia firmiter credere.

Venio ad veritates necessarias & contingentes. Evidentem certum est, objectum fidei comprehendit veritates necessarias, ut Deum esse & similes. Et vero de contingentiis, sive de praeterito, sive etiam de futuro, ut Antichristus erit, vel Universale judicium erit, constat ex Divinis Scripturis, & ratio est, quia hæc omnia revelantur. Nec obstat quod fides debet esse certa, et certitudo autem non possit esse, nisi de necessariis. Resp. quippe, quod siue scientia Dei est certa, licet sit de contingentiis, ut videtur potest in Tract. no. 8. de intellectu & voluntate Dei, attingit illa secundum statum praesentem, & necessariis, quæ omnia, quod est, necessiter est. Atque inde potest esse fides certa de contingentiis, quia attingit illa, ut subsistat revelatione divina, quæ manat à scientia Dei.

Atque haec est ratio ultima pars Conclusionis scilicet: Quod universum aquæ immediatè ac finiter creditur. Ratio, inquam, est, quia omnia hæc sunt necessaria, sive contingentia, supernatura & naturalia aquæ induuntur motivo formaliter, & aquæ immediatè revelantur à Deo, quid in ergo quæ immediate & firmiter creduntur?

Fatetur, divinam revelationem non semper immediata nobis applicari; id est, non semper credimus propter immediatam revelationem, sed ordinariè solùm propter mediatam; sed quid tum? Nam sicut illi, qui immediatam habent revelationem, credunt immediatè rem revelatam, propter auctoritatem revelantis; ita quoque hi, qui tantum mediatam habent revelationem; ergo ex eo capite una fides non est magis immediata, quam alia; sed omnis res revelata quæcumque immediatè creditur per fidem; et lo aliquæ principalius pertineant ad fidem (ut pater ex dictis, & magis constabit ex infra dicendis) tum quia de se sunt nobiliores objecta; tum quia magis conduceant ad finem, qui de facto per fidem intenditur, puta, æternam beatitudinem: porro sicut lumen naturale magis inclinat ad cognoscendam veritatem nobiliorem, & utiliorē ad finem intentum, quid nisi etiam lumen fidei?

Non igitur negamus omnem ordinem inter credibilia, seu objecta materialia fidei; sed solum ordinem in esse credibilis, id est, dari aliquod primum credibile, seu objectum materiale fidei, à quo cetera dependeant in esse credibilis; idque quia divina auctoritas, & divina revelatione habent immediatum ordinem, ad omnia objecta credibilitas, purè materialia, de quo plura aliibi, ubi de discursu, quem Aliqui requirunt ad assensum fidei. Et hæc est etiam ratio, ut sup. indicavimus, cur omnia credibilia quæcumque firmiter credantur, quamvis enim aliqua sit in effigie entis necessaria, alia autem contingit; tamen æqualiter repugnat falsitas his, ac illis, supposita revelatione divinâ; atque adeò quæcumque firmiter credenda sunt, saltem implicite, imo & explicite, ex hypothesi, quod revelatione divina sufficienter omnibus fuerit applicata. Item Deus quæcumque verax est & infallibilis in misericordiis, sicut in magnis, in creatis, & in ceteris, in contingentibus, sicut in necessariis: totum namque suam veritatem, & auctoritatem dimitteret, si vel in re quantumcumque minima, in re crea, & contingentи posset dixerit falsum. Si ergo aliquando homo videatur firmius credere unam veritatem, quam alteram, non id provenit ex parte objecti motivi fidei, sed ex alio motivo adjuncto; hic autem solùm agimus de credulitate, quantum est ex parte motivi fidei, sive de fide propriè dicta: hoc autem motivum omnis propositio revelata quæ participat. Quamvis ergo veritas rei in se, id est, quæ habetur per principia intrinseca sit major in uno re, seu una propositione, quam in alia, haud æquidem veritas in esse credibilis, quæ fundatur in auctoritate divina, & testimonio extrinseco; quia, ut dictum est, illud et idem & quæcumque informat utramque rem testificat.

Quapropter, non minus est hereticus, & amittit totam fidem, qui negat, v.g. canem Tobie, ac qui negat incarnationem, aut Mysterium Sanctissimæ Trinitatis. Sed, dicit alius: gravius est peccatum negare Christi di-

vinitatem, quam negare canem Tobie habuisse cus, & per-
caudam. Planè: ergo major infidelitas, nega- dit totam
tur. Consequentiæ nam ex sua specie utrumque fidem.
æqualiter repugnat Fidei; quæcumque ex aliqua
circumstantia extrinseca uni superaddatur ma- Et equali-
litia blasphemia; quia contra reverentiam de- ter contra
bitam Christo, negando ei, quæ magis perire fidem pec-
nent ad sui dignitatem. Hæc autem malitia non
opponitur propriè fidei, sed religioni. Igitur
hæc peccata sunt æqualia in ratione infidelita- Aliquando
tis; scimus in ratione irreverentia, de qua hic simil peccata
non agimus. Audio replicantem: Deus non contra alia
ad assertendum: in rigore tamen Deus sem- virtutem.
per jurat, cum semper afferat se in testem,
quod est propriè jurare. Hæc ergo replica nul-
lius est momenti.

Ex dictis etiam facile solvitur hoc argu- 26.
mentum Adversariorum: Non omnia objecta Objectio.
materialia fidei habent æqualem veritatem; Omnia à
nam divina veriora sunt, quam creata, cum
sint magis necessaria, & magis entia; ergo, si- Deo revelata
cuti, quæ magis bona sunt, magis debent ama- ta habent
ri, quid ni, quæ magis vera sunt, magis de- æquale ve-
beant credi? Ad hoc, inquam, argumentum ritatem ex
Resp. ex dictis: nec omnia revelata, aut reve- revelatione,
rabilis habere æqualem veritatem intrinsecam, data in au-
ut pater in creatis, & in ceteris, necessariis, & charitate
contingentibus; sed bene extrinsecam, fun- de credendi
datam in auctoritate, & revelatione divina. revelatione.
Vel sic: magis credi debent, quæ habent majo-
rem veritatem, quando motivum credendi est
ipsa veritas propria objecti crediti, transcat: Quia mo-
quæcumque participatur ab aliis veris, quæ credun- tivum fidei
turi, nego. Ad simile de charitate Resp. chari- est veraci-
tatem quidem magis amare Deum, quam crea- tas Dei, ac
turas; quia bonitas infinita, quæ est motivum quæ omni-
amandi, magis & perfectius participatur à bus commu-
Deo; quam à creatura; ut patet: at vero inter nicaata.
creatures charitas non semper magis amat, 27.
quæ sunt perfectiores; sed eas, ex quibus ma-
jor Dei gloria resultat. Quarè, si ex creatio-
ne hominis major gloria Dei resultabit, quam
ex creatione Angelorum, charitas magis amabit ho-
minem, quam Angelum ultimum quippe mo-
tivum amandi non est propria bonitas homi-
nis, vel Angelii; sed bonitas Dei. Cùm ergo Mendacium
ultimum motivum fidei non sit veritas in- non est ob-
trinseca objecti crediti, sed veritas Dei, jetatum re-
quæ debet omnia credere, quibus æqualiter il- velatum aut
la communicatur, uti sunt omnia à Deo reve- creditum.

lata sunt revelabilia.

Si autem à me queritur, an etiam mendaci-
cum inter illa debet computari? Resp. citius, 27.
mendacium non est objectum creditum; cùm
per fidem non possit credi aliquid falsum: po-
test tamen esse objectum, sive potius subjectum,
de quo fides aliquid credit, v.g. in hac proposi-
tione fidei, Mendacium est peccatum. Potest etiam
esse

esse prædicatum, quod fides de aliquo credat, v.
Quod diabolus dixit Eros, fuit mendacium. Itaque
Lugo. (intra Lugo de fide dicit, 3. dict. i. n. 6.) id, quod
De menda- propriæ creditur, est conjunctio prædicati cum
cio tam- subiecto; quæ, si sit falsa, non potest credi
varia cre- dumur.

per fidem: de ipso tamen falso potest fides ali-
quid verè credere; vel ipsum etiam falsum po-
test de aliquo verè enuntiare. Si obiectas: in
actu diffensu, elicito à fide copula ipsa præ-
dicati cum subiecto est falsa, v.g. huc: Pater non
est incarnatus; id enim actus ille est verus, quia
falsa est conjunctio prædicati cum subiecto.

Relp. enim sup. num. 7. primò: actus omnes
fidei in rigore non esse diffensus, sed affensus,
qui inferuntur ex duabus affirmativis, v.g. Quid-
quid Deus dicit, est verum, sed Deus dicit, Patrem
non esse incarnatum; ergo verum est, Patrem non
esse incarnatum. Qui non est diffensus, sed al-
lensus.

Sed quia hoc difficultate non caret, hinc
Relp. 2. quod, quidquid de hoc sit, in illo dif-
fensiū conjunctio falsa prædicati cum subiecto
non esset objectum creditum, sed negatum per
fidem; nos autem solum dicimus, talitatem
non posse esse objectum materiale creditum
per fidem, quidquid sit, an possit esse objectum
directè negatum. Sie ille. Et placet hæc re-
sponsio, neque videtur nobis inconveniens,

quodā falsitas posset esse objectum directè ne-
gatum. Itaque mendacium, quæ tale, id est, qua-
tenus continet talitatem quasi in actu exercito,
non est objectum fidei, quia ut sic non est à
Deo revelabile: secus si sumatur mendacium,
quatenus de illo aliquid verè affirmari potest.
Nam omnis propositio, quæ credi potest ob-
revelacionem divinam, est objectum materiale
complexum fidei, & omne, quod potest esse

vii & ipsa subiectum talis propositionis, objectum in-
complexum. Ex quo sequitur, & ipsam fidem

posse esse objectum materiale incomplexum sui
ipsius, v.g. in hac propositione: *Fides datur*: quæ

est credibilis per revelationem divinam. Quen-
admodum enim intellectus potest esse objectum
materiale sui ipsius, quatenus potest à
seipso cognosci: ita etiam habitus aliquis
intellectus potest esse materiale objectum lui-
ipsius, quatenus potest inclinare ad cognitionem
habendam de eo: quod in fide humana
patet experientia: nam certum est, quod di-
scipulus, qui haberet habitum fidei humanae
credendi magistro suo, posset credere eidem
dicens, quod discipulus haberet fidem. Ita no-
ster Poncios in suo Comment. lib. 3. dict. 23.
num. 68. Idem dicendum de veritate divina
revelacionis in hac propositione: *Veracitas divina
revelans datur de futuritione Antichristi*. Nec ob-
stat, quod illa veritas sit objectum formale: nā,
ut ibidem ait præfatus Auctor, idem sub di-
versa ratione posset esse objectum materiale fidei,
& formale; materiale quidem, quatenus
posset esse subiectum propositionis, quæ cre-
deretur, aut ipsam propositio credita; forma-
le vero, quatenus moveret intellectum ad cre-
dendum. Sic ille.

A quo si petas: an omnis propositio re-
bilibus à Deo sit objectum materialē complexum?
Resp. num. 71. affirmative, nisi in ipsa propo-
sitione involvatur negatio conetur, requiri-
tione, ut fides possit tendere in illam proposi-
tionem.

Ratio hujus limitationis est: quia Deus po-
set habere decerum non concurrendi cum ul-
lo ad fidem supernaturalem producendam; & pos-
set iuste revelare hanc propositionem: *Ego*
habeo decretum non concurrendi ad fidem in te-
li cau*implicat aliquem credere supernatura-*
*liter illi propositioni, etiam de potentia abdo-*fide**
luta, non secundum quid, & ex hypothesi, sed
*simplicer. Ita Poncios. Et consimiliter ad in-*terrogationem;* & an omnis propositio vera pos-*ponit*
revelari à Deo? Relp. affirmative sup. num.
72. nisi in ea involvatur negatio potentie à
revelationem, ut sic excludatur hanc proposi-
tionem, quæ posset esse vera: Deus habet nol-
nem concurrendi ad actum fidei supernaturalem pa-
revelationem, & hanc alteram: Deus habet cogni-
tionem talis nolitionis. Has enim non potest re-
velare, neque consequenter in eas potest ten-
dere fides; quia alius Deus velle, & non rel-
let concurrere per revelationem ad actus fidei,
quod implicat. Ita præfatus Auctor. Redine:
facile colliges ex sequenti objectione. Si re-
velatio illius decreti, vel concursus ad id creden-
dum est impossibilis ex essentia sua: ergo non
comprehenditur sibi objectum decrei uniu-
ersalis, quia sicut Deus non dicit: *Nolo creare*
chimeram; ita non dicit: *Nolo posse revelacionem*
impossibilem, vel dare concursum ad actum fidei im-
possibilem: si autem Deus non nolit illam re-
velationem vel concursum, jam non erit impo-
sibilis ex repugnancia cum deerto divino uni-
versali. Relp. Lugo sup. num. 3. Se id loqu-
tum fuisse sub conditione, si verè Deus nolit
ullam revelationem possibilem, vel concursum
ad ullum actum fidei possibilem: nam, posito
illo decreto universali, jam argueretur, hanc
revelationem talis decreti, vel fidem circa illud
esse impossibilem; quia, si esset possibile, com-
prehenderetur sub nolitione universali omnis
revelationis, vel fidei possibilem. Si ergo decre-
tum supponitur universale, facendum est, hanc
revelationem, vel fidem talis decreti esse im-
possibilem, non quia Deus illam nolit, sed
ex sua essentiâ. Ita finit.*

Hoc tene, nullum de facto esse tale de-
cretum; arque adeò omnem propositionem ve-
ram esse revelabilem, & per consequens posse
esse objectum materiale complexum fidem; ac
per hoc quolibet subiectum, & prædicatum hu-
ijsmodi propositionis objectum simplex.
Quod intelligo, non de simplicitate rei in se
nam Christus, Trinitas Personarum, & simili-
tia postulant esse subiectum propositionis re-
velatae, & tamen in se sunt res complexae; sed de
simplicitate, ut opponitur complexioni mea-
tis, id est, complexioni ex parte cognitionis,
componendo, aut dividendo. Sed quoque
hæc complexio requiritur in nobis ad omnem
actum

actum sive? Pro responsione. Nota: cognitionem non dixi complexam, sed quod cognoscere suum objectum, ut plura, aut quia concipiatur in eo pluralitatem: nam Angelus cognoscit incomplexa ea, quae a parte rei sunt pluram; & nos per conceptum incomplexum concepimus pluram, ut plura, ut quando concepimus unicum per uniuersum conceptum. Neque enim complexio mentalis consistit in pluralitate conceptuum, sicut complexio vocalis in pluritate vocum: quippe judicium mentale, quod fit per compositionem, aut divisionem, habet purissimam complexionem, & tamen est simplex qualitas terminata ad subjectum, & praedicatum, juxta communem sententiam. Et consimiliter voluntas unico actu vult, Petrum v.g. esse album. Sive ergo objectum conceptus explicetur per unam vocem, tunc per plures, periodè est ad complexionem, vel non complexionem conceptus. Nam si daretur una vox, significans hanc propositionem: Penus est albus, conceptus correspontens foret complexus: & econtra. Angelus cognoscit unionem materiarum, cum forma per simplicem conceptum, et nos illa plura exprimamus per multas voces.

prædicatum à subiecto. Atque hæc satis de complexione mentali objecti materialis fidei.

Revertor ad Conclusum nostrum, & dico sursum, omnia objecta purè materialia fidei æquum immediatè credi per se loquendo, id est, nullum esse ordinem necessariæ dependentiarum ad invicem, sed singula posse seorsim ab aliis credi, sicut singula potuerunt seorsim ab aliis revelari. Intellige seorsim ab illis objectis, quæ in hac veritate particulari non includuntur, nec essentialiter præsupponuntur: v.g. non possum credere Spiritum sanctum à Patre, & Filio procedere, nisi credam tres Personas in Deo, & similiter, non possum credere Deum Remuneratorem, nisi credam ipsum esse, & similia multa possent adferri. Hæc tamen non obstant, quin omnia æquum immediatè credantur, cum unicuique objecto sua revelatio immediatè applicetur, & propter illam credatur, nulla alia revelatione media. Aliud ergo est, hoc objectum prius debere credi, quam istud; aliud vero, hoc objectum esse medium inter istud objectum, ejusque fidem, quod tamen videtur requiri, ut unum maius immediatè credatur, quam alterum. Dixi igitur: *Omnia objecta purè materialia; quia sunt duo objecta materia- lia, quæ simul sunt formalia, aut quasi formalia; scilicet auctoritas Dei, & revelatio divina, quæ, secundum aliquos, primò credenda sunt ex intrinseca ratione fidei, ac proinde priora aliis, etiam in ratione credibilis; quod an verum sit, patet ex dicendis de formalis objecto fidei.*

CONCLUSIO III.

Objectum formale quod, seu terminativum fidei est Deus sub ratione Deitatis.

in, qui affirmatur, vel negatur ; illa extrema non affirmatur simpliciter, aut negantur ; sed identiter inter illa, cui identitati per affirmacionem conferunt intellectus, per dissensum vero eam fugit & negat, ita ut objectum affirmatum, & negatum directe idem sit in assertu, & dissensu ; ipsaque affirmatio, vel negatio non sit aliquid ex parte objecti, sed ex parte intellectus, qui vel conferunt affirmando, vel dissentit negando idem omnino objectum propositum. Etsi ille. Apud quem plura de hac materia reperies, quae pertinanteo, contentus dixisse, semper aut latenter ordinari & regulariter in fide nostra (quidquid sit de fide Angelorum) inventari compositionem mentalem, quatenus sit per compositionem, aut divisionem. Quia minimus objecta credenda ordinari accepituntur per propositiones vocales, constantes ex subiecto & predicato, quare generant species similes subiecti & predicatori, aptas ad generalandas apprehensiones distinctas de extremis, & ad quas sequatur assensus complexus, componen-
tis predicatum cum subiecto, aut dividens

Probatio: quia, ut diximus Conclus. præcedenti ex Smisng objectū formale quod est illa ratio, secundum quām materiale objectū, primō terminat scieriam: sed Deitas est illa fidei, ratio; secundūm quām Deus primō terminat fidem; ergo Deitas est objectū formale quod. Minor, quæ sola habet difficultatem, probatur; quia Deitas est, quæ continet, saltem virtualiter, omnes veritates fidei, vel ut principiū ad intra, vel ut ad extra, aut ut finis ultimus: ergo per Deitatem, ut per rationem formalem Deus, qui est objectū materiale primarium, substans omnibus de ipso creditis; ipsa vero Deitas non creditur de alio objecto anteriori, utpote radix omnium proprietariorum & attributorum Dei. Itaque de Deo sub ratione Deitatis prædicantur omnia, quorum notitia ultimō intendit dare fides, etiam ipsa assequibilitas. Notitia ergo illius, quod Tobias v.g. habuerit canem, & similium non intenditur propter se à fide, sed ut melius cognoscamus Deum, vel secundūm se, vel ut assequibilis à nobis. Ideo licet Deitas est
objectū for-
male quād
fidei.
Quæ con-
tinet saltem
virtualiter
omnes veri-
tates fidei.

notitia illa canis Tobiae per se non conductat, ad bonitatem Dei, vel viam salutis cognoscendam; conductit tamen quasi integraliter ut pars historiarum gravissime commendantis Dei bonitatem erga Tobiam, cuius aliqua laxitate pars fuit adventus canis, praecedentis filium suum, & gessientis. Quis jam non videt Christum neutriquam esse objectum formale terminativum? Eteoin de Christo non creditur, quod sit Trinus, quod sit Pater, quod sit Spiritus sanctus &c. quae omnia creduntur de Deo sub ratione Deitatis.

34. Cur ergo, inquis, scriptura praecipue nobis commendat fidem in Christum? Resp. quia praeципuum est medium conducens ad salutem. Et si inferas: ergo Deus sub ratione Salvatoris, aut Glorificatoris est primarium objectum attributionis, seu objectum formale quod; etum omnia, quae revelantur per fidem, ordinentur ad hominum salutem seu gloriam, juxta illud Joan. 20. v. 31. Hac autem scripta sunt, ut credatis, quia Iesus est Christus Filius Dei: & ut credentes vitam habeatis in nomine eius. Resp. neg. Conseq. quia ratio Salvatoris, & Glorificatoris creditur de Deo sub ratione Deitatis, & non contra. Quod vel inde patet: quoniam & gloria, & salus nostra ordinantur ad gloriam ipsius Dei, & manifestationem naturae ipsius, dicente Scriptur. Prover. 16. v. 4. Vnivera propter semetipsum operatus est Dominus. Sicuti caritas ordinatur ad salutem nostram, & tamen objectum eius est Deus secundum se, & secundum absolutum bonitatem, quam habet in se. Sic ergo licet finis extrinsecus fidei sit beatitudo exterior; euidem secundum se, & ex natura sua intendit notitiam Dei sub ratione Deitatis, quae, sicut diximus, est radix omnium propriatum, & attributorum Dei. Et verò visio beatifica nonne pro objecto primo terminativo haber Deum, quā talem? quidni ergo & fides, quae hic supplet visionem patriarum? Noli dubitare. Nihilominus dic, & intus dic, quia sic est, ut dicas: fides saluberrima agit de his rebus, quae docunt ad beatitudinem, non quidem primariis, & ex natura sua; sed ex ordinatione extrinseca Dei, qui sicut contingenter ordinavit hominem ad salutem, ita ut potuisse non ordinare, sic indidem contingenter tribuit homini per fidem cognoscere media conductucentia ad salutem: quae fides non fuisset necessaria, si hominem non ordinasset ad salutem. Quomodo igitur haec media forent objectum fidei primarium, & ex natura rei, cum fides etiam in pura natura fuisset necessaria? Fides, inquam, Dei ut Auctoris naturae, ergo Dei sub ratione Deitatis; nam ut sit Auctor est naturae, creavit quippe Angelum, & hominem, coelum, & terram, & quidquid coeli & terre ambitu continetur, ut cognoscatur Deus, qui omnia, quae cunque voluit, fecit.

35. Ex his confessum intelligitur; actum meritum non esse objectum primarium attributionis; quippe meritum ordinatur ad gloriam; gloria, ut dictum est, ad ipsum Deum. Si ergo

Deus, ut Glorificator non est objectum terminativum, minùs erit, ut Remunerator meritorum. Sed contra, dicit aliquis: Concil. Trident. Sess. 6. c. 6. docet necessarium esse ad justificantem credere In primis a Deo iustificari impium per gratiam ejus, per redemptions gratiam in Christo Iesu. Relp. Concil. praemittit hanc verba: Disponuntur autem ad ipsam iustificationem, & excusat divinam gratiam, & adjungi fidem ex auditu concipientes, libere moventur in Deum, credentes, quae divinitus revelata auge promissum, atque illud in primis &c. ut sup. Primum ergo motus est in Deum. Unde in progressu probant, cessitatē fidei, adducit verba Apost. Heb. 11. 6. Accidentem ad Deum oportet credere quia est. Alius ergo verbis, quae obiciuntur, solum explicit, qualiter illa fides Dei applicanda sit ad penitentiam concipiendā. Unde nec ab illa fide excluditur Deus, sed tribuitur ipsi aliquid per indicatum secundarium, quod in ordine ad Deum. Etum penitentia potest dici primum, ut post redemptionem seu remissionem peccatorum, ex meritis Christi. Et fides in Christum, punit, quia excludat fidem in Deum? Audi quid dicat Christus ipse Joan. 14. v. 1. Creditis in Deum, & in me credite. Consequens est enim (inquit August. tract. 67. in Joao. ad illa verba) ut si in Deum creditis, & in me credere debatis, quoniam consequens est, si Christus non est Deus. Ergo fides in Christum non excludit fidem in Deum; sed potius eam praeponit ut fundamentum omnium credendorum, etiam remissionis seu remissionis peccatorum; solus quippe Deus est, qui peccata remittit; & ipse vindicatur est peccatorum; ac per hoc patet, quae ratione etiam peccata reducantur in Deum.

Reflat hic aliqua difficultas ex Soto, qui qu. 3. Prolog. qu. 2. later. §. Num autem videndum est num. 13. ait. Quod nullum substantiam virtualiter continet veritates, nisi necessaria. Ita sequitur ad contingentes de ipso aquiliter se debet. ex se, & ad oppositas. Sed multas veritates hoc etiam de Deo sunt contingentes, ut quod sit salvator, Glorificator &c. Ergo eas non continet Deus virtualiter, ergo non est objectum primarium terminativum. Relp. Secundum voluntatum, quod nullum substantiam ex le contingit virtualiter veritates, nisi necessariae de ipso et ut patet ex hisce verbis: Quia ad contingentes. Interim essentia divina continet virtualiter veritates contingentes, id est representant illas, supposita determinatione voluntatis divinae, decernentis alteram partem contingentes, etc. latè docuiimus in tract. de intel. Dei Disput. Sect. 5. Quamvis ergo voluntas sit causa intermedia operationum Dei ad extra; euidem nesciit ipsa voluntas virtualiter continetur in esse, mensentia divina, ita quoque actus illius, qui virtualiter continetur in ipsa, non quidem determinata, sed indeterminata, quod sufficit ad nostrum intentum, ut Deitas sit ratio formalis, per quam Deus subsistat omnibus, tam necessariis, quam contingentibus de ipso existit.

Sed hic nondum finis. Scotus inquit Ad-
versarij iux. 5. Ad primam questionem, scribit
in hac verba: *Theologia nostra est habitus, non ha-
bens evidentiam ex objecto, etiam illa, que est in no-
bis de theologiciis necessariis, non magis, ut in nobis,
habet evidentiam ex objecto cognito, quam illa, que
est de contingentibus: ergo Theologia nostra, ut nostra
est, non operat dari objectum primum, nisi primum
notum, de quo nota immediate cognoscantur prima
veritatis. Illud primum notum est ens infinitum;
quis iste est conceptus perfectissimus, quem possamus
habere de illo, quod est in se primum subjectum. Er-
go secundum Doct. Sub. Deus non sub ratio-
ne Deitatis, sed sub ratione infinitatis est ob-
jectum formale terminativum Theologiz &
fidei. Resp. neg. Conseq. nam Scotus hic non
dicit simpliciter, Deum sub ratione entis infi-
nitii esse primum nostra Theologia subjectum;
sed addit primum notum, & vult esse primum
(id est, perfectissimum, ut se exponit) concep-
tum objectivum, sub quo nos concepimus pri-
mum subjectum Theogium, putat Deitatem,
quam esse primum objectum terminativum
etiam nostra Theologia ibidem expresse sub-
dit, dicens: *Quia Theologia nostra de necessariis est
de essentia, de quibus est Theologia in se; ideo sibi
apponitur subjectum primum, quod hoc, quod est
veritatis continere in se: & hoc idem est subjectum
Theologia nostra, quod est primum subjectum Theo-
logie in se: sed quia illud non est nobis evidens, ideo
non continet istas, ut nobis notum, immo non est
nobis notum. Si arguis: ergo non est primum objec-
tum nostri habitus. Resp. verum est non est primum
subjectum dans evidentiam: sed subjectum primum,
continet omnes veritatis, natum dare evidentiam,
si ipsum cognosceretur. Hoc usque Scotorum.**

Hoc ergo sententiam, qua assertit, Deum sub
ratione entis infiniti esse primum Theologiae
subjectum, ead. q. 5. Ex his dictis, expresse
rejet Scotorum. Nam n. 9, in fine se ait: *Potest pon-
i aliquas scientias de Deo, sub ratione respectu ad ex-
tra, ut aliqui ponunt, sub ratione reparatoris, vel
Gubernatoris, vel Capitis Ecclesiae. Vel potest ponи de
Deo, sub aliqua ratione attributali, qua est quasi
posse, sicut aliqui ponunt deo hanc scientiam esse
sub ratione boni. Vel potest ponи deo sub ratione
communi & universali, ut entis infiniti, vel entis infiniti,
vel neesse esse, vel aliquid talis. Sed nunquid
aliqua ex his positionibus placet Scotorum? Clarum
est, quod non: nam immediata subdit: *Contra
omnes istas positiones arguitur; & primo arguitur
contra istam de ratione communi, &c. Hinc n. 11.
In fine inquit: Concedo igitur quartum membrum,
sufficit quod Theologia est deo sub ratione, que
est haec scientia: sicut perfectissima scientia esset de
bono, si esset secundum quod homo, non autem sub
aliqua ratione universalis, vel accidentiali. Quomo-
do potest evidenter nostram Conclusionem ap-
probare? Adhuc dubitas de ejus veritate? Planè,
reponit quispiam: nam quomodo ratio nobis
ignota potest esse primum subjectum nostra
fidei terminativum? An potest aliquid termina-
re actum scientiam, quod per illam scientiam
non est notum? Resp. Smising sup. num. 58.**

dupliciter posse nobis aliquid esse notum, *Quia nobis
nempè, vel ut est in se, vel ut subest alicui mo-
do absoluто, vel proprietati, vel habitudini ad
effectum, seu aliud signum, & quamlibet ha-
rum cognoscibilium sufficere, ut quidpiam
sit primum subjectum scientia.*

Et pater primò in scientiis naturaliter inven-
tis, que pro subjecto primo habere censentur
aliquam substantiam creant, pura hominem
vel animam, &c. nam pro statu isto non cog-
noescimus quidditatē ullam substantiam, sed
eam per negationem inhærentiæ, vel relatio-
nem aptitudinalem substandi, vel per aliquam
proprietatem, aut effectum, aliudve signum
describimus, dicente Scotorum q. 1. Prologi §. Ad
primum n. 11. Non cognoscitur anima à nobis, nec
natura nostra pro statu isto, nisi sub ratione aliqua
generalis, abstrabili à sensibilibus. Secundò: quia
nec infinitatem Dei, nec necessitatem essendi, Negue ipsa
infinitas, aut
attributa a
lia Dei.
aliummodum intrinsecum ei proprium, vel
aliquid ejus attributum concepimus sub pro-
pria ratione, ut in ipso est, sed infinitatem v.g.
per negationem finis seu limitis, necessitatem
essendi per negationem potentiarum ad non esse,
sapientiam, vel aliud ejus attributum sub com-
muni ratione abstracta à creaturis, addendo
negationem sapientiae limitatae, ut explicat Scotorum,
Scotus de infinitate. Quodl. 5. n. 4. circa finem,
ibi: *Intrinsicus modus cuiuslibet infiniti intensivè
est ipsa infinitas, que intrinsecè dicit, ipsam esse,
cui nihil deest, & quod excedit omnem finitum ultra
omnem proportionem determinabilem. Et de aliis
Dei rationibus 1. Dist. 3. q. 2. n. 18. ait: Quinid
dico, quod ista, que cognoscuntur de Deo, cognoscun-
tur per species creaturarum. Atque alibi loquitur
si ipsum cognosceretur.*

Sequeretur ergo (inquit Smising sup.) *6. Deus,*
sub aliqua ratione propria à nobis concepibili,
li, ut in ipso est, deberet esse primum nostra
Theologia subjectum, Deum sub nulla ratione
propria posse objectum nostra Theologia ei-
se, & ideo nullum esse Theologiam nostram,
ut que careat omni objecto divino & proprio.
Quare ad primum nostra Theologia subje-
ctum sufficit, nos illud aliquo modo concepire
esse, & tale esse sub aliqua alia ratione possi-
tiva, vel negatione explicata: & ita concepimus
Deitatem sub ratione entis infiniti, neceſſe esse, gis & fidai
primi, causæ universalis. Sicut in scientia de
homine quidditatem hominis concepimus sub
habitudine ad actum sentiendi, & intelligendi,
& sub ratione corporis sic organizati &c. & in
Physica totali concepimus substantiam natura-
lem per habitudinem ad motum, ad locum,
tempus &c. Multò magis similis conceptus Dei
sufficit in hac sublimi deo scientia, ut
Deitas primum ejus subjectum constitui queat.
Haec tenus Theod.

Infero ego: ergo multò magis similis con-
ceptus Deitatis sufficit in hac sublimi deo
fidei, ut Deitas primum ejus subjectum con-
stitui queat: nam secundum Scotorum idem est Scotorum,
objectum fidei, & Theologia, q. 3. Prolog.
q. 2. laterali num. 8, ibi: secundum B. August. 14.

de Trinit. c. i. & 4. *Ista scientia* (intelligit Theologiam) est de illis, quibus fides gignitur, defendatur, & robustatur: ergo est de illo eodem subiecto, quod est primum subiectum fidei: sed fides est de veritate prima. Intellige (inquit Smiting sup. num. 53.) essentialia (ut contra attributalem distinguatur) hanc enim essentialiter veritatem vult Scotus probare esse primum Theologiae subiectum; Ergo essentia divina est primum Theologiae subiectum. Sie ille. Subiectum, inquam, primum, tum motivum, tum terminativum Theologiae secundum se, & Theologiae Dei, ac Beatorum; at vero Theologiae nostrae uti & fidei non nisi terminativum, seu formale quod. Si autem à me queritur: quod ergo obiectum formale quo, seu motivum fidei: jam edidero, critique

Fides est de
veritate
prima es-
sentiali.
Smiting.

lans nec potest falli, nec fallere, ut potest summe verax, qualis non esset, si vel fallere posset, lans vel falli. Nemo (inquit Scotus 3. Dis. 23. q. 15. art. 5. Ad quaestionem, num. 15.) potest perficere, ut vel assentiri dicere eum, quem novit posse falli. & fallere in his, que dicit, cujusmodi est quilibet homo. Ex quo igitur ita est, operari posse fidem infusam propter firmum assensum, ut inspicias Deum pro oculo primo. Intellige Deum, quia summè verax, id est, quia nequit falli, non aut fallere. Itaque veracitas in hac Conclusione accepitur pro summa seu prima veritate non essentiali, seu in essendo, sed attributali, seu in revelando & testando.

Sed dicit aliquis: veritas in revelando & testando ultimè resolvitur in veritatem etiam essentialiem, id est, ipsam Deitatem: ergo hoc & non illa est motivum fidei. Antecedens Deitatem probatur: quia interroganti, quare Deus in summe verax in revelando & testando, id est, quatenus respondetur: quia est Deus; nam omnina attributa divina profluant suo modo ab essentia, & radicantur in ea. Responso. Profluant omnino & radicantur; & id est veritas resolvitur in Deitatem, ut in radicem effendi; sed de tali resolutione hic non queritur. De qua ergo, De resolutione in primam radicem cognoscendi quoad nos, & tali radix non est Deitas: quia nos (inquit Smiting sup. num. 66.) vel à posteriori primum, vel per revelationem, & fidem leimus Deum esse primum veracitatem, & alias perfectionibus, & sic ex parte Dei prima ratio cognoscendi aliquid de ipso quoad nos est Deitas. Sic ille. Relatio ergo veracitatem in Deitatem non spectat ad resolutionem spiritus, sed ad resolutionem metaphysicam; simil modo, ac si quis interrogaret, quare videret hoc vel illud objectum, respondere adqueratur, quia est coloratum. Si vicerius queratur, quare sit coloratum, jam respondit hujus non spectat ad scientiam, quare videtur, quae est de anima; sed ad scientiam de generatione, vel ad meteoram; non oportet respondere, quia componitur ex libis qualitatibus primis, puta ex calore, & siccitate, vel ex frigiditate, & siccitate, & ex quibus refutatur hic vel ille color. In hoc noster Del. Castillo Disput. I. de Fide qu. num. 52.

Sed instas: Non assentimur aliqui objecto nisi vel immediatè ex connexione testimoniorum, vel mediatè propter aliud; cum ergo ex ipso terminis non apparet, Deum esse ratione verarem; quia nimis Deitas est causa à parte nostra, quare illa connexione sit, oportet illi altius propter aliud, scilicet Deitatem. Neque exemplum ad dictum de visu est ad eos, quodquidem visus tendat immediatè in colorem; ac per hoc, licet color habeat aliam causam, non oportet eam attungi à potentia visus. Resp. hoc argumentum nihil aliud probat, quam quod sup. dictum fuit, scilicet summa

CONCLUSIO IV.

Objectum formale motivum fidei est veracitas divina, eaque sola, ita ut revelatio solùm sit conditio ad movendum præquisita.

42.
De motivo
fidei, varii
de solo no-
mine litt-
gani.

DE objecto formalis motivo fidei variis variè ratiocinantur, & multis chartas suo armamento denigrant, meo sane judicio, salvo meliori, cum parvo, in d. vix ullo fructu; nam de re ipsa constat, neminem credere fide divina aliquod objectum, nisi à Deo, qui est summa veritas seu veracitas, fuerit revelatum. Porro scire, quid ex his sit formale motivum, a Deitas, an veracitas, aut certè ipsa revelatio, qua utilitas? Qui creditur, & baptizatus fuerit, salvus erit; qui autem non crediderit, condemnabitur. Fides ergo necessaria ad salutem; scire autem, quid sit objectum formale motivum, hoc, vel illud, impertinens est ad salutem: & ideo parva curandum. Ne tamen hanc questionem, qua multis diffundit tractatur, omnino præteritem, institui præsentem Conclusiōnem, quam sub brevitate transeuntur.

43.
Fides nostra
non innatu-
zur evidenti
cognitioni
Dei.

In primis; fides nostra non nitor evidenti cognitione Dei, sive ut in le est, sive ut ex creaturis quodammodo à nobis cognoscitur, sed ejus testimonio; porrò testimonii auctoritas resolvitur in veracitatem testis, ita ut tantum auctoritas testimonii, quanta est veritas testis: veritas Dei est ratio motiva fidei; & quia ipsa summa est, ideo testimonium Dei meretur summum seu firmissimum assensum; & fides divina ab eo accepit suam infallibilitatem, per quam distinguuntur à fide humana. Igitur Dei veritas habet se ut immediata causa formalis extrinseca, ob quam quis credit fide divinā: nam interroganti, quare hoc firmissime & infallibiliter credam, benē Respondeo, quia Deus mihi hoc reve-

Sed veraci-
tas Dei, ut
motivo.

Dai veritatem resolvit in Deitatem, ut ultimam rationem ellendi, resolutione quia me taphysicā, & quoad notitiam scientificam; ergo Deitas est formalis ratio credendi, negatur. Conseq. nam fides sit in ipsa veritate, non attendens, unde ipsa Deo competit; siquidem non credimus rem revelatam, quia Deus est Deus, sed quia est summè verax, ita ut, si Deus non esset Deus, dummodo summè verax, & quæ finitum & infallibiliter crederemus; quod ergo veritas oriatur ex Deitate, impertinet est ad objectum motivum credendi, quia, nisi non oriretur ex ea, & qualiter moveret. Sicut impertinet est ad visionem ex quibuscumque qualitatibus color oriatur, dummodo sit color. Et verò, sicut visus tendit immediatè in colorē, sic idem fides tendit immediatè in veritatem divinam, & propter illā in alias re velatas: unde simile adductum de visu non est extra propositorū, & non quoad omnia quadrat, iuxta illud: *Omnis similitudo claudicit.*

Pro quo advertit Card. Lugo disp. 1. n. 100. duplicitate posse summam veritatem affirmari Deo; primò, absolutè dicendo: *Deus est summè verax*, & tunc, inquit, translat, id debere colligi ex alio medio; quia sicut existentiam ipsius Dei non possumus in hac vita cognoscere, & affirmare, nisi vel ex revelatione, vel ex creaturis, ex quibus venimus in notitiam Creatoris, sic perfectiones Dei non videamus posse affirmare absolute, nisi per aliquod medium vel revelationem, vel alterius argumenti. Secundo modo possumus veritatem Dei affirmare non absolute, sed solè sub conditione, hoc est: *Si Deus loquitur, loquitur verè*; seu, *Si Deus est, est summè verax*. Et hie assensus non videtur indigere alio medio, sed posse ex apprehensione terminorum fieri. Si enim penetrantur termini, quod Deus in suo conceptu sit ens primum, summè perfectum, & cumulus perfectionum, & simul apprehendatur, quod veritas summa sit maxima perfectione naturæ intellectus, statim ex terminis constat, si sit Deus, debere esse summè veracem; nec ad hoc affirmandum indigemus alio motivo vel medio. Hic autem assensus conditionalis sufficiere videtur ad resolutionem assensus fidei. Hucque Eminent.

Ego quo, cur illa penetratio terminorum son etiam sufficit, ut ex terminis conster, Deum esse summè veracem? Expectabo dispartitem. Interim dico, minimè necessarium esse, ut obiectum formale quo constitutus intrinsecè objectum formale quod, sufficit, quod sit illa ratio, secundum quoniam materiale primò movet intellectum ad assensum scientificum, hoc autem competit veritati, ut jam ostensum est. Omitto, quod hæc veritas, quoniamvis sit extrinsica Deitati secundum suas rationes formales, evidenter realiter ei identificetur. Atque hæc realis identificatio sufficit, ut fides sit virtus Theologica, maximè cum objectum formale quod sit Deus sub ratione Deitatis. Si obiectas, quod ait Apost. Rom. 1. v. 5. *Per quem*

aceperimus gratiam, & apostolatum ad obediendum Deus in fidei. Item 2. Cor. 10. v. 5. *In captivitatem redi-* quoniam
gentes omnem intellectum in obsequium Christi. Dominus
Ergo Deus uero Dominus moveret ad assensum non novet
fidei: nam nos obsequi ut captivos respicit ad assensum
Dominum, Resp. Del Castillo sup. n. 51. Paulum loqui de pia affectione ad credendum, lo.
quæ est quædam conditio requisita propter
obscureitatem revelationis, quæ non praestat
mystera nostro intellectui clarè cognita, ex
eo, quod obscura est, & sic indigenus captivare
intellectum in obsequium fidei, non verò lo-
quitur de motivo fidei. Sie ille.

Hoculè nihil clarissimum est ex Scriptura, quoniam 48.
fidem inniti testimonio Dei, Matth. 16. v. 17. *Scripturae*
Caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus, clamans fi-
qui in celis est. Joan. 1. v. 18. *Vnigenitus filius,* dem inniti
qui est in sinu Patris, ipse enarravit. 1. Joan. 1. c. 5. *Testimonio*
v. 6. *Et Spiritus est qui testificatur, quoniam Christus est veritas.* Consonat Apost. 1. Thessal. 2.
v. 13. dicens: *Quoniam, cum accepissetis à nobis*
verbum auditis Dei, accepissetis illud, non ut verbum
hominum, sed (sicut est verè) verbum Dei. Ex his,
& aliis locis Scripturæ liquet, nos mysteria fidei credere, tanquam dicta à Deo. Sed non
quid veritas dicti resolvitur in dominium dic-
tantis? Minime, sed in veritatem eius. ergo hæc, & non illud, est objectum formale
motivum.

Contra arguit quispiam: Deus potest & 49.
absque sui clara visione, & absque revelatione, Deus per
se certificatione in intellectu cauferet firmum lumen fideli
assensum creditum per ipsum lumen fidei potest cau-
fere firmum
habitacle vel actuale, quo intellectus imme-
diatè, & non ob aliud motivum, adharet cre-
dibiliibus, quemadmodum per lumen naturale ab absque re-
velatione.
intellectus assentitur immediate veritibus
per se notis. Et ita non solum fieri posse sed
etiam actu fieri, videtur sentire Scotus 3. dist.
23. q. un. tum, quia 5. Secundo de fide infra, n. 6 An Scotus
& seqq. impugnatā sententiā, quæ ait, primam docet ita
veritatem revelantem esse motivum fidei, ponit 5.
Aliter potest ponit, n. 9. istum modum, quem diximus, & eum non improbat: tum etiam, quia infra dist. 24. §. Ad aliud, n. 20. non aliud, quam lumen fidei pro Theologiae motivo agnoscat, ibi: dico, quod simplices credunt omnia, quia Ecclesia, implicitè, nec sciant fidem explicare, nec defendere, video illi, qui hoc sciant, habent habitum distinctum à fide, sed non alio lumine, quoniam sit fides. Ad hanc objectionem resp. Smis. sup. illum modum non Smising, esse impossibilem, de facto tamen (de quo agitur) Theologiam aut fidem non habere tale motivum; quia sic necessarius esset, minimè que liber actus fidei, & puer ad usum rationis perveniens, & apprehendens terminos credibiliū statim connaturaliter crederet, quemadmodum omnis ratione utens necessariō & connaturaliter assentitur primis Principiis, intellectu solidū significacione terminorum, ut re-
cte Scorus contra hunc modum objecit sup. n. Docet Scor.
13. dicens: *Si totus assensus sit ex habitu fidei, tunc, fidei tum*
habitum omnibus, qua concurrant ad actum credendi fore neces-
in esse primo, sequitur necessario actus credendi: sed sarsum, posito

posito aliquo nunc baptizato, cui occurunt phantasmatata terminorum simplicium, scilicet moris, & resurrectionis, cum potentia runc sit habituata habitu necessario inclinante, & objectum si præsens inphantasmate, sequitur necessario actus, scilicet quod talis assentiet huic complexo: Mortui resurgent: quid falsum est: nunquam enim omnibus istis positis plus assentire, quam ante, nisi prius edoceretur de illo articulo, quod effe credendum. Ita Doct. subit. Ex quo, & aliis, quæ ibidem dicit, manifestè patet falsum esse, quod in objectione dicitur, ipsum non improbare præfatum modum ponendi fidem infusam.

50. Scotus ergo ponit quidem duplum modum, & hunc postremo loco, sed contrà utrumque arguit, & neutrum definit, unde n. 3. in fine sic ait: In questione ista primum dicam, quod certum est; quia certum est, quod in nobis est fides acquisita: & ex hoc sequitur unam corollarium. Secundum dicam aliud, quod non est ita manifestum, & ibi duo, secundum quod duplum potest dici de fide infusa, & eligitis partem quam volueritis. Tamen (inquit Smis. sup.) ead. q. & aliis locis magis inclinat in sententiam communem, quæ fidem in revelationem resolvit. Quantum ad id, quod obiectum ex dist. 2.4. resp. idem Auctor, Scotum non agere ibi de motu. Theologia ex parte obiecti, sed ex parte potentiae, quod lumen fidei esse contra Hencicum docet. Sed contra, dicit alius: lumen seu habitus fidei, secundum Scotum, tenet se non solum ex parte potentiae, sed etiam ex parte obiecti. Nam 3. dist. 2.3. q. 2. §. Secundo de fide infusa, n. 6. ait: Et quia, quod Deus afferit, supernaturaliter revelat, quia assentit veritati revelantis, est habitus supernaturalis: revelat autem credibilita, quando infundit habitum. Ergo habitus habet se etiam ex parte obiecti, illuminans, & constituens illud in ratione credibilis fidei supernaturali (sicut lumen solis objectum constituit in ratione visibilis) ostendens ea, quæ ante à Deo fuerunt aliis revelata: unde est quasi nova revelatio, non quod habitus fidei sit repræsentatio credibilium per modum speciei imprecise, vel expressæ; contrarium quippe docet expressè Scotus 3. dist. 2.5. q. 1: §. Ad tertium, n. 9. ibi: Credibilita non sunt praesentia in habitu. Et §. Ad primum principale, n. 11. ibi: Actus credendi dependent ex duobus, ex habitu inclinante, & praesentia credibilis, quod non est præsentia in habitu. Sed et illorum revelatio, pro quanto ex natura sua solum inclinat in credibilitatem eorum, quæ verè à Deo revelata sunt, sicut ferrum gubernii navis solum respicit directè in polum.

51. Propterea ita res se habet, sed quid tum? Ergo habitus fidei est objectum formale motivum fidei: negatur Conseq. quia objectum mortuum debet cognoscere, ita ut qui moveret, possit de illo reddere rationem latem in confuso; jam talis habitus eo modo non cognoscitur. Lièc ergo sit aliquod lumen, scilicet ex parte principii, vel etiam obiecti (quod plures negant) non tamen in illud resolvitur fides, ut in

motivum, sed ut in causam; Eo modo, quo ratio beata resolvitur in lumen glorie, & scientia angelorum in lumen naturale intellectus: nec enim aut lumen glorie, aut lumen naturale intellectus movent objectivæ, cum non cognoscantur, sed hoc lumen effectivæ, quatenus producunt actus manifestations: unde etiam oculi apud Latinos appellantur lumina, quia videre faciunt, non resolvunt lumen notitiae in illis. Nec obstat, quod visus moveatur à lumine, quia visus non est potentia discursiva, sed requiritur lumen, vel ut causa coëfficiens species coloris, vel ut conditione necessaria ad visionem elicendam, et que medium cognitum. Sed nunquid habitus fidei vera revelatio Dei? Nequaquam: nam, ut confitabit ex infra dicendis, revelatio est locutionis, id est, productio verborum ad exprimendam mentem loquentis. Et verò habitus non ne productio verborum, aut alterius signi equivalentis? Patet, quod non. Sicut ergo Deus non dicitur nobis loqui, nisi impræp. quæbus dedit nobis intellectum ad cognoscendum obiecta fidei, sic idem non dicitur nobis loqui, nisi impræp. quatenus dat nobis habitum ad credenda mysteria fidei.

Restat adhuc una difficultas, eaque precipua, quæ Scotus sup. §. Secundo de fide infusa, n. 7. proponit hisce verbis: si fides infusa refutatur, primam veritatem, ut revelatum articulus, & consequentem assensum de credibili, & non si aliud, de quo est fides, ut de obiecto, sequitur, quod nunquam aliquis fidelis suā fidei assentiet huic. Deus est trinus & unus, quia secundum te non assentit illi, nisi quia est revelatus à prima veritate. Quaro igitur, si quoniam assentio huic, scilicet hoc esse revelatum à Deo! Quia si assentio huic, Deum esse trinum & unum, quia revelatum, magis assentio huic, scilicet, Hoe est à Deo revelatum: sicut assentientur principia propter Principia magis assentient Principia piii, dicas, sicut aperte dicere, quia revelatum est à Deo: Deum esse trinum & unum esse revelatum à Deo; adhuc queram, quomodo assentio huic secunda, & sic in infinitum, & per consequens, nunquam dividenda similiter credam de articulis fidei; sicut, si similitudo conclusionis resolvetur in Principiis, & illa Principia in alia, & sic in infinitum, nunquam sicutur aliquid, sicut nec aliquid esse potest, quod dependat essentiale ex causa infinita. Si das, quod huic, scilicet, Deum esse trinum & unus esse revelatum à Deo, assentio ex fide acquisita. Contra igitur, tunc fides infusa dependet in esse, & in faciendo adhuc alicui articulo à fide acquisita, sicut à Principiis, quia non potes dicere, quod per similitudinem eius adhuc erat ei, quia Deum esse trinum, & unum esse revelatum à Deo, non est evidens ex terminis plus, quam ista, Deus est trinus & unus. Ita arguit Scotus. Recepit Similing supra, dispositio nem ordinariam ad credendum fide divinam esse fidem humanam, quæ credimus Prædicatori vel Ecclesiæ proponenti mysteria, & testantibz, etesse revelata à Deo, juxta illud: Fides ex audito, Rom. 10. v. 17. Nec inde fieri, quod fides infusa non sit certior ista fide humana & acquisita: quia non est novum, quod forma sit predictior

An lumen
seu habitus
fidei se re-
nunt ex par-
te obiecti?
Scotus.

dispositione ad illam, fides autem suam majorem certitudinem habet ex proprio motivo, non praetereat, ut per humanum testimonium applicato, sed quatenus collustrato lumine supernaturali, infallibiliter firmante intellectum in fidei supernaturalis assensu, quod lumen est habitus fidei, vel concurius Dei ad actum credendi. Sic ille.

Igitur hoc argumentum non convincit intentum; sed eo non obstante, manet vera prima pars nostrae Conclusionis, scilicet veritatem divinam esse objectum formale, motivum fidei. Sed nunc quid sola veritas? Affirmat altera pars Conclusionis contra plurimos, qui existimant etiam revelationem divinam esse objectum formale motivum fidei saltem pariale, idque tantum cum contentione propagant, ut Herculi clavam è manibus extorquere velle videantur, sed operam ludunt. Ego (salvo meliori) iudicio hanc qualitatem nullius esse utilitatis, & verborum positiū certaminis, quam rerum examini depudat. Enimvero omnes concorditer docent, revelationem divinam esse necessariam ad eliciendum actum supernaturalem fidei, an tangam objectum formale motivum, an vero tangam conditionem essentialiter requisitam ex parte objecti, quid referit ad salutem credentium? Sine fide impossibile est placere Deo, ad fidem autem impertinens est, sive revelatione fidei, nisi enim ipsa aliquod credibile reveleret, illud non movebit ad assensum fidei circa illud: nisi etiam tali subjecto seu homini revelet, non movebit ipsum ad talen assensum: quemadmodum nisi & calor igni unitur, & ignis eum calore applicetur aqua, non poterit ignis aquam calefacere. Tamen presse loquendo de motivo, sic unio caloris, vel eius applicatio ad aquam non est motivum formale ad calefactionem, sed ipse calor est illud formale motivum seu principium calefactionis, ita revelatione primae veritatis non est formale motivum assensus fidei; sed ipsa prima veritas est illud motivum. Ita Smis.

Dicit ergo Concl. nostra neque revelationem activam, neque passivam esse objectum formale quo seu motivum, nequidem pariale, multò minus totale, presse & propriè loquendo. Ratio est, quia objectum formale motivum fidei, presse & propriè loquendo, est illud solum, in quod actus fidei adæquat & ultimatum revolutur in ratione certissimi & infallibilissimi, ut sic loquatur atque actus fidei non ita resolvitur in testimonium divinum seu revelationem Dei, sed in solam veritatem, seu auctoritatem Dei, id est, impotentiam ad falli, aut fallere; ergo haec sola veritas est formale motivum fidei presse & propriè loquendo. Minor probatur, quia testimonium divinum non habet efficaciam causandi formaliter & objectivè assensum fidei, quia certissimum & infallibilissimum ratione sui, sed ratione veritatis divinæ, nam enim Deus est et summe verax, quantumcumque testificaretur, seu revelaret

quidpiam intellectus non moveretur ad hujusmodi assensum fidei. Igitur revelationis seu veritas revelationis resolvitur ultimatum in veritatem seu auctoritatem Dei, & ideo non est objectum formale motivum, nequidem pariale; sed solum conditio objectiva, seu ex parte objecti essentialiter requisita, per quam veritas divina tangam totalis forma, seu motivum formale unitur tamen articulo revelato, quam intellectui credentis.

Enimvero in hoc distinguitur causa efficiens ab applicatione ejus, sive conditione essentiali ad agendum prærequisita, quod haec, v. g. applicatio ignis ad aquam, ex te non sit causativa caloris, sed tantum ratione ignis applicati. Hinc Theod. noster supra n. 62. Est, inquit, revelatione immediata, vel mediata primæ veritatis ut motivi formalis ad materiam credibilem immediate, vel mediata quasi unio, & objecti materialis fidei vel Theologiae velut informatio ab objecto formalis: aut (& ferè idem est) si revelatione cum ipso subiecto, seu homine fidelis aut Theologo comparetur, sic est totius motivi ex materiali, & formalis constituti applicatio ad mobile. Et utroque modo spectata revelatione est conditio requisita, ut aliquid credibile in virtute primæ veritatis moveat; nisi enim ipsa aliquid credibile reveleret, illud non movebit ad assensum fidei circa illud: nisi etiam tali subjecto seu homini revelet, non movebit ipsum ad talen assensum: quemadmodum nisi & calor igni unitur, & ignis eum calore applicetur aqua, non poterit ignis aquam calefacere. Tamen presse loquendo de motivo, sic unio caloris, vel eius applicatio ad aquam non est motivum formale ad calefactionem, sed ipse calor est illud formale motivum seu principium calefactionis, ita revelatione primæ veritatis non est formale motivum assensus fidei; sed ipsa prima veritas est illud motivum. Ita Smis.

Qui & alio simili declarat hanc sententiam suam dicens: Sic se habet revelatione primæ veritatis ad assensum fidei vel Theologiae, ad fidem se quemadmodum principiū demonstrationis ad habet ut assensum scientificum: totum principium non principium est formale motivum assensus scientifici, sed id, quod tanquam medium in premissa, quæ est principium, subiectum, vel prædictatur juxta formam Syllogisticam, ut hujus: Homo habet sensum, formale motivum non est, quod omne animal habeat sensum, & quod homo sit animal, sed ipsum animal solum est formale motivum: ergo similiter hujus: Deus est trinus, formale motivum non est, quia prima veritas id reglarit, sed ipsa prima veritas est motivum formale. Hanc comparationem, ut ibidem immediate subdit, summis ex S. Thom. 2.2.q.1.a.1. ubi formale motivum fidei, quod dicit esse priuam S. Thom. veritatem, comparavit medio Geometrico, non autem comparavit motivum assensus fidei cum principio Geometrico. Et quamvis ibidem videatur revelationem pro motivo confituisse, loquitur de eo, quod continet motivum formale

Revelatio
est conditio
objectiva.

In quo dif-
feras condi-
cio à causa
Smis.

Revelatio
est conditio
essentialiter
requisita.

Revelatio
ad fidem se
scientificum
ad scien-
tiam.

Principium
non est mo-
tivum scien-
tiae.

Mul: m:
nus disem-
fus.

male; sicut quis largè dicere posset, præmissas in demonstratione esse motivū scientię, quia continent illud: preslē tamen & propriè nemo sic loquitur sed omnes distinguunt objectum formale motivum à principiis scientię. Et mul: minus dieunt, discursum esse motivum formale scientię, licet ille interveniat ad hoc, ut medium scientificum moveat; adeoque nec dicunt, quod mediæ evidens (id est mediante discursu ex evidentiis) vel esse demonstratum, esse conclusum, sive objectum formale motivum scientię. Sic ille. Et concludit hisce verbis: Quare preslē & propriè loquendo, potius prima veritas, quam revelatio immediata, vel mediata, aut revelatum immediatè, vel mediatè debet constitui objectum formale motivum fidei.

57: Quis jam non clare videt, hanc controv-
eriam esse de mero nomine? Quæratur, inquam,
quid preslē & propriè significet objectum formale
motivum fidei, an omne illud, quod re-
quiritur, ut intellectus eliciat assensum fidei,
an solum illud, quod est aucta afferens? Profe-
ctò non omne requisitum ad assensum fidei,
propriè appellari objectum motivum, vel inde
convincitur, quod etiam objectum materiale
prosorsus requiratur; num ideo propriè vocatur
objectum motivum? Et verò objectum mate-
riale fidei nonne res revelata? Quid si ergo re-
velatio potius sit objectum materiale fidei,
quam formale motivum? Siquidem essentia-
lier constituit, ut sic loquar, objectum mate-
riale; Antichristum namque futurum esse
nunquam fuisset objectum materiale fidei ab
revelatione divina. Planè, reponit quis-
piam, & ideo nec Deus ipse, nec veracitas ip-
sius est objectum formale quo sufficiens fidei
divinæ, quia, quamvis perfectissimè intellige-
retur Deus & veracitas ejus; non moveretur
quis, nec posset moveri ad credendum, quod
Antichristus esset venturus: jam autem, ut
motivum aliquod movere possit intellectum,
non requiritur aliud, quam quod perfectè cog-
noscat, & secundum se sit sufficiens. Ergo,
si Deus, & veracitas perfectè cognita non
possint movere ad assensum illum fidei, signum
est, quod non si sufficiens objectum motivum.
Ita argumentatur noster Poneius in suo Com-
ment. 3. Diff. 23, n. 48.

58. Nunquid audiendus? Ego dico, supposito
objecto materiali fidei, v.g. hoc, Antichristus
est venturus à Deo revelato, veracitas Dei se-
cundum se est sufficiens ad movendum intelle-
ctum nostrum, ut certissimè & infallibilissimè
id eredat, quod, & nihil aliud, requiritur, ut
veracitas Dei sit objectum formale motivum.
Et quia sola revelatio Dei secundum se non
est sufficiens ad sic movendum intellectum; nec
enim magis erederet Deo revelanti, quam ho-
mivi, nisi Deus esset summè verax, ideo non est
objectum formale motivum; sed solum aliquid
requisitum necessariò ad objectum materiale
fidei. Dices: præfatus Auctor ait p. 65. se ac-
cipere revelationem, prout involvit ipsam ve-
ritatem divinam. Ait omnino: cur ergo negat

veritatem divinam esse objectum forma-
le motivum, & affirmat, solam revelatio-
nem esse hujusmodi objectum? quia, inquit, non
simpliciores Catholici, qui optime credunt, in-
non cognoscunt Deum habere hujusmodi ve-
racitatem, quoties credunt; immò ex illis multi
id non cognoscunt illâ ratione. Omitto, quid
multi viri doctissimi existimat, Deum posse
fallere de potentia absoluta. Ita ille, ego autem
dico. Benè optimè hoc omittis; quia viri illi
non sunt doctissimi in tali existimatione, sed
potius stupidiissimi, ut patebit ex infra dicen-
dis. Quanùm attinet ad simpliciores Catholicos,
quod illi optimè credant sine illâ cogni-
tione veritatis divinæ, quis horum revelari?
An etiam optimè credunt sine illâ cogni-
tione revelationis divinæ? Nunquid eam ut sic co-
cipere debent, ut credant fidei divinæ?

Dico (auditis Ponciū lvp. num. 60.) quod,
quicunque credit fide divinæ, sive simplex, sive complexa,
doctus, debeat semper aliquo modo habere fidei
proprietatem revelationem divinam. Verum quid
est, quod simpliciores valde confut &
imperfèctè eam apprehendunt, & propter in-
terrogati de eam non sufficienter explicarent illa;
benè tamen dicent, se credere, quia Scriptura
sacra, quam apprehendunt per modum
verbi Dei scripti, aut traditio Apostolica,
quam apprehendunt per modum verbi Dei
non scripti, aut Pontifex Romanus, quem ap-
prehendunt per modum Vicarii Christi, ha-
bentis infallibilem assistentiam Spiritus sancti
ad proponendam doctrinam veram; aut pa-
rentes, & Parochus proponunt illa, tanquam
credenda & revelata à Deo; unde semper iu-
venit revelatio Dei, objectivè proposta, quo-
ties creditur. Sic ille. Quæro ego: parentes,
& Parochus nunquid etiam proponunt sum-
mam veritatem Dei, ut persuadeant suis,
testimonio seu revelatione divinæ magis esse
credendum, quam testimonio hominis? Cer-
tè, si non proponunt, deberent proponere,
ne defectu objecti formalis motivi non ele-
giant subditum verum actum fidei divinæ.

Et verò, si sufficiens confusa & imperfecta ap-
prehensio revelationis, cur non etiam confusa
& imperfecta cognitio veritatis divinæ? Por-
rò, dum apprehenditur revelatio divina, con-
fusa & imperfecta cognoscitur veritas divinæ,
nam, ut suprà audivimus ex Poncio, revelatio-
nem, quam ipse ponit pro motivo fidei, involvit
quam veritatem divinam, cui veritas revelations
innititur, & in quam resolvitur, tanquam in
causam, cur præbeat assensum revelationis. Unde
puto, quod simpliciores Catholici, si interro-
garentur, cur potius credant testimonio Dei, inven-
quam hominis, & quarè firmissimè credant, re-
velata à Deo, non aliud responderent, quam
quia Deus est summè verax, sive quia Deus
non potest mentiri, secus homo. Et qui hoc
non posset respondere, nescio an vere credit.
Hinc, ut mox insinuavi, deberent Parochi,
& parentes non solum proponere, que sunt
revelata à Deo; sed etiam explicare causam;

ob quam oporteat tam firmiter, sive super omnina credere articulis, à Deo revelatis. Hujusmodi porro causa non est revelatio, ut patet ex dictis; sed summa veritas Dei, propter quam credo non solum rem revelatam, sed etiam ipsam revelationem; qui enim aliquid revelat, implicite testatur, se id revelare: nam cum Petrus v.g. dicit mihi, *Ioannes est mortuus*, non solum significat Joannem esse mortuum, sed etiam se judicare ita esse, leque velle hoc mihi indicare, atque adeò se id de facto facere; hinc redderem eum mendacem, non solum, si negaret, Joannem esse mortuum; sed etiam, si dicere, eum hoc non scire, aut contrarium in animo judicare, aut non intendere hoc mihi indicare, sed solum fingere. Ergo confimiliter in casu nostro faceret Deo revelanti injuriam, non solum, qui negaret, rem revelatam esse veram; sed etiam, qui dicere, Deum non velle eam revelare. Eodem proinde actu credo & rem revelatam, & ipsam revelationem. Quid miranum? Res revelata involvit revelationem, & per eam constituitur in ratione rei revelata, & per consequens in ratione objecti creditibilis. Qui ergo credit rem revelatam propter summam veritatem revelantis, etiam necessariò propter eandem causam credit ipsam revelationem. Igitur revelatio non est causa formalis mortiva credendi, sed tantum conditio necessariò requisita.

Alius inquit Del Cast. sup. n. 57. hæc causulis non esset vera: *Ideò credo, quod Deus fit trinus & unus, quia credo Deo dicenti;* sed solum hæc esset vera *Ideò credo, quod Deus fit trinus & unus,* quia credo Deo dicenti, & quia credo dictioni, quod est fallit; quia, si credo dictioni, est, quia credo dicenti, & quia veritas dictiorum promanat à veritate dicentis, & resolvitur in illam tanquam in causam. Sic ille. Qui ibidem num. 58. ait, nec fidem humanam inniti testimonio humano, tanquam motivo. Quia (inquit) si Angelus mihi revelaret, quod Petrus v.g. (eui semper acquisito, tanquam homini veraci) mihi veller revelare aliquid, possem ego affentire, non solum Angelo, sed etiam illi rei, quam Petrus mihi volebat revelares; sed actus iste affentitio non niteretur testimonio humano (qui in calu supposito non datur actualiter; testimonium enim possibile solum posset deferire fidei possibili, non autem fidei actuali) sed solum niteretur veritate, quam conceptami habeo de Petro: ergo veritas Petri me movit, & non testimonium ejus, licet hoc prærequisatur ad hoc, ut talis affensus appelletur affensus fidei humanae. Hæc ille.

Ut ut sit de hoc, bene notat Smif. sup. quod, si fides humana de revelatione disponat ordinariè ad actuum credendi fidei divinæ; tamen, posita hæc dispositione, jam ex vi luminis supernaturalis, etiam fidei divinæ credi, hoc vel illud esse revelatum, credi, inquam, eodem actu, quo credibile ipsum creditur esse verum; creditur enim esse verum, non quomodocunque, sed tanquam revelatum à prima veritate.

Si inferas: ergo esse revelatum est formale motivum actus credendi. Respondet neg. sequentiam: nam etiam objectum materiale terminat actuum credendi, & tamen non est formale motivum ejus; sed totum hoc, quod est objectum creditum, & ratio credendi, & quod ista sit illi applicata seu unita, cedit sub actuum credendi; verum unumquodque istorum suo modo, Objectum materiales motivum, & revelatio concursum ad actum fidei.

Joannes Poncius (vir aliqui acutus ingenio) *Poncius* sup. n. 49. ibi: Non potest concepi, quomodo

revelatio applicet veritatem divinam aut intellectui, aut propositioni credendæ; nec potest assignari illa ratio, cur non dicatur esse vel ratio motiva, vel de ratione motiva; ergo non debet dici conditio sine qua non. Ita Poncius. Qui si legisset Theod. (qui multis annis ante ipsum scripsit) & non habuisset intellectum obleucratum contraria opinione, optimè potuisse conceperet, & procul dubio conceperet hanc veritatem: sed quandoque bonus dormitat Hornerus.

Fateor, reponit quispiam; at nunquid dormitat, qui astlerit, ad hoc, ut bonum moveat possit voluntatem, non requiri aliam applicationem ipsum, quām ut cognoscatur bene; sed absque revelatione bene potest cognosci Deus, & veritas ejus; ergo revelatio non est conditio necessaria ad hoc, ut veritas possit moveare. Ita argumentatur Poncius sup. Sed enim, quæro ego: ut bonitas moveat possit voluntatem, non requiritur alia applicatio ejus, quām ut bene cognoscatur? Num ergo bonitas bene cognita moveret voluntatem ad amandam chimaram? Minime, inquit, quia chimara non est res bona, id est, non est objectum materiale voluntatis, quomodo ergo bonitas posset moveare ad ejus amorem? Rectè judicasti. Quid ergo miraris, quod Deus, & veritas ejus bene cognita non moveant ad alterius fidei circè rem non revelatam, cum hæc non sit objectum materiale fidei? Et quomodo bene cognoscitur veritas in ordine ad alterius fidei, si non cognoscitur ejus applicatio ad rem, quæ proponitur credenda? Præterea inquito: cognitione bonitatis est objectum motivum voluntatis, an sola bonitas cognita? Sola, inquit, bonitas. Quid ergo cognitione, sive activa, sive passiva? Conditio sine qua bonitas non potest moveare. Ergo confimiliter, revelatio tam activa, quam passiva poterit esse conditio, sine qua non veritas divina moveat intellectum ad

Deus & veritas ejus non moves ad credendum non revelatum

14.

credendum. Negatur, inquis, Consequens; nam conditio, applicans objectum motivum non debet cognosci; revelatio autem debet cognosci.

64.
Revelatio
debet cog-
noscari sicut
conditio ap-
plicans ob-
jectum mo-
tivum.

Planè debet cognosci: sed ubi scriptum est, quod conditio, applicans objectum motivum non debet cognosci? Nonne possibilis beatitudinis debet cognosci, ut voluntas efficiat eam appetat? Num ideo est ratio formalis motiva adhuc spei? Nequaquam, sed solum conditio sine qua non. Sie igitur revelatio, tametsi debet cognosci, non id est ratio formalis motiva, sed potest esse, & nihilominus est conditio, sine qua veritas non movere intellectum, sicut possibilis beatitudinis est conditio, sine qua beatitudo non movere voluntatem; vel deut inter illa disparitas. An ideo

Objectum
motivum
non debet
esse intrin-
secum ob-
jecto mate-
riali.

förmere veritas non est objectum formale motivum, quia non est intrinseca objecto materiali fidei, id est, rei revelata? Sanè ulterius moveret per unum ad aliud, v.g. per intentionem finis ad electionem mediæ, necessarii ad finem obtinendum, & per beneficium amici ad mandatum eum, tametsi nec intentio, nec bonitas finis ipsi medio, nec beneficium amici ipsi insit amico. Quidni igitur & intellectus possit moveri ad credendam rem revelatam à veritate Dei, et si hæc non sit intrinseca rei revelata, sed tantum extrinseca unita, ut sic loquar,

Sufficit ex-
trinseca u-
nio.

ut quasi unita per revelationem. Dico quasi; quia libenter faciemur, non esse propriè dictam unionem, sicut illa, quæ est inter materiam, & formam; neque hoc est necessarium, ut revelatio dicatur unire veritatem Dei tive rei revelata, sive intellectui credentis, & ut revelatione seipsa credatur, sicut unio inter materiam, & formam seipsa uniuersalia alia unione media.

65.
Sicut reve-
latio tan-
tum extrin-
seca sed affec-
tum rei reve-
latam.

Et verò ipsa revelatio, nonne intrinseca per ipsam revelata magis, quam veritas divina? Revelatio, secundum Poncium sup. num. 66, consistit in quibuscumque rebus seu signis, quibus significat Deus, & habere conceptum talem vel talen de aliqua propositione. Non autem significat eodem modo semper, nam ut dicitur Hebr. 1. v. 1. Multifaciam multisque modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis, nō vijsimè diebus isti locutus est nobis in Filio. Itaque aliquando loquebatur in sua propria Persona, formando verba vocalia & expressa, aliquando producendo conceptum interiorem in mente ejus, cui loquebatur, quo cognosceret conceptum Dei de re aliqua; aliquando per Angelos suos, aliquando per miracula facta in confirmationem veritatis, aliquando per Ecclesiam, sic particulariter assistendo ipsi, ut non permitat eam proponere aliquid credendum, quod Deus non revelavit. Ita hic Author. Censem autem, hæc signa esse intrinseca rei, per propositionem significata? Seio quia non censes: nam signum communiter definitur: quod aliquid, à se distinetum, potentia cognitiva representat: Ergo, si veritas divina non est objectum formale motivum, quia extrinseca ob-

Vii varia
alia fidei
media.

jecto materiali, neque revelatio erit, quia ipsa extrinseca est propositionis, quæ per ipsam significatur.

Sed enim, dicit aliquis; demus veracitatem divinam esse objectum formale motivum, cur non etiam revelatio, eum Scriptura æquilitate, & ferè eodem modo doceat, Deum, & testi monium Dei, seu verbum Dei esse fundamen tum primarium nostræ fidei? Epist. 1. Joan. 5. v. 6. Spiritus est qui testificatur, quoniam Christus est veritas, & v. 9. Si testimonium hominum accipimus, testimonium Dei maior est. Item Apost. 1. Thessal. 2. v. 13. ait: Quoniam, cum accipimus à nobis verbum auditum Dei, accipimus illud, non ut verbum hominum, sed (scilicet est vere) verbum Dei. Ubi etiam infracluditur testimonium Dei. Quid ni ergo æquilitate perireat ad obj ectum? &ū formale motivum? Resp. Del Castillo sup. Del. 2. primò, sufficere, quod testimonium Dei sic filio conditio per se objectiva, ut significetur. Scriptura quasi causaliter, & quasi in re, qualiter dicimus, quando amamus objectum bonum, quia est cognitum. Secundum testimonium diuinum nobis administrare materiam credibilem, quæ ita ponitur in recto in ratione materie, scilicet forma, propter quam credimus, in ratione formæ; & id est testimonium significatur quib in recto ex parte materie, seu articuli creditur. Sic ille. Contra audio replicantem: si testimoniū significatur in recto ex parte materie, id est, quia unita veracitatem diuinam articulo credito: sed uno phisica inter materiam & formam non solum est conditio, sed causalitas formalis, ergo similiter in eau nostra. Respondeo: Aliqui vocant unionem conditionem sine qua non, id est, aliquid necessarium, ut materia & forma constituant compositionem, & appellant eam causalitatem materiale & formale. Sed quid tum? An propterea rectè dicitur forma, seu causa formalis? Hic enim non queritur, an revelatio possit dici causalitas formalis, sed an sit, prædicta logica causa formalis, ultimò movens intellectum ad assensum fidei; & hoc nos negamus.

Fateor, veritas non movere sine revelatione, neque revelatio sine veritate: dispositio tamen est quod veritas requiriatur tanquam causa formalis extrinseca, ut supra adiutorium. Et si fuit, assentiendi fieri tunc ipsi revelationi, tunc rei revelata: at vero revelatio solum exigitur, tanquam applicans objectum materiale fidei intellectu credentis, & veracitatem diuinam objecto materiali, ut supra diximus ex Smi. Pôrro applicatio cause ad aliquod objectum non est formale motivum; v.g. applicatio ignis seu caloris ad lignum non est formale motivum, seu principium actionis, sed ipse ignis seu calor applicans. Videlicet supra dicta. Hinc etiam fit, quod auctoritas Ecclesie Catholica non sit formale motivum fidei nostræ, etiæ communiter ad eam requiritur; quippe solum est regula, applicans nobis revelationem diuinam, ac per hoc veritatem Dei.

Pto quo nota: duplarem esse in Ecclesia auctoritatem, humanam unam, & alteram divinam. Nam Ecclesia potest considerari primò, ut est congregatio hominum toto orbe dispersorum, confans pluribus viris, summa doctrinā, ex vita sanctimoniorū illustribus, inter quos plurimi miraculis clauerunt; quæcumque jam à Christo temporibus semper in eadem fide, sine ulla vel minima mutatione, maximo inter tam varia ingenia, diversaque nationes consensu, inter tot Tyrannorum, paganorum, hereticorumque oppugnations constantissime hactenus per tot secula perseverat: quod vel ipsum lumen naturale, præfertim sumptu experientia ab aliis Sectis, quæ statim in varias divisiones abiurunt, claram ostendit naturaliter, sine ullo superiori auxilio, aut vix, aut ne vix quidem fieri posse. Et quomodo poster contingere, ut tot, ac tam varii homines, præfertim erudití tam concorditer, ac consonanter circa res tam varias aberrarent? Hac igitur ratione considerata Ecclesia auctoritas est quidem inter res humanas maxima, quæcumque merito cuivis prudenti persuadet, ut omnem ejus doctrinam, tanquam omnino indubitam amplectatur, est tamen naturalis & humana, adeoque fallibilis infallibilis eloquendo, ac proinde nequit esse objectum formale motivum, in quoq; ultimate resolvatur nostra fides, quæ est absolute infallibilis.

Secundò considerari potest Ecclesia, prout infallibiliter a Spiritu sancto regitur, & est organum seu instrumentum, per quod loquitur, iuxta illud Matth. 10. v. 20. Non vos estis, qui loquimini, sed spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis. Item Luc. 10. v. 16. Qui vos audit, me audit. Et ep. 22. v. 32. Ego regavi pro te (Petr.) ut non defici fides tua. Rursum Matth. 16. v. 18. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram adiunctorum Ecclesiam meam. Unde 1. ad Timon. 3. v. 13. vocatur Ecclesia Dei vivi Columna & firmamentum veritatis. Et auctoritas Ecclesiae sic considerata quodammodo est divina, & infallibilis; non tamen est objectum formale motivum fidei nostræ, quandoquidem resolvatur in auctoritatem Dei, cuius est participatio; ideo enim credimus, auctoritatem Ecclesiae esse infallibilem, quia Deus hoc revelavit; adeoque ultimate propter auctoritatem Dei revelantis. Res latet ergo, quod auctoritas Ecclesiae, sive humana, sive divina sit regula fallibilis, vel infallibilis, applicans nobis revelationem divinam, & consequenter formale objectum motivum, scilicet auctoritate divinam, in quam ultimò resolvitur fides nostra; nam ob eam credimus, articulos fidei non solum veros esse, sed etiam revelatos. Porro ultimò resolvit nihil aliud, quod interroganti non sit ultius progredendum, cum reddatur ei ultima ratio, nos movens, & ad quam nulla alia nos moveret, sed ipsa moveret ad aliud erendum. Quarenti ergo, cur credam aliquid esse revealatum, non possum pro ratione formalis motiva aliud respondere, quam me hoc credere ob divinam auctoritatem, quæ hoc ipso, quod

aliquid revelat, etiam implieat revelat, se hoc revelare, ut supra diximus.

Sed contra: Interroganti, quare credam, Deum hoc revelasse, bene respondeo, quia Ecclesia hoc dicit; & ultius querenti, quare credam Ecclesia hoc dicent, bene respondeo, quia continet viros doctos & sapientes &c. Ergo ultimò resolvitur fides in auctoritatem Ecclesiae. Respondeo: tametsi verum sit, me cognoscere Deum hoc revelasse, quia Ecclesia id dicit; tamen falsum est, me propterea credere; alia quippe est cognitio testimonii divini, quæ debet praecedere fidem divinam, & alia est fides divina tam articuli revealati, quam etiam revelationis: quæcumvis ergo actus ille prævius, sive judicium illud, quod praedita fidei divinam, resolvit possit in auctoritatem Ecclesiae, haud equidem ipsa fides subsequens, ad quam illa cognitio solum disponit, ostendens rem illam esse credibilem propter auctoritatem Dei. Et consimiliter, judicium, quo judico, Deum esse summam veracem, prærequisitur quidem ut dispositio ad actum fidei, non tamen necessariò est fides divina, sed suffici cognitio naturalis, quæ ex infinita perfectione Dei infertur summa ejus veracitas.

Non in au-
toritatem
Ecclesiae.

Qua tan-
tum est pra-
ambula fi-
dei.

Hinc tamen male deduces, divinam veracitatem vel revelationem non posse credi fidei divinâ, utpote quæ non habeat aliam auctoritatem, vel revelationem se priorem: hoc, inquam, non sequitur ex jam dictis, quod namque est causa formalis extrinseca cognitionis alterius, est etiam causa formalis cognitionis sui ipsius: sic enim color, qui est causa formalis visibilitatis parietis, est etiam causa formalis visibilitatis sui ipsius; secundum se quippe, & non medio alio colore videtur. Ita etiam unio in compagno, per quam materia & forma inter se unitur, scilicet unitur; & actio, quæ causat effectum ut quo, scilicet causatur ut quod, sine nova actione. Consimiliter intellectus eadem cognitione, quæ cognoscit aliquam rem, reflexiva in seipsum. Cognitio est cognoscit etiam se intelligere; idque quia cognitio est reflexiva in seipsum. Quid ergo miratur, si auctoritas divina, quæ est causa formalis seu formale motivum, quo infallibiliter aliquid creditur, & revelatio, quæ est conditio, ad hoc essentiale requista, seipsum ut quod infallibiliter credantur? Noli mirari, sed dic, & intus dic, quia sic est ut dicas: summa Dei veritas, seu auctoritas est ultimum formale motivum, propter quod credo & ipsam veracitatem, & Dei revelationem.

Cur ergo, reponit quispiam, Aug. dicit contra Epist. fundamenti cap. 5. Ego Evangelio non credere, nisi me Catholica Ecclesia commoveret auctoritas? Respondeo Aug. loqui de objecto motivo credibilitatis Evangelii; non autem de objecto credibilitatis, seu fidei; quasi diceret, auctoritas Ecclesiae facit, ut mihi videatur Evangelium effett credibile, seu revealatum à Deo, quod nihil facit contra nos, sed solum probat, quod habemus regulam infallibilem, & visibilem, in quam tamen non resolvitur ultimò

Auctoritas
Ecclesiae est
motivum
credibilita-
tis.

Et conditio
ad fidem ore
dinarie pra-
requista.

S. August.

ultimo fides, tanquam in caulam formalem, sed
solummodo ut in conditionem, ordinariè pre-
requisitam. Dico, Ordinariè, quia Angeli, & Apo-
stoli, quibus immediatè revelata fuerunt my-
steria fidei, non habuerunt talem reguam; nec
illi haberent, quibus hodie Deus aliqua imme-
diatè revelaret. Nec obstat: quod illam regu-
am, quae in ea, quae Fidelis, tradidimus, fidei

*Etiam ho-
mo sine illa
credere po-
test.*

Del Ca
stillo.

ultimò fides, tanquam in eaulam formalem, sed
solummodo ut in conditionem, ordinariè præ-
requisitam. Dico, Ordinariè; quia Angeli, & Apo-
stoli, quibus immediate revelata fuerunt my-
steria fidei, non habuerunt talem regulam; nec
illi haberent, quibus hodie Deus aliqua imme-
diatè revelaret. Nec obstat: quod illam regu-
lam seu auctoritatem Ecclesiæ credamus fide
divinâ, inde enim tantum sequitur, ipsam esse
objecum materiale fidei, sicut alia revelata,
quod non negamus. Itaque percurrenti, quarè
credam auctoritatem Ecclesiæ infallibilem, op-
timè respondeo; quia credo Deo dicenti, seu
revelanti cam. Interrogas rursus, cur credam
Deo dicenti, respondeo; propter ejus summan
veracitatem. An putas necessarium esse, quod
dicam, quia Ecclesia hoc mihi proposuit? No-
li putare: nam (inquit Del Castillo sup. q. 5.
n. 11) sapientissimi homines tam rustici, quam
sapientes, viuis miraculis, vel auditio proprio
Parochio, vel Prædicatore, sibi veridico, credunt
absque eo, quod explicitè credant, imò nec re-
cordentur propositionis Ecclesiæ. Itaque per
se loquendo, non est necessaria talis respon-
sio.

73.
Ecclesia est optimo modo proponens credendam.
Dico: Per se loquendo, quia DelCast. sup. num.
12. putat, per accidens aliquando esse necessarium sic responderemus: ut (inquit) contingit in fidelibus, quando inter ipsos controvexitur de aliquo objecto, an sit de fide; & in haeretico, qui demum convertitur ad Catholicam fidem, quam negaverat, qui prius Ecclesiam eredunt propter auctoritatem divinam, quam habet, ut deinde credant illud, vel illa mysteria, de novo proposita. Unde, si haereticus convertitus interrogetur, quare eredat, Deum dicere, se esse trinum & unum optimè respondebit, quia credo Ecclesiam, mihi proponenti hoc mysterium, tanquam dictum & revelatum à Deo. Et si rursus interrogetur, quare credat Ecclesiam, sibi proponenti hoc mysterium, tanquam dictum & revelatum à Deo, non debet respondere, ex eo, quod Ecclesia habeat doctos homines, sanctos, fide dignos &c. quia hoc etsi set reducere fidem infallibilem in aliam fallibilem, & non reddere eaufam formalem suæ fidei, sed conditionem ad illam requisitam, & causam suæ prudentis credibilitatis: sed debet respondere, quia in Ecclesia est potestas divina, seu à Deo accepta ad proponenda mysteria vera fidei; & rursus si rogetur, quare credat esse hanc potestatem in Ecclesia, debet respondere, quia Deus dixit, & revelavit, se Ecclesiam assistere in his, quæ proponit tanquam de fide credenda. Sic ille.

74. Et si objicias, committi circulum, ex eo,
quod ideo credit Deo dicenti, quia credit Ecclesiam,
& ideo credit Ecclesiam, quia credit Deo
dicenti. Negat id num. 13, nam (inquit) inter-
veniunt hic duo testimonia, unum, quo Deus
dixit, se esse unum & trinum, & aliud, quo
dixit, se loqui per Ecclesiam, & ideo non com-
mitit circulum, quia ideo credit, quod Deus
est unus & trinus, quia Deus sic revelavit per

primum testimonium, & idem credit, hoc Dei
revelasse per primum testimonium, quia cre-
di Ecclesiæ propter secundum testimonium,
per quod revelat, ipsum loqui per Ecclesiæ,
qua de facto loquitur, & dicit. Deum re-
lasse, se esse unum & trium: committere
autem circulus, si quando secundum testimo-
nium est causa credendi primo, etiam primum
est causa credendi secundo. Hucunque nostre
Del Castillo. Et si iterum obiectas, committi cir-
culum in hoc, quod idem facere Scriptura ar-
dimus, quia credimus Ecclesiæ proponentes no-
bis hos libros, & non illos, tanquam Canoni-
cos, sed tanquam veram Scripturam, revela-
tam à Deo continentes, ut fecit Concil. Tri-
dent. Sess. 4. & idem credimus Ecclesiæ, quia
credimus Scripturæ, qua nobis revelatae
statuerunt Ecclesiæ ad proponendas res fidet, &
consequenter ad proponendum, quinam sint
libri Canonici. Respondent aliqui apud Del
Cast. sup. num. 15. nullum esse inconveniens,
quod in diverso genere duo sunt ad invicem
causæ, nec in hoc committi circulum, & sic
non esse inconveniens, quod Ecclesia in ra-
tione proponentis sit cedula assentiendi Scrip-
turæ, & Scriptura in ratione testimonii di-
vini sit cedula credendi Ecclesiæ propo-
nenti.

Sed contra (inquit prefatus Auctor) quia argumentum procedit in eodem genere causæ, quia procedit de causa credendi Ecclesiæ, & de causa credendi Scripturæ, & una videtur causa alterius, & è converso. Resp. una videtur causa alterius, sed revera non est: quia habent le
hæ duo testimonia sicut regula animata, & inanimata, quæ requirunt se mutuò ad omnem a-
ctum fidei. Sicut enim ulta, nisi applicata per hominem, qui potest dici mensura via, ponpo-
test mensurare panum, sic indidem Scriptura nequissimæ mensura, seu regula nostræ fidei, nisi applicata per Ecclesiæ. Sed neque Ecclesia se
sola potest mensurare seu regulare nostram fa-
dem, nisi adjuvetur à Scripturæ, sicut homo sine
ulta non possit mensurare panum, ut falso, nulli
prius ulta ad ipsum fuerit applicata.

Ecclesia ergo non perhibet testimonium de seipsa proprio loquendo, nisi remoto, sed de Scriptura, & Scriptura de ipsa. Ut omitant, hanc veram Ecclesiam non solum habent ex Scriptura, sed etiam ex notis Ecclesiae. Supposito autem, quod hanc sit vera Ecclesia, non est in conveniens, quod testimonium perhibeat de Scriptura. Auctoritas ergo Ecclesiae, & auctoritas Dei, revelantis per Scripturam non solum se mutuò non impediunt, sed etiam hoc rerum statu, quando non sunt immediate per revelationes, se mutuò necessariò posseunt alias quippe non potest nobis sufficienter constare de verbo Dei. Præterea & Apostolus 2 ad Timoth. l.v.i. de scipio fecit testimonium dicens: In quo (Evangelio) possum sum ego Predicator, & Apostolus, & Magister Gentium. Et Iohannes, Ioh. xl. v. 24. Hic est discipulus ille, qui testimonium perhibet de his, & scriptis has, & si-

nus, quia verum est testimonium ejus. Et nihilominus pari submissione sunt audiendi, ac quando dicunt, Christum pro nobis mortuum esse, non quod fides subleuens nitarur tanquam ratione formalis illo testimonio, sed revelatione potius divinâ, & ultimâ summâ veritatem divinâ.

Consimiliter ergo, licet Ecclesia de se ipsa testimonium ferret, quod esset verax, nihilominus credere oportet, non praeceps propter auctoritatem Ecclesie, tanquam objectum formale ultimò motivum; sed quia haec auctoritas divina Ecclesia infallibiliter nobis applicat veritatem Dei circa tale objectum. Quod si dixeris, defitionem Ecclesie esse formale motivum, tuus etiam dicere debes, Scripturam esse formale motivum; atque adeo jam habebimus duo formala motiva, saltem particulariter distincta, quæ non erunt sibi mutuò causæ; tametí quippe credam, haec esse Scripturam, quia Ecclesia definit; non tamen credo, haec esse definitionem Ecclesie, quia Scriptura id dicit; sed solummodo, definitionem Ecclesie non posse errare. Cui haec responsio non placet, dicat cum Del Castillo sup. sacram Scripturam in duas partes esse dividendam, quarum una contineat omnia illa testimonia, in quibus Deus revelat se loqui per Ecclesiam, & alia pars contineat omnia alia testimonia, per quæ revelantur cætera mysteria nostræ fidei: & creditâ illa priori parte, propter divinum testimonium, quod in se continet, tanquam propter conditionem, & propter divinam auctoritatem tanquam propter rationem formalem, statim propter Ecclesie divinum testimonium, seu propter divinam auctoritatem Ecclesie proponitur nobis reliqua Scriptura tanquam vera & credibilis, & omnia mysteria in ea contenta creduntur ut ab Ecclesia proposta, tanquam à regula infallibili in proponendo res fidei, & si nullo modo circulus committitur. Ita hic Auctor.

Et si quispiam insurgat: ergo illa prior pars Scriptura non proponitur nobis credenda per auctoritatem divinam Ecclesie. Responder, Del Castillo sup. num. 16, quod non proponitur propter auctoritatem Ecclesie, ut quod, benè tamen proponitur propter ipsam ut quo; quia, quod est ratio formalis credendi alii, etiam est ratio formalis sibi ipsi credendi, ita auctoritas divina Ecclesie, quæ est ratio in ratione proponentis, quare tota reliqua Scriptura crederatur propter ipsam divinam auctoritatem Ecclesie, creditam propter divinum testimonium, & propter divinam veritatem; ipsam est ratio, quare ipsa ut quo proponatur propter seipsum in illa priori parte Scriptura. Sic ille. Qui potest capere, capiat: ab eo non dependet veritas nostræ Conclusi, quæ solùm allerit, neque revelationem, neque auctoritatem Ecclesie, etiam divinam esse formale objectum motivum, cui fides nostra

ultimatè innitur, sive in quod fides nostra ultimâ relolvitur.

Quod ergo illud? Nunquid ratio naturalis? Sanè præcipus fidei mysteria, uti Trinitatis, Ratio naturæ Incarnationis, & similia ratione naturali non possunt cognosci. Deinde, vel ratio illa naturalis est evidens, & sic fides non esset voluntaria, vel probabilis solum, ac per hoc fides non esset certa & infallibilis. Interim requiri-

tur naturalis cognitio credibilitatis, sive prudens judicium de credibilitate mysteriorum fidei, juxta illud Eccles. 19. v. 4. Qui credit cito, levis corde est. Sed hoc Aliqui intelligent de leviitate humana. Verum enimvero, si fides humana exigit prudens judicium de credibilitate rei propositæ, cur non magis fides divina, quæ credit rem propositam super omnia? Scitè ergo dixit Apostolus Joan. Epist. 1. cap. 4. v. 1. Nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus, si ex Deo sint. Et Apostolus Paulus 1. Thess. 5. v. 20 Omnia probate, quod bonum est tenete. Porro prudens istud judicium naturale non esse motivum formale fidei, ostendit ex eodem Apost. 1. ad Cor. 2. dicente v. 4. Sermo meus, & vnum fidei, prædicatio mea non in persuasibilibus humanae sapientia verbis; sed in ostensione spiritus, & virtutis; ut fides vestra non sit in sapientia hominum (ultimâ fundata) sed in virtute Dei, id est, auctoritate divina. Unde dicit D. Aug. Ser. 1. de Trinit. Fin. delis sum, credo quod nefis. Et tract. 40. in Joan. Credimus, ut cognoscamus, non cognoscimus, ut credamus. Similia habet alibi, & consonant aliis SS. Patres, quos nimis longum referre. Itaque humana ratio, quamvis necessaria ad credibilitatem, haud equidem est fundamentum, in quo per se nititur fides Christiana, & ita non potest esse objectum formale assensus fidei. Restat ergo, ut hoc objectum sit, prout dicit Conclusio nostra, summa veritas Dei, sive auctoritas divina, quæ includit sapientiam, quâ Deus omnia cognoscit sicuti sunt, & veritatem, secundum quam nequis loqui contra suam mentem. Ex quo deduco sequens assertum.

CONCLUSIO V.

Privatum revelatum fide Catholica creditur; ad hanc tamen privata revelatio non requiriatur.

Priusquam probem hoc assertum, pauca 80. præmitto ad meliorem intellectum hujus termini Revelatio, quæ, ut patet ex dictis præcedentibus Conclut. ad minus est conditio effectionis. manifestatio.

nifestationem ejus, quod anteas quasi velatum latebat: quo pacto (inquit Simil. de Deo uno q. 2. Proemii num. 60.) etiam illa ostensio, per quam clarè & intuitivè cognoscitur objectum, revelatio appellatur. Et ita aliquando loquitur Scriptura, ut quando visibilem Christi adventum in futuro iudicio ejus revelationem vocat. Lue. 17. v. 30. Secundum

Et generaliter sumpia etiam comprehendit nosciuum evidentem.

Sæpius in Scriptura sumitur pro testimoniis Dei.

Revelatio meta- phoris uitetur Apof. 2. ad Cor. 3. v. 13. & seqq. dicens: Moyses posuerat velamen super faciem suam, ut non intenderent filii Israël in faciem ejus, quod evanescatur, sed obtusam sensus eorum (filiorum Israël) usque in hodiernum enim diem id ipsum velamen in lectione veteris Testamenti manet non revelatum (quoniam in Christo evanescatur) sed usque in hodiernum diem, cum legitur Moyses, velamen posuit est super cor eorum. Cum autem conversus fuerit ad Dominum, auferetur velamen. Et paulò post: Nos vero omnes, revelata facte gloria Domini speculantes, in eandem imaginem transformamur, &c. Ubi velamen considerat ex parte potentie seu intellectus: potest enim super oculos, & super objectum ponи velamen, & utriusque velamenti oblatio requiritur, ut objectum revelari dicatur. Hæc ille. Ergo secundum ipsum, & rei veritatem, revelatio latius patet, quam testimonium seu locutio Dei. Consonat Card. Lugo de Fide disp. 1. Sect. 10. num. 197. dicens: Requiritur ad locutionem, quod ordinetur per se & immediatè ad manifestandam alienum mentem loquentis. Ex quo fit, ut non sit idem loqui alieni, & loqui coram aliquo: possum enim ego licet loqui coram excommunicato, non tamen cum excommunicato, quod disserimen nascitur ex eo, quod verba illi non ordinentur à me ad aperiendam illi, sed alteri meā mentem. Unde obiter infero, revelationem latius patere, quam locutionem Dei: nam quæ homo cognosceret per scientiam insulam, aliquo modo diceretur scire per revelationem: non tamen esset locutio; quia Deus non ordinat illam scientiam immediatè ad manifestandam suam mentem. Sic ille.

82. Rogas, de qua revelatione hic sit sermo, sive quæ revelatio sit objectum, vel

conditio fidei. Respondeo: locutio Dei: 2. dicitur ex dictis praeced. Conclus. non est autem veritas, nisi in locutione. Requiritur ergo ad actum fidei, quod Deus ipse cedit, vel alteri locutus fuerit mediæ, vel immediate: dicimus tamen communiter, revelationem esse objectum formale fidet, vel conditionem essentiale; quia loquitor de revelatione, non in tota sua latitudine, sed prout convertitur cum testificatione seu testimonio divino. Sed nunquid haec locutio distincta ab auditione? Lugo sup. num. 198. Lugo, audire, auditionem sapientiæ distinguunt locutione: audito enim, inquit, est perceptio, & tu quæ audiens percipit objectum dictum, & tu quod illud objectum sit in mente loquenter. Quare in rigore loquendo contingere potest, quod aliquis loquatur, & non audiat; quia licet communiter dicatur, locutionem esse manifestationem proprii conceptus, seu excitationem speciei in mente audientis, non debet intelligi de excitatione actuali in actu secundo, sed de causa proxima ad excitandum, nisi impeditur: quod licet pertinet ad questionem de nomine, an illa sit dicta locutio, debemus tamen servare communendum loquendi: nam quando Sacerdos presentem absolvit, verè loquitur cum illo; & tamen frequenter presentes non audi, & frequentius non intelligit, quid Sacerdos dicit, ergo non est idem loqui, & audiendi eo, cum quo loquimur. Sic ille.

Ut ut sit de hoc, ad propositum nostrum dico, revelationem, quæ est objectum locutio fidei vel conditio essentiale, non solum lumen esse locutionem, sed etiam auditionem in actu secundo. Unde respectu Dei idem quodammodo est loqui, & audiendi ab eo, cum quo loquitor; cum enim Deus sit inaccessibilis in suis actionibus, si manifestet proprium conceptum, seu excitet speciem in mente audientis, intelligi debet de excitatione actuali in actu secundo, & non solum de causa proxima ad excitandum. Et facit, ut licet excitationem actualiter requiri ad alterum fidei, nemo potest ambigere; quomodo enim possim credere rem revelatam, nisi auctoritate ejus cognitione seu intelligentiæ? Et pugno nisi præviæ auditione, quæ non est aliud, quam perceptio rei dictæ à Deo, ut existens in mente Dei. Igitur vox, seu verbum est id, in quo repræsentatur mihi res objecta, & conceptus loquensis, sicutem apud os aliter. Et vox Dei est signum illud, sive exterrum, sive internum, quod repræsentat mysterium revelatum, ut sit in mente divina; locutio enim est productio illius signi. Unde verbum Dei potest esse sola cogitatio, interior à Deo producta, quæ repræsenter formaliter objectum, & instrumentaliter, quod illud objectum sit in mente Dei.

Putant aliqui, non requiri ad locutionem, quod quis velit significare suam mentem, siquid quia vox significat res, & non conceptus; sed hoc fundamentum falsum esse, patet ex Logica. Sieut ergo is, qui loquitur, vult significare res, quia vult usurpare vocem, ut sicut est, ita etiam necessariò vult significare suum conceptum, cum & ille sit objecum, seu significatum vocis. Alioqui non apparet, quare esset tanta obligatio conformandi verba cum mente; nam hoc solum, quod est voces significare res, non videretur eam obligationem afferre: potest enim aliquis (inquit *Emin. sup. n. 213.*) simulare vultum moestum, ut tristitia interna singat, & licet id faciat, ut alii pueri, eum moestum esse, non mentientur, nec peccat; quia non interponit auctoritatem & fidem suam: peccaret tamen, si verbis id testatur: quia nimis verba non solius significant rem ipsam, sed etiam mentem loquentis, qui verbis interponit fidem & auctoritatem, suam fidem etiam ab auditoribus exigens: Quare sicut fidelitas obligat ad conformanda facta verbis, quia promitterens exigit fidem ab eo, qui promittit, dans illi fidem promissionis: sic affirmans debet conformare verba, quia exigit ab audiente fidem, interponendo auctoritatem, & fidem suam. Non ergo solum intendit, quod audiens veniat in cognitionem rei dictarum; sed etiam testem se adhibet, affirmans, id ita apud se verum existimat. Hactenus Lugo. Qui plura desiderat de hac re, ipsum aedat.

Pergo ad probationem primae partis nostrae Conclusionis puta. Privatum revelatum fidei Catholica credunt. Privatum revelationem voco, quæ fit aliui personæ privatæ de re quipiam, ad se pertinente, & quæ ab Ecclesiâ non promonit omnibus fidelibus. Revelatio publica dicitur, quæ fit aliui personæ publicæ, ita ut per eam Deus velit ipsi revelata toti Ecclesiâ credenda proponere. Tales fuerunt revelationes factæ B. Virgini, & Apostolis. Hoc supposito, disputatur inter Catholicos, an privatum revelatum creditur eadem fide, sive eodem habitu, quo creditur publice revelatum. Et communior hodie sententia affirmat, & probat; quia habet idem objectum formale terminativum, & motivum, scilicet Deitatem, & summam veracitatem. Quid illud requiritur? An forte, quod sit eadem applicatio objecti, seu eadem revelatio? Heretice eadem est essentialiter, & solum per accidens, seu materialiter diversa; adeoque non causat diversum modum tendentiarum, nisi per accidens: uterque enim actus tendit obsecrare, & firmare in suum objectum, sive rem revelatam, præcisè propter auctoritatem divinam, quæ sola est objectum formale motivum. Quod autem res revelata sit utilis toti Ecclesiæ, vel quod revelatio per Ecclesiam proponatur, vel immediate per Deum, materialiter, & per accidens se habet ad actum

fidei; veluti per accidens est, nec causat diversum modum tendentiarum, quod res credenda uni à Petro, alibi à Paulo propo-natur: itemque quod per discursum revelatio applicetur, vel sine discursu, cum nullum eorum determinaret, & per se ad fidem requiratur. Alioqui fides nostra non esset ea-de, quæ fuit Apostolorum; cum illis im-mEDIATE mysteria fuerint revelata, nobis autem mediabitibus Apostolis.

Nec obstat, quod fides Catholica sit fundata super fundamentum Apostolorum, Ex ordinatis fides particularis seu privata: hoc tione divi- quippe est per accidens^{86.}, & ex institutione na. eui non potest subesse falsum, ut pater ex ipsa fidei Apostolorum, ac Propheta-rum, quæ non habuit tale fundamentum: utri etiam fides B. Virginis, & antiquorum Patrum. Sed enim, dicit aliquis: quod mo-do privatim revelatum creditur per fidem Ca-tholicam, cum fides rei privatum revelatae privatum non sit Catholica? Resp. idem habitus, qui revelata. denominatur fides Catholica, quatenus eli-cit assensum circè communis revelationes, fi-ve communiter revelata, etiam elicit assen-sum circè particulariter revelata: Et hic est intellectus Conclusionis, nimirum, quod per illum habitum, qui est fides Catholica, cre-dantur privatim revelata; non autem quatenus est fides Catholica. Si inferas: ergo dis-credens privatim revelato est hereticus. Respondeo 1. concedendo totum, si hereticus accipias pro peccato infidelitatis; non enim talis minus infidelis est, quam qui discredens articulo, communiter revelato: unde & per si fit con-di fidem circè articulos communiter revela-tos. Respondeo 2. neg. Conseq. quia ad heresiem, sive ut aliquis sit hereticus, secundum præsentem ultimæ vocabuli, requiritur contumacia contra Ecclesiæ auctoritatem, & propositionem.

Dices: Zacharias non peccavit contra fidem, 87. sed tantum contra prudentiam, non credens Zacharias Angelo, sibi Lucæ, revelanti futuram nativita-peccavit tem filii Joannis: ergo in particularem revela-tionem non inclinata fides. Relp. neg. Antecep-tus. Respondeo 2. neg. Conseq. quia ad heresiem, que continuo resoluta est lingua ejus, quia quam vinxerat incredulitas, fides solvit. Quidam igitur habitus fidei inclinet etiam in particularem revelationem? Et si in unam, cur non etiam in aliam, & in omnes? Quia, inquis, non omnes te habent idem objectum formale quod, præ idem obje-Deitatem. Etsi namque aliquid, particulariter sicut for-revelatum ordinari possit in Deum, & in utili-tatem totius Ecclesiæ v. g. quod B. V. Maria fuit concepta sine peccato originali, quid queso utilitatis, aut quâ ratione referri potest in Deum, quod magis Turea de facto dormiat aut vigilar? Quid si ergo Deus revelet alicui

in particulari, magnum Turcam de falso dormire, nunguīd fides divina inclinabit ad hoc credendum. Quidni? Nulla quippe res est, quā aliquo modo non possit referri in Deum; nam eo ipso, quād creditur, conducta ad salutem, ut pote credita in Dei revelantiis honorem; & ex quacumque re minima, revelata à Deo cognoscitur ejus sapientia, declaratur ejus potentia, maiestas, bonitas &c. Et ratio breviter est: quia veritas prima eadem, & æquè infallibilis est in minimis, ac in maximis, & ordinat omnia ad gloriam suam; si ergo multa creduntur fide insula de peccatis, quā sunt aversiones à Deo, quanto magis ea, quā sunt effectus Dei, & ad gloriam ejus conducunt?

88. Et vero SS. Patres unanimiter proclamant, Eadem cum nostra fuisse fidem antiquorum, quam vel revelationibus dicebant, vel in fides amicorum quorum ad Hebr. 11. commendat nobis fidem, sine qua Deo placere non possumus exemplo eorum, qui in antiquo testamento privatis revelationibus crediderunt. Sive ergo revelatio fiat uni, sive pluribus, seu per verba, seu per alia signa, vel pro uno, vel pro multis, arguit distinctionem materialem tantum. Confirmatur hæc doctrina ex Coheil. Trid. iess. 6. c. 12. & can.

Privatam revelationem sufficiens, supponit Trident. teste Catharino.

Lugo. 89. Sed dicit aliquis, hic Auctor ibidem negat, privatim revelata ad fidem Catholicam pertinere: ergo male eum adducimus. Pater ex his ejus verbis: Illud libenter concesserim, non spectare ad fidem Catholicam, quod ego, vel ille sumus in gratia, sive hoc certis fidei argumentis doceri queat, sive divina revelatione (utique speciali) certum & constans sit. Non omnia fides divina, seu Theologica est fides Catholicica; nec omnia, quā fide divinā, seu infusa & Theologicā credimus, dicenda sunt spectare ad fidem Catholicam. Catholicum græcē idem est, quod universale latine; ac propterea illa sola censenda sunt spectare ad fidem Catholicam, quā revelata sunt à Deo ad omnium salutem, & ut talia omnibus suo tempore diffiri, & proponi per Prophetas suos, & Prelatos spirituales voluit. Alia vero, quā revelata sunt à Deo ad peculiarem aliquius

consolationem, vel punitionem, & personas aliquas peculiares concernunt, non spectat ad fidem Catholicam. Hoc uique Vega. Ergo, privatum revelationum non creditur per fidem Catholicam. Distinguere consequens: per fidem Catholicam, quā Catholicam, concedo totum; per fidem, quā est Catholicā, id est per habitum fidei, qui inclinat in revelationes communes, dum haec proponuntur, nego Consequentiā; nec aliud, ut sup. dixi, intendit ista non spectare ad fidem Catholicam, nec ista esse certa certitudine fidei Catholicæ, id est existimare, aut suspicari videntur quidam, alli fide peculiari, haec credi, & minori certitudine, quam creduntur, quā sunt fidei Catholicæ, cum tamen longissime haec à veritate absit. Etenim ubi revelationis horum particularium ipsius innoveret, eodem penitus habito, & eadem firmitate recipienda sunt: quoniam habent eandem proutus suę veritatis, & certitudinis causam cum illis, quā ad fidem Catholicam spectant. Et absurdum protelō videtur considerare, ad aliam peculiarem fidem spectare, ut his assentiam particularibus, cum tantum uni aut duobus revelarentur, quam si omnibus in commune essent revelata. Neque plus enim, neque alter certa erit nostra iustificatio, si Deus illato omnibus revelaret, quam si nobis solis. Utque adhuc Andreas. Et quomodo clarius posset docere nostram sententiam? Unde de merito pro illa citatur. Nunquid etiam Scriptura doct. Subt.

Collige ex his, quā ex ipso subscripto libro, sent. dist. 23. q. un. 5. Secundo de fide infra, nom. 6. sic ait: Similiter hoc modo teneri posse, quod privata fides una fides omnium creditibilium; quia non respicit omnia, creditibilitas sub propriis rationibus illorum, sed ut revelata sunt à Deo, & credit omnia revelata ab ipso vera esse eodem habitu, quo credit, revelante ipsa veracem. Si enim habeo habitum, quo credo esse veracem, per eundem habitum credo haec, quā aperi esse vera, quantumcumque illa sint diversarum rationum: quia illis non assentis nisi per accidens, per hoc scilicet, quod assentio veracitatis tuae, & ita assentio illis, ut sunt a te asserta. Ita hic, nam creditibus revelatis à Deo assentio, quia assentio veracitatis Dei: & sic fides respicit omnia creditibilia, ut revelata sunt à Deo, non autem sub propriis rationibus: & ideo una fides posset esse de omnibus creditibilibus, quāvis Geometrica, & Physicalia. & quantumcumque diversa, & alterius rationis introducentur, hinc tanquam creditibilia: in omnibus enim est una ratio credendi illa esse vera, quia revelata sunt à Deo. Haec ille. Non omnino afflendo, temere habete; sed disputando, & relinquo eam doctrinam sub electione: vide contextum, & ita esse sententiae cognoscere. Igitur fide non anxiè detinandum in perquirendis, sed mente Scotti. Tantum noto, disputationem esse, non de actu, sed de habitu fidei, id est, dis-

Non spectat ad fidem Catholicam, quod hic vel ille sit in gratia.

Catholiceum, idem est quod universale.

disputat Doctor, non an actus fidei sit unus & idem specie circa quacumque revelata, quantumcumque illa sint diveritarum rationum, sed an eodem specie habitu credantur, quod, & non aliud, intendit nostra Conclusio alterare. Ut ergo actus fidei particularis specie distingueretur ab actu fidei communis, vel propter distinctionem objecti formalis motivi, sicutem partialis, siue revelationis, ut Aliqui volunt, vel propter objecta materialia distincta, ut Alii docent; haud equidem propterea recte infertur distinctio specifica habituum; sed unus & idem specie habitus ad eos actus specie distinctos inclinabit, & cum potentia intellectiva eos coegerit. Quid mirum? Non enim datur habitus infinitus ad faciliter posse, sed ad simpliciter posse, & ideo assimilatur potentia, qua secundum omnes eadem manens efficit actus specie diversos.

Si inferas: ergo datur unicus habitus infinitus, qui inclinet ad omnes actus supernaturales tuum fidei, tum spei, & charitatis. Respondeo neg. Consequent. An forte omnes actus, tam intellectus, quam voluntatis efficiuntur ab una & eadem potentia? Nunquid intellectus distinguuntur realiter, aut sicutem formaliter a voluntate? Ergo consummatus habitus infinitus fidei, qui se habet in statu potentiae intellectivae, debet realiter distinguiri ab habitibus infinitis spei, & charitatis, qui se habent in statu potentiae voluntatis, & propter diversum modum tendendi in sua objecta, nempe assimilatione, & prosecutione, propter quem diversum modum intellectus & voluntas distinguuntur sicutem formaliter. Ut omittam distinctionem specificam obiectorum formalium scilicet veritatem divinam, quae est obiectum formale motivum fidei, & bonitatis divinam, quae est obiectum formale motivum spei, & charitatis. Atque ut postea dari vobis habitus, qui inclinaret in omnes actus fidei, spei, & charitatis, aut sicutem in omnes actus spei, & charitatis, qui eodem modo tendunt in suum obiectum scilicet illud prosequendo, tamen de facto non dari, patet ex Scriptura, quae distinguunt fidem à spe, & charitate, & significat fidem posse manere sine spe, & charitate, & spem sine charitate, ut suis locis dicetur. Ergo ad minus hi habitus distinguuntur inter se, iuxta illud Apol. 1. Cor. 13. v. 13. Nunc autem manent fides, caritas, spes, & charitas, tria hæc. Preterea, quod spes, & charitas tendant quidem in obiectum prosequendum, ita sunt in obiectum divinam, quæ nobis bonus est, charitas autem in eandem bonitatem, quæ Deus in se bonus est; atque adeo charitas perficit voluntatem, in quantum est affectiva affectione justitiae, spes autem, in quantum est affectiva affectione commodi; & ita sunt duas virtutes distinctæ, non tantum ex actibus, qui sunt amare, & desiderare; sed etiam ex suscepientiis, quæ sunt voluntas secundum illam dupliarem affectionem.

Impresarij iterum dico, nihil esse, ex quo possit efficaciter desumti distinctio speci-

fica habituum fidei, ac per hoc, privatim re velatum ereditur eodem specie habitu, quo multiplicare creditur publicè seu communiter revelatum,

Nil cogit
habitum
fidei.

& ab Ecclesia ut tale propositionem. Notar autem Del Castilio disp. 2. q. 2. n. 15. quod licet revelationes particulares non dependant ab Ecclesia, tanquam à proponente, dependant tamen tanquam ab approbante, saltem negati-
Revelatio-
nes private-
sunt ab Ec-
clesia dija-
dicande,
vè; quia si Ecclesia consulatur, & illa judica-
verit, non habere prædictam revelationem par-
ticularē signa veræ revelationis, stare debe-
re in judicio Ecclesie. Sic ille, Ecclesia vero
(prosequitur paucis interjectis) prohibet cre-
dere particulares revelationes, nisi miraculo
confirmantur. Ita traditur ab Innoc. III cap.
Antequam
ab aliis af-
firmantur.
Cum ex injuncto, de Hæreticis. Perlegi d.c. sed in illo ne mentio quidem sit miraculi. Interim berè docet Abul. in cap. 4. Matth. id fore intelligendum respectu alterius, cui non est facta revelatio. Neque eum revelatio, que suffi-
cienter proponitur usi personæ, ut illam pru-
denter credat, & teneatur credere, eo ipso
aliis sic proponitur, ut teneantur credere.
Et quoniam privatae revelationes ita co-
muniter non proponuntur, ideo alii non te-
nentur iis credere: imò nec illi, quibus illæ
Imò ipse
accipienti
revelationes sunt
per au-
toritatem Ecclesie,
sive aliunde, esse
nem, con-
stare debet.
us creare
obligatur.
revelationes sunt, quoadunque constet, sive
privata revelationem Ecclesie, sive aliunde, esse
revelationes: non enim, ut aliqui vi-
dantur imaginari, revelatio privata debet esse
evidens ei, cui fit; & estò foret evidens, ad-
huc assensu fidei esset obscurus, ut patebit ex
inf. dicendis.

Merito ergo dixit S. Augustin. Conclusionem
præced. allegatus, se non creditum Evan-
geliu, nisi Ecclesia id proponeret, & in En-
thyr. cap. 9. fidem tantum credi, quæ ad reli-
gionem sp. & c. dicitur: nam Augst. non habuerat
privata revelationem Evangelii: & quæ ad
scientias mere naturales pertinent, non reve-
lantur communiter, cum non spectent ad fi-
duciam supernaturalem. Sin autem Augustin. ha-
bueret privata revelationem vel. Evangelii,
vel earum rerum, quæ non spectant ad re-
ligionem, cum signis & notis sufficie-
tibus ad veram revelationem, non dubito,
quoniam credidisset, nisi voluisse esse & haberi
infidelis. Ordinariè ergo requiritur propositione
Ecclesie, ut res aliqua fiat prudenter credibilis,
non tamen semper. Unde Doctores, qui videtur
requirere propositionem Ecclesie tanquam
necessariam, loquuntur de modo ordinatio. Hæc
sufficient pro stabilienda veritate primæ partis
nostræ Conclusionis.

Venio ad secundam, quæ negat, privatam
revelationem esse necessariam ad quidpiam
creendum fidei infusa; estque de fide contra
illos hæreticos qui judicent controversiarum
constituent privatum spiritum, unicuique res
fidei revelantem. Origo sane omnium hæ-
sum, & schismatum! Probatur autem fides Ca-
tholica ex Script. Matth. ult. v. 19. Euntes ergo
docete omnes gentes. & Mar. ult. v. 15. & seq. Et tempore.

Sufficiebat
fidelibus
revelatio
Apostolis
facta.

dixit, eis, euntes in mundum universum, predicate Evangelium omni creatura. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit; qui vero non crediderit, condemnabitur. Ubi praecepit Apostolus, ut annuntiem fidei omni creaturæ eam auctoritate, ut, qui crediderint, salventur, qui vero non crediderint, peccent ac damnentur; adeoque aperitur significatur, revelationem Apostolus factam sufficiere, ut credere teneamus (& per consequens possimus) verâ fidem, quæ per eos credenda proponuntur, & non requiri privatam revelationem, cuius ibi non sit mentio. Alioquin quid erat opus prædicatione Apostolorum, si Deus decreverat privatim revelare singuli fidelibus necessaria fidei mysteria? Et si non erat necessaria prædicatione Apostolorum, ut quid dicit Apostolus ad Ephes. 2. v. 19. & 20. loquens fidelibus: Ergo iam non estis hospites & adveni, sed estis cives Sanctorum & domestici Dei, superadiscipuli super fundamentum Apostolorum, & Prophetarum. Ergo fides nostra nascitur revelatione iis facta, & per ipsos generatim toti Ecclesiæ: unde Ecclesia nunquam ex privatis revelationibus, sed semper per Scripturam sacram, aut traditionem fidem suam probavit, ut merito dixerit D. Cypr. Epist. 74. Si in aliquo nutaverit, & vacillaverit veritas, ad originem Dominicam, & Evangelicam, & Apostolicam traditionem revertantur, & inde surgat altus, non ratio; unde & Ordo, & origo surrexit. Alii non posserent esse aliqua certa & communis omnibus fides, ac per hoc nec Catholica: nec ulli errores ex Scripturis possent convincere.

95.
Modus or-
dinarius
revelata
proponendi,
est per ho-
mines.

Itaque modus proponendi revelata à Deo, modus, inquam, ordinarius est per homines juxta illud Rom. 10. v. 17. Ergo fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi. Loquitur autem de verbo sensibili: nam subditur v. 18. Sed dico, nunquid non audierunt? Et quidem in omnem terram exivit sonus eorū (Apostolorū) & in fines orbis terra verba eorum. & v. 14. dicitur Aut quomodo credent ei, quem non audierunt? Quomodo autem audiunt sine predicatori? Hinc etiam in lege veteri Deuter. 6. v. 6. & 7. dicitur. Eruntque verba hæc, quæ ego præcipio tibi hodie, in corde tuo, & narrabis ea filiis tuis &c. Et vero Deus immediatè locutus est populo suo Iudaicis, ac per Moysen Prophetam suum? Audi Apostolum Hebr. 1. v. 1. Multis facilius, multisque modis olim Deus loquens Paribus in Prophetis, novissimè diebus istis locutus est nobis in Filio. Scilicet ergo dixit Christus Iudeis Joannis 5. v. 39. Scrutamini Scripturas, quia vos putatis in ipsis vitam eternam habere, & illa sunt, quæ testimoniū perhibent de me. Non dixit: seruete quicunque privatam suam revelationem, sed Scripturas, in quibus proponuntur communes revelationes. Et à quibus Scriptura emanarunt, nonne ab hominibus, assistente ipsis Spiritu sancto? Igitur sicut Deus immediatè creavit unum hominem, & ab illo, ac per illum producuntur exenti successione continua, ita in fide per seipsum instruit Deus quoddam homines, à quibus alii docerentur. Et hinc ad Cornelium missus est Petrus, Act. 10. & ad Eunuchum

Revelata
cominet ex
magna Scrip-
tura.

Diuina fide
docuit
quod si am
homines; ab
his docendi
existeri.

Philippus Act. 8. Paulo itaq̄e immediatè & ea est revelatio per speciale privilegium, ad Galat. i. v. 12. Neque enim ego ab homine acceperī ilud (Evangelium) neque didicī, sed per revelationem Iesu Christi. Ratio ergo fundamentalis nostra Conclusionis est, quia neque ex natura rei privata revelatio requiritur, neque ex Scriptura, ut Traditione ostendit potest, eam esse necessariam.

Quinimò, reponit quispiam, ex Scriptura ostenditur esse necessaria: nam Jerem. 31. v. 33. & seq. Dabo legem meam in vires eorum, & in corde eorum scribam eam, & ero eis in Deum, & ipsi erunt mihi in populum. Et non docebit ultra vir proximum suum, & vir fratrem suum. Tertio Joannes Apostolus 1. Epist. cap. 2. cum suauissime iis, ad quos scriberet, ne credent haereticis, subdit v. 27. Et vos unctio mea accipitis ab eo, maneat in vobis. Et non necessarietas, ut aliquis doceat vos: sed sicut unctio ejus dicit vos de omnibus. & verū est, & nō est mendacium. Respondeo: apud Jeremiam promitti legem Evangelicam, quæ, quoniam perfectissima, & maximè spiritualis futura erat, idēc dicitur scribenda in cordibus & mentibus, non autem quia non esset tradenda per extermam doctrinam, sed quoniam, mediante verbo Dei externo, cordibus erat imprimenda, idque per pecuniam gratiam & internam Spiritus sancti illuminationem, quæ danda erat hominibus nove legi ad credendā & intelligendā mysteria fidei. De hac illuminatione scriptum est Ioh. 2. v. 28. Effundam Spiritum meum super omnem carnem, & v. 29. In diebus illis effundam spiritum meum. Aliud portò est interna revelatio seu privatus spiritus, aliud auxilium gratia ad credendum necessarium.

Atque ratione hujus auxilii dicitur Deus specialiter docere credentes Mart. 23. v. 8. V. Petrus nus est enim Magister vester. & Ioh. 10. v. 17. Oportet mea vocem meam audiunt. Itemque Psal. 93. v. 12. Beatus homo, quem tu erudieris Domine, & de lege tua docueris eum. Quod probet nolens D. Aug. non temel auxilium gratis vocat interiorē doctrinam, quæ regulariter exteriorē supponit. Et juxta illud intelligitur, quod dicitur 1. Cor. 2. v. 15. Spiritualia autem iudicat omnia, per regulas scilicet, & documenta fidei. Quantum ad verba 1. Joan. 2. dico, per ly rationem intelligi eam fidem, quam fideles à Deo acceperant per prædicationem Apostolorum, non autem privatam revelationem, ut patet ex v. 24. ejusdem cap. Vos quid audistis ab initio (scilicet à me ceterisque Apostoli) in verbis permaneatis: si in vobis permaneatis, quid audistis ab initio &c. Ergo verba, quæ subduntur v. 27. Et vos unctio mea, quam accipitis &c. ubi eodem modo loquitur, lumen pro eisdem. Sed per se absurdū est dicere, quid ad fidem converteat nullo indigent Doctorem; immo quid ipse Scriptura sit frustra; quia semper Deus ex quæ sunt credenda, sufficienter unicue p̄mittit revelat.

Ex his concluditur, quid licet revelatio

non debet unicuique fideliū à Deo fieri immediatū, iuxta suppositū; debet tamen fieri immediate, iuxta virtutis quia nimur requiritur specialis gratia Dei, ut homo apprehendat credibilitatem mysteriorum fidei, atque adeò ut verè credat fidei divinā & infusa. Nec benē dixeris: eo ipso, quod per hominem proponitū mysterium fidei, veritas fidei redditur incerta, cùm hæc propositio non potest esse necessaria ad assensum fidei, qui est eminē certus. Hoc, inquam, argumentum non valet; nam, ut omittam, Ecclesiæ habere auctoritatem divinam & infallibilem in proponendo, ut patet ex dictis, cā propositione per hominem non nütur nostra fides; sed per eam solum redditur mysterium fidei evidenter credibile, quod sufficit, ut fides nostra sit certa. Sed de hac evidentiā infra proprio loco latius. Nunc inquirō: an ipsa revelatio possit esse evidens, & responsio erit:

CONCLVSION VI.

Evidens sit revelatio (qualis fortè fieri potest à Deo non viso) an oblera, perinde est ad verum actum fidei circa rem revelatam.

Evidentia juxta Philosophos est duplex, a la cognitionis, alia objecti. Hæc est claritas & perspicuitas objecti, quā illud ita potenter obicitur, ut ab illa quasi palpetur. Unde evidentiā dicitur quasi evidentia seu visio. Illa est claritas cognitionis, rem clatè propositam manifestè penetrantis. Igitur evidentiā cognitionis supponit evidentiā objecti, nihilque difficultum est ab entitate actus; sed est ipsem actus, ut tendens in objectum sibi clare & palpabiliter proponatur, & ipse manifestè penetret, an, inquam, intellectus meus queat Sanctissimam Trinitatem vere credere, eodem saltu habitu, quo eam credere, si revelatio non esset evidens.

Equidem quod revelatio invidens sive oblitera sufficiat ad veram fidem, ab omnibus conceditur; nam passim fideles credunt propter revelationem alteri factam, quæ non est ipsis evidens; immo nec ipsis debuit esse evidens, quibus immediate facta est, intelligendo de evidentiā supernaturali, quæ per lumen aliquod infusum à Deo confertur; aliud fortè dicendum de evidentiā aliqua naturali, quæ per signa, vel certas conjecturas habetur.

Quod non fuerit ipsis necessaria evidentiā supernaturali, probatur; quia nec pro se ipsis, neque pro nobis. Primum pater, quia sicut nos credimus de facto sine tali evidentiā, quid-

ni & ipsi potuerint credere? Omnia enim fides est ejusdem rationis, & fundatur in divina auctoritate per se & formaliter, sola que est differentia, quod hæc auctoritas, & testimonium ejus immediate illis fuerit propria; nobis autem per ipsos, sive quod illorum revelatio fuerit immediata, nostra autem media, quæ est differentia accidentaria. Porro potest Deus alicui immediatè proponere suum testimonium, ut evidenter credibile; & non ut evidens, quod ita sit; sicut enim hoc de facto facit per alios, cur non etiam idem possit facere per seipsum? Quod etiam illa evidentiā non fuerit ipsis necessaria propter nos, probatur: quia ad certam fidem audientium sufficit certa fides docentium: potuit autem illorum fides esse certa, sine tali evidentiā; fides enim non inititur illi, evidentiā revelationi, sed immediatè auctoritati divinæ, sive scientiæ divinæ, quæ Deus habet de mysteriis nobis revelatis: exinde ergo non oritur aliqua ignorantia in fide Ecclesiæ. Maneat, itaque quod revelatio possit esse oblera. Sed nunquid debet esse oblera?

Aliqui affirmant, esti etiam veracitas divina obliter cognoscetur: Ita Lugo. Disp. 2. Sect. 2. num. 35. dicens: Alii fatentur, eo casu, quo sola revelatio divina cognoscetur evidenter, & veracitas oblitera, assensum circa objectum revelatum esse verum actum fidei, cum iam haberet obliteratatem ab uno principio obscuro. Alii tamen melius dicunt, illum quidē fore assensum fidei, non tamen ejusdem rationis cum fide nostra, sed diversæ. Unde consequenter dicendum videtur, assensum illum non posse fieri, saltem adæquatè, ab habitu fidei, quem de facto habemus. Porro illum assensum futurum esse fidei, probari videtur: quia est oblitera, nec obstat claritas revelationis; sicut neque etiam obstat claritas de locutione Petri, ut assensus, quo ei testificanti credimus, si vere fides humana erga Petrum. Ita Enim.

A quo però ego: hæc fides humana est diversæ rationis ab ea, quā credo Petro, obliter cognoscant? Expectabo responsonem, quia eam non inventio in Lugo. Et ex quo probat Card. illam diversam rationem fidei divinæ: Audite nostrum Herinex Episcopum. Irenensem hic Disp. 3. qui. 5. num. 46. Gratias & sine fundamento assumit Lugo sup. num. 36. quod habitus fidei nostra sit restricetus determinatus ad invidentiam, sive obliteratatem ipsius revelationis; cur enim potius, quam ad invidentiam ipsius primæ veracitatis? Nam hæc, quæ proptissimum fidei nostra motivum, potest esse tale, esti evidenter cognita, dum saltum invidens est revelatio; quidni ergo est converso possit esse motivum, dum revelatio est evidens, sed ipsa veracitas Dei non est evidenter cognita? Nam & hujus solius invidentia sufficiet ad assensum fidei obliteratatem. Sicut ob hoc assensus fidei humana est invidens, esti de locutione seu testimonio hominis evidenter confert. Quare tunc non est vera rei revelatiæ evidentiā, quam vocant in attestan-

Evidentiā
non fuit ne-
cessaria illa,
qui revela-
tiones ha-
buerunt.

201.
sufficit
in revelatio-
nis oblitera.
Lugo.

101.
Oblitera
revelationis
non est ne-
cessaria.
Herinex.

attestantur: utpote ad quam requiritur evidētia rum veracitatis, rum ipsius revelationis. Hucusque Episcopus. Et idē eod. nūm. doceat, posse ejusmodi assensum elicere, etiam ex habitu fidei nostrae, quod intelligi debet non solum inadēquatē, nam & hoc concedit Lugo, sed adēquatē. Citer pro se Ponecum nostrum in Comment. ad dist. 24. nūm. 33. ubi dicit, quod cum evidētia revelationis divina possit stare actus fidei de re attestata seu revelata. Probat autem, quia, non obstante evidētia attestatio- nis, non est evidēns propositionis revelata necessariō. Additly Necessariō, quia non est necessarium, ut, quoties quis credit fide divina, evidēt cognoscat veracitatem divinā, sive Deum non posse mentiri; ac per hoc tamē revelatio- si evidens, adhuc manet veritas revelata ob- scura. Quid si ergo evidēt cognoscat etiam summam veracitatem divinā? Dicit Poneius sup. nūm. 34. assensum propositionis revelata esse evidēt, atque adeō non esse fidei no- strae, quā essentialiter est assensus obclerorum.

Oppositum asserit nostra Conclū. post Smil. Precedēt qu. 3. nūm. 91. Franci. Del Cast. Disp. 4. qu. 3. nūm. 21. Herinex sup. au- 47. & Alios. Ratio est (inquit Episcopus) quia indubie ob auctoritatem Dei, sic proprie- tatem potest elicere assensus; illum autem verē esse fidei, probatur ex eo, quod sit elicitus ob ve- rissimum & propriissimum motivum fidei, au- thoritatem scilicet Dei loquens. Quemadmo- dum etiam omnīs assensus elicitoris ob auctoritatem loquentis hominis est actus fidei hu- manæ. Adde, in nostra sententia revelationem nem esse meram conditionem. applicativam objec- ti motivi ad materiam creditan, vel intelle- gunt credētis: illud autem ipsa applicare po- test, sive sit evidēns, sive non. Sie ille. Verū enim verē de illa applicatione nō ambigit; sed quæstio est, an, facta illa applicatione per revelationem evidēt, maneat materia re- velata obclerorum, ita ut assensus circa illam sit obclerorum, liber, meritorius, sicut est assensus circa materiam, applicatam per revelationem invidēt. Et hoc negat Card. consequen- ter affirmat, talēm assensum non elici ab habitu fidei nostra saltem adēquatē, utpote quid sit es- sentialiter restrictus ad invidētiam objec- ti juxta definitiōēm Apostolicam. Hebr. 11. spe- randarum substantia rerum argumentum non appa- rentium R. e. ip. Smil. sup. quāvis esset evidētis testimonium divinum, non haberemus evidētiam ejus, quod Deus testatur. Sie (inquit ille) plerique Doctores censent, Prophetas, & alios Canonicos Scriptores habuisse evidētiam, quod Deus sibi loqueretur, dictareque Pro- pheticas & Canonicas Scripturas, & tamen eo- rum mysteriorum, qua prophetabant, vel scribabant, non habuerunt evidētiam, sed si- dem. Et ratio est: quia ad evidētiam assensus aliquius propositionis requiritur evidētis no- titia terminorum: sed non habetur per hoc, quod mihi evidēns est, aliquem testimonium perhibere veritati illius propositionis; sed ha-

betur per proprias species intelligibiles, evidē- ter repräsentativas terminorum, ab objec- to acquistas, vel à Deo infusas; Deus autem dans alieui evidētiam de suo testimonio, quo testatur v.g. se esse unum & trinum solum in- funderet speciem, evidētis repräsentativas revelationis, non verē necessario, aut conve- nienter infunderet species evidētis & quid- ditativē repräsentativas Deitatis, & Trinitatis, nec illæ (species ab objec- to, verbi gratia Deita- te & Trinitate) essent acquisitæ: ergo evidē- tia propositionis revelata non habebetur per evidētiam de revelatione seu testimonio Dei.

Dixi, Deum dantem evidētiam de suo te- stimonio, Non necessario, aut convenienter inf. Eam in surum speciem, evidētis repräsentativas rei, quam testatur, quod de necessitate patet: nam testimonium, & id, de quo testimonium per- hibetur, sunt res distinctæ, & distinctis specie- bus repräsentantur, ergo species unius ab aliis specie alterius potest infundi. De convenien- tia verē probatur: quia evidētis testimonii idcirco datur, ut certissima & magna fides ad- hibetur ei, quod Deus testatur, quia fides est superflua (& forte simul impossibilis) postea ejusdem objec- ti evidēti noititia supernaturali per speciem infusam; nam supernaturali certi- tudine per evidētiam est major supernatu- rali certitudine per fidem: Deus igitur das evidētiam sua revelationis seu testimonii, non convenienter daret fidem per infusam spe- ciem evidētiam objec- ti revelata. Hunc etiam Theodorus. Ubi expressissime doceat nostra Conclū. scilicet evidētiam revelationis non impedit verū actum fidei circa tem revela- tam, eō quod non reddit ipsam evidētiam, propriè dicta evidētia, sed ad sumnum faciat, ut evidētis verū sit, Deus v.g. esse unum & trinum. Porid aliud est me dicere, quā ratione prædictum convenit subiecto, qualisque inter ea sit conexio, aliud me evidētis cognoscere, illam connexionem inter ea verē à parte rei esse. Nonne clā- scio, quod præsentia occidens habeat vi- caulandi emissionem sanguinis; & quod mag- nes habeat vim attrahendi ferum? Num id hæc vis mihi evidēns est? Imo obclerorum. Sie ergo impræsentiarum, tamē evidētis verū sit, Deus esse unum & trinum; tamē obclerorum est, quā ratione Deo conve- niat unitas & trinitas, cū id videatur repug- nare rationi naturali. Assensus ergo, quo in- tellectus assentitur huic mysterio, sic evidētis revelato propter auctoritatem divinam etiam evidētrem, idque absque discursu, atque ob- clerorum est; ac si revelatio esset invidēta, adeoque non est ratio, quare non sit verū assensus fidei, imo ejusdem speciei (quidquid dicat Smil. sup.) sicut altero assensu. Applicatio liquidem for- malis morivi, id est divina auctoritas, quæ ob- cleris videtur diversa est solum materialiter, & ob- clerum formaliter diversa, cū per illam ob- clerum formale, & materialē nullū alio mo-

Ad evidē-
tiam ver-
tatis requi-
ritur evi-
dens noitia
terminorū.

do se habent respectu potentia intellectiva.

Ned obstat, quod actus charitatis Beatorum
est specie distinctus ab actu charitatis viatorum;
qua per visionem beatificam objectum for-
male charitatis longè aliter proponitur volun-
tati, quam per fidem, vel aliam cognitionem,
quam deo habemus in hac vita; per illam
enim clare divinam essentiam intuemur, per
hanc solum in speculo ac in enigmate: jam
autem, sive objectum materiale fidei propo-
natur per revelationem evidenter, sive per in-
evidenter, sive auctoritas divina cognoscatur
clarè, sive obscurè, objectum à quo in fe-
net obclerum. Et dato, quod essent actus
specie distincti, non idè tamē requiruntur
habitus specie distincti; cum habitus nostræ fi-
dei, qui de facto est, upore habens se instar
poterat, possit elicere actus diversos specie, pro-
ut pater ex dictis: hoc autem sufficit ad verita-
tem nostram Conclusionis, que non aliud in-
tendit, quam posuit evidenti revelatione, pos-
se elicere actum verae fidei, sive ejusdem, sive
diversæ speciei, ab eodem speciei habitu cir-
ca rem revelatam, secus circa ipsam revelatio-
nem, quæ evidens est. Si dicas: èadem fide,
juxta ante dicta, creditur res revelata, & re-
velatio. Respondeo, id debere intelligi, quate-
nus illa revelatio creditur proper idem moti-
vum formale, scilicet auctoritatem divinam;
non autem si intellectus assentiatur revelatio-
ni proper suam evidenter.

Arius hanc fuisse sententiam Scotti commu-
niter assertur. Subseribam ejus verba, ut me-
lius quilibet de ipsis mente possit judicare. Sie igitur scribit 3. Dist. 24. num. 17. Sed si lo-
quamus de tertio modo habendi habitum cum fide,
quem scilicet certitudinem habuerunt illi, quibus
Scriptura venitas primò revelabatur. Dico, quod om-
nem effectum, quem potest Deus facere mediante
causa effectiva secunda, potest facere immediatè; nunc
autem, si res ipsa, de qua Scriptura tractat, es-
sent clare apprehensa, & intuitivè, generarent noti-
tiam certam abque omni dubitatione: & hoc no-
titia, quæ evidens est, diceretur scientia; sed Deus,
aliquæ motione objecti potest sic causare notitiam
certam abque omni dubitatione, ita quod habens ta-
lam notitiam revelatam à Deo non potest dubitare

evidencia rei, & per consequens, conclusio non est
scientifica, alias tota Geometria, & fides starent
similiter: habetur tamen cum fide à multis aliis habitus,
quo assentitur veritati Scriptura firmiter, & non
sunt veritati propter aliam, sed cuilibet immediate; li-
cet sit ordo in dignitate veritatum, secundum quod
inter se comparantur. Hacenus Doct. subtilis.
suo more subtiliter, & idè indiget aliqua
explicatione ad clarorem intellectum; eam
submissis habebit nobis Scholium eidem numero
præfixum.

Doctores sancti (inquit Cavellus Auctor 106.
Scholii) à Deo illuminati, ut Prophetæ, &
Apostoli, habuerunt habitum, præbentem as-
sensum firmum omnibus revelatis, excludeant
tem omni dubitationem, non tantum con-
trariam revelato, sed etiam accessoriā, vel
contingentem, qualis est hæc: An Deum sit in
Filio per voluntatem: quam dubitationem fides
non tollit: tam certum ac firmum assensum ha-
buerunt sibi de creditis, & nos de principiis
& conclusionibus demonstratis, Deo in eis
cautante, quod ipsa causarent, si terminos
credibiliū clare & distinctè apprehenderet: quod
enim facit Deus cum causa secunda effectrice,
se solo facere potest. Nec obstat, quod secun-
dum ipsum 2. Dist. 3. qu. ult. non possit tali notitia in-
tuitoria intuitiva sine objecto existente; quia ratio terminativi in objecto magis est causa for-
malis, quam efficientis. Potest Deus forte se
solo qualitatē, quæ est intuitio, efficiere, sed
non habebit respectum intuitu: illa vero cer-
titudine Sanctorum, quæ non fuit evidens evi-
dentiā rei, non fuit scientialis, & sic potuit esse
similiter cum fide etiam actualiter. Ita, Hugo Ca-
vellus. Igitur secundum hanc explicationem, &
veritatem non negat Scottus, possit stare verum
actum fidei nostræ cum notitia, quam credi-
bile est habuisse Prophetas, & Apostolos; sed
expressissimè id affirmat; sed videtur negare, Propheta &
Apostoli eam notitiam fuisse veram fidem: quod intel-
lectu difficulter est, ut notat idem Auctor, con-
tinuò subdicens: Difficile valde est ostendere, & fidem.
quomodo hæc notitia non sit fidei; cum sit
obclera, innitens testimonio dicentis, cum res
in se non videatur. Sie ille.

Interim conatur ostendere, quod non suffidet 107.
videtur enim (inquit) ad actum fidei requiri, Evidens no-
quod innitatur divina auctoritatem creditur, non itia vera-
citas haberi potest. Deinde queritur: Quomodo haberis possit su-
pernaturalis evidencia Dei sive ipsius intuitio-
ne; & responderet: Deus loquitur animæ tor-
mento in intellectu conceputum alicuius pro-
positionis, vel dando novam speciem, aut inno-
vando antiquas, ad illam, & similiter dat lu-
men supernaturale, quo anima cognoscat evi-
denter abstractivè, ipsum esse, qui loquitur; si-
cias, si quis cognoveret vocem Petri, cognosce-
ret ipsum esse, qui loquitur, quamvis cum non
videret. Ita Cavell. Et finit suum Scholium,
dicens. Res est ad explicandum difficillima, &
nisi sic dicatur, non video, in quo ille habitus.

Tomus II.

N

mon-

montibus (id est Prophetis, & Apostolis) differat à fide perfecta; quia, nisi Deus tale lumen der ad singulos ejus actus, innititur testimonio obseruere testificantis, quod est propriè fidei. Sic ille.

108. Igitur evidētia naturalis tam auctoritas, quam revelationis divine non repugnat vero actui fidei, sed quod relata rem revealatam obscuram. Quid miratur? Erenim hæc revelatio non sit per species proprias, & in particula-
per species ejus.
Sed per extrinseca.

Mater res
revelatio
obscura;
quia non fit
per species
ejus.
Sed per
extrinseca.

etiam. Aristotelem est rem per causam cog-
noscere, & quod illius est causa, & quod non
potest alter se habere, adeoq; debet inniti princi-
cipiū primis, veris, & invenientiis, qualia solum
sunt principia intrinseca. Sed contra, dicit ali-
quis, veritas revelantis, & veritas revelatio-
nis dependent à veritate intrinseca articuli
revelati; quia si res non foret intrinseca vera,
Deus non posset eam revelare: ergo quod nati-
tur veritate revelantis, & veritate revelationis,
etiam natiur veritate intrinseca rei revelatae.

DelCastillo. Respondeat Del Castillo disp. 4. q. 3. num. 10. distingendo Antecedens: Veritas revelantiis, & veritas revelationis dependent à veritate intrinseca articuli revelati, respectu revelantis divini, concedo; quia non posset Deus esse verax, & revelare aliquid ut verum, si Deus non cognosceret intrinsecam veritatem illius, quod revelatur: ne go tamen respectu creaturar, cui revelat; quia cum creatura, quando accipit revelationem à Deo, non accipiat ipsam cognitionem claram, quā Deus intrinsecam veritatem articuli cognovit, antequam revelaret, conseqñeret non accipit evidētiam veram, & propriam, qualis est intrinseca; sed solum secundum quid, & in attestante, quatenus evidēt cognoscet, attestantem esse veracem & infallibilem in dicendo. Ita præfatus Au-
tor.

109. Rogas, quæ sint Principia intrinseca evidētia? Respondeat num. 11. prædicatum, & sub-
iectum, quæ in se sunt causæ vera, & verus effec-
tus, prout inter se intrinsecam connexionem in-
habentia, quorum intrinseca hæc connexionis
nobis evidētior apparet per hoc Principeum:
Quæ sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se. Pater in demonstratione à priori, v.g. *Omne rationale est risibile. Petrus est rationalis, ergo Petrus est risibilis.* Quia enim evidētior nobis constat, rationalitatem, & risibilitatem inter se intrinsece connecti, veluti causam metaphysicam, & effectum ejus; & similiter evidētior nobis est, quod Petrus est rationalis, evidētior deduceo, quod Petrus est risibilis, per hoc utique Principeum:
Quæ sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se. Id ipsum dici potest de demonstratione à posteriori, quædo sumitur pro medio, quod est effectus v.g. *Quidquid est risibile, est rationale; Petrus est risibilis; ergo Petrus est rationalis.* Idem

quoque cernitur in demonstratione, que un-
à priori, quā posteriori fit per causas, & effec-
tus physis v.g. *Quidquid disgregat visum, est
albedo; hoc disgregat visum, ergo hoc est albedo.*
Quidquid est albedo, disgregat visum; hoc est albedo;
ergo hoc disgregat visum.

Iraque non sufficit cognoscere evidētior eff. Etiam in se, ad hoc ut cognoscatur evidētior Hæc causa; sed insuper requiritur, ut evidēt cognoscatur intrinseca connexionis, & dependen-
tia ipsius effectus ab illa causa; aliqui non
cognoscunt, quod sint eadem inter se. Unde in
cau nostro, tametsi mihi evidēt cognoscatur
veritas revelantis, quā ipso revelato;
quia tamen (inquit Del Castillo, sup. num. 12.) Dicit
non mihi evidēt constat intrinseca connexio,
quam habet tam veritas divina, quam
veritas divini testimoniū cum articulo revelato,
ideo non cognoscit propriè & evidēt articulo
revelatum; quia, scilicet mihi imprimitur
cognitionis ejus testimoniū, & imprimitur cogni-
tio ejus veracitatis, non tamen mihi imprimitur
expressa & clara representatio connexionis,
quam habent inter se prædictum, & sub-
iectum articuli revelati. Sie ille. Dies: sufficit
ad causandam evidētum cognitionem depen-
denti actus ab objecto specie hanc, ut patet
ex hoc dictum evidēti: *Quidquid sensibilia
videtur, est coloratum; sed partes sensibilia videtur,*
ergo partes est coloratus. Respondeat idem Au-
tor num. 13. concedendo sufficiere, si tamen,
quod evidēt cognoscatur, se non quæ-
cumque dependentia extrinseca, sed intrinseca,
qua se habeat per modum causæ, & effectus, ut
a nobis cognoscatur in exemplo adducto; qui
evidēt cognoscimus dependentiam intrinse-
cam visionis ab objecto ut colorato.

Sed nunquid revelatio divina habet talem
dependentiam à veritate revelata? Respondeat
Del Cast. sup. num. 15. Licit revelatio quæ-
llis intrinsecè dependat ab existente veritate
revelata; tamen, cum fiat per species alienas, &
vel in universalibus, non dependat ab illa, secun-
dum quod in se est; quia ut sicut represen-
tationis per species proprias, quod est dependens
ab illa, quantum ad quid est, sed solum de-
pendet ab illa, inquantum suo modo illam repre-
sentem, & non aliam revelat, quod est depen-
dente ab illa quantum ad an est; si enim non esset
talis veritas, nec similiter esset à Deo revelatio
illius; hoc autem non sufficit ad propriè di-
ctam evidētiam. Sed cur hoc non repuit quæ-
piam; nam hæc consequentia: *Ergo Deus in se
est unus & trinus; ex illigatur evidētior, idque
per luam causam, ex hac dupli prædictu: Quod
Deus dicit, est verum; sed Deus dixit, quod ipse in
se est trinus & unus.* Ergo evidētia in atesta-
re est propria & vera evidētia. Respondeo ex
eodem Auctore num. 16. duo inventi in pro-
pria evidētia. Primum est, quod Consequen-
tia illi o principio: *Quæ sunt eadem uni tertio, sunt
eadem inter se;* & sic dicta Consequen-
tia est evidētior, sed solā evidētia dialectica; nam
etiam inventur in evidētia lectionum quid, &

lata modo, scilicet in Conclusione opinativa, & Theologica, qua non habent veram & propriaem evidentiam. Secundum est, quod Consequentia nitatur medio claro, & in se cognito, quod sit vera causa, vel verus effectus physicus vel metaphysicus, idque inquantum tale medium est medium unius & connectens in re ipsa praedictum cum subiecto, & hoc deficit supra posse consequentia; quia, licet nitatur illi principio: Quia sunt eadem uni tertio &c. & licet inferatur ex iua causa scientiali, scilicet ex premisso (qua causa scientiales noncuperantur a sentio) tamen non infertur ex sua vera & propria causa, quia haec in praedicta consequentia solum est unio & identitas realis (qua denotatur per copulam est) quam habet hoc subiectum Deus, cum hoc praedicato, Trinus & unus. Quare sic deberet formari syllogismus, ad hoc ut concluderetur vera & propriam evidentiā: Quidquid realiter identificat sibi unitatem & Trinitatem, est realiter in se Trinum & unum: sed Deus identificat sibi Trinitatem, & unitatem, ergo Deus est in se realiter Trinus, & unus. Et vero Deum identificare sibi Trinitatem, & unitatem, nunquid ex se evidens est? Quid ergo mirum, si non sit in se evidens, Deum esse realiter in se Trinum & unum?

Quid ergo, dicit aliquis, si Deus revelaretur evidenter, per proprias, & particulas species rei revelata? Respondeo: res revelata, qua talis non foret objectum fidei, sed objectum clarae visionis, porrō clara visio non stat simul, latenter naturaliter, forte neque supernaturaliter cum assensu fidei circa idem objectum, ut infra proprio loco videbimus. Hic non agimus de tali revelatione, sed de evidenti revelatione per species alienas, vel in universalī, qua relinquunt rem revelatam in se obsevram, tametsi faciat eam evidenter in attestante. Porro ad verum actum fidei sufficit, & requiritur obsevatio rei in se.

Præterea, vel evidētia tali casu niteretur proprieate, & claritate hujusmodi specierum, & ut se non esset evidētia in attestante, sed evidētia rei in se, causata per attestantem; vel tali evidētia niteretur illis speciebus, inquantum erant locutiones divinae, & ut sic non esset vera & propria evidētia; quia non niteretur principio intrinsecō, claram cognitio; sed principio extrinsecō, scilicet locutionis Dei, inquantum erat locutio Dei, & non inquantum erat clara, & evidenter ostensiva connexio intrinsecō. Ita Del Cast. sup. num. 18. A quo si petas, quomodo possit mihi esse evidens, quod Deus hoc vel istud revelet, & non evidens mysterium, quod revelat? Respondet: si tu mihi potest esse evidens, quod aliquis Grecus loquatur, absque eo, quod habeam evidētiam ejus, quod loquitur, quia ignoramus ipsum idioma. Et quāvis Deus loquatur idioma nobis nō nō, tamen per species universales, vel alienas, quibus solum cognoscere res testificatas secundum conceperūs, vel in universalī, vel a-

lienos, qui non manifestant res clare. Et in se ipsis.

Et verò Adversarii id non negant; sed contendunt evidentiam per principia extrinsecā, & per conceptus in universalī, vel alienos esse sufficientem, ut res revelata nequeat credi vero ab aliis fidei, quo credunt illa, quae non ita sunt evidētia; adeoque nostrum habitum fidei ad ea sic evidētia se nequaquam extendere. Et probant: quia habitus fidei nostra est essentialiter restrictus ad invidētiam objecti formalis, saltem revelationis; imo ad hoc præcisè conferunt, ut prædictam invidētiam suppleat. Ergo assensus, de quo hic agitur, non potest ab eo procedere. Respondeo Episcopus Irenæus sup. Herinç. num. 48. neg. Anteredens; nam etiā talis restrictus habitus dari posset, non constat tamen sufficienter habitus fidei nostra esse talem, donec enim id satis aperiatur ostendatur; censendum potius est ipsum se extendere ad totam latitudinem sui motivi, adeoque ad omnes auctus, elicitos ob auctoritatem Dei revelantis, præsertim cum non sit vestigium suorum auctuum, uti habitus acquisitus, sed infundatur a solo Deo, habeatque se instar potentiae. Sic ille. Unde num. 47. probat nostram, & suam sententiam, quia ob auctoritatem divinam evidenter propositam, & applicatam nobis per revelationem evidētia potest elicere assensus; illum autem verè esse fidei, patet, quia est elicitus ob verissimum & propriissimum motivum fidei, auctoritatem scilicet Dei loquentis. Quemadmodum etiam omnis assensus elicitus ob auctoritatem loquentis hominis est actus fidei humanæ. Plane, reponit quispiam, sed hoc id est, quia auctoritas hominis non est infallibilis, secus auctoritas divina.

Fator, haec est aliqua differentia inter fidem divinam, & humanam, sed non ad nos strum propositum; nam inde solum sequitur, quod fides divina sit omnino certa & infallibilis, secus fides humana; sed quid inde? Nunquid quia fides divina infallibilis, id est non est vera fides? Quarier hic, an evidētia auctoritatis, & evidētia revelationis destruant objectum formale, vel materiale fidei, & dicimus, quod siue evidētia hominis loquentis, seu auctoritatis humanæ, & evidētia loquelas hominis non repugnat vera fidei humana, quia evidētia assensus propter auctoritatem hominis, qua est objectum formale motivum; sic etiam assensus in calu nostro elicitus propter auctoritatem Dei, qua sola secundum nos est objectum formale motivum veræ fidei divinae, & potest applicari materia ereditate, vel intellectui credentis, tam per te, revelationem evidētiam, quam obseruam. Quod autem supra dicebatur in argumento Adversariorum, quod adæquatum officium fidei divina sit supplere invidētiam objecti formalis, falsum est (inquit Herinç sup. num. 48.) habitus enim fidei principaliter datur, ut per eum intellectus eleveretur ad credendum actu-

in
N. 2

sūb,

Tomus II.

Habitus fidei servit ad credendam fidem supernaturalis. substantia supernaturalis, quem alioquin suis viribus elicere non potest, quantumcumque revelatio esset evidens. Deinde, etiam datur, ut credamus firmitate commensurata: nam cum evidencia revelationis non parat evidentiam rei revelatae, posset quis faciliter dubitare, vel negare, aut saltem non omnino firmiter credere mysteria fidei, quae lumini naturae videntur contraria. Sie ille.

XI. Aliud argumentum Adversariorum defumatur ex obscuritate, & libertate assensus fidei. Sed quantum ad obscuritatem, patet ex dictis rem revelationem manere in se obscuram, quamvis extrinsecè participet aliquam evidentiā; unde autem probatur, quamecumque evidentiā repugnare actui fidei? Hoc ergo gratis dicitur. Alioqui, sicut credibilitas rei revelatae potest esse moraliter saltem evidens, immo & physice, & tamen hæc evidentiā optimè compatitur cum obscuritate, requisita ad verum actum fidei; cur non indidem physica evidentiā revelationis? Nam per revelationem fit res revelata credibilis, & propter solam autoritatem Dei, tanquam formale motivum sequitur assensus fidei. Ex quo patet, & hunc assensum esse liberum, saltem libertate exercitii, quatenus voluntas intellectum liberè applicat, aut applicatum tenet in consideratione revelationis evidens. Imò videtur eriam esse liber quoad specificationem; nam, ut constat ex supradictis, cum evidentiā revelationis non cauet evidentiā intrinsecam rei revelatae, posset facilè aliquis dubitare, vel negare, aut saltem non omnino firmiter credere mysteria fidei, quæ videntur lumini naturae contraria, v.g. Deum esse unum & trinum, maximè cum aliqui Theologi doceant, Deum de absolute potentia mēritari, & communis doctrina habeat, eum amphibologam uti posse. Arque ut esset assensus necessarius, censent, quod propterea non foret verè actus fidei? Quid si, inquis, sentiam? Nam Concil. Trident. Sess. 6. c. 6. in principio ait: Disponuntur autem ad ipsam justitiam, dum excitati divinâ gratiâ, & adjuti, fidem ex auditu concipientes, liberè moventur in Deum, credentes

XII. Trid. docet. &c. Prostus liberè; quia loquitur de fide, quæ ex auditu concipitur viâ ordinariâ; adeoque ob revelationem inevidenter. Quare (inquit Episcopus Irenensis sup. num. 50.) actus fidei necessarius non esset dispositivus ad justitiam per modum meriti congrui?

XIII. Dato ad finem fidei necessario, id est non est meritorius. Ut ut sit de merito, nulpiam dicitur in Scriptura vel SS. Patribus, aut Oecumenicis Conciliis omnē actum verè fidei debere esse meritorium, ut proinde impernens sit ad essentiam fidei ratio meriti. Fator, Scriptura saepius meminit obfcuritatis fidei, ut etiam SS. Patres, sed quid tum? Nam, ut omittam, cum evidentiā revelationis reperiri obfcuritatem, ut patet ex dictis: fortè possint explicari Scriptura & PP. Sicut mox explicavimus Concil. Trid. de fide, qualem de lege ordinaria habemus, quæ utique est obscura & libera. Atque hec satis de

questione magis de nomine, quam de re. Pista Sect. 3. ubi latius tractabitur de obfcuritate fidei.

Hic restat explicanda parenthesis, quæ ponitur in Conclusione, nimirum revelationem evidenter fortè fieri posse à Deo non vito. Dieo: Fortè; quia res valde dubia est, & admodum laboratur in explicando modo, quo id possit fieri. Suarez hic disp. 3. sect. 8. n. 2. ait: generaliter loquendo non involvit contradictionem, neque repugnat, auditâ voce, non vîla personâ loquente, evidenter cognoscere ex voce ipsâ talem personam esse, qualiter loquitur: ergo neque respectu Dei repugnat. Antecedens videtur experimentum cognoscere in hominibus, saltem quod humanae quamdam, & moralem quamdam evidentiā: Deus autem posset facile conferre majorem. Ratio vero est: quia vox ipsa est effectus loquientis, & in modo, seu qualitate ejus potest esse ita proportionata & accommodata tali persona, ut per illam manifeste constet, talen personam esse, quæ loquitur. Hæc ille. Sed enim, dicit aliquis, eque ista proportio respectu Dei? Pro responsione advertit Suarez sup. duplicitem posse esse hanc evidentiā, scilicet supernaturalem, & naturalem: prima requirit lumen supernaturale, divinitus infusum: secunda per conjecturas & rationes naturales comparanda est. Prima est possibilis; quia potest Deus in mente hominis infundere species supernaturales, & per illas formare spirituale verbum infusum etiam & supernaturale, quando homini recipienti verbum illud has vel illas res significet. Deinde potest infundere lumen, quo illud verbum evidenter in se cognoscatur, quale sit, & eius natura. Ergo per illud lumen evidenter cognoscetur, Deum esse, qui in homine loquitur. Probatur consequentia: quia per illam cognitionem evidenter cognoscetur, Deum esse auctorem illius verbi; quia solus ipse potest infundere immediate in intellectu supernaturales species, & immutare intellectum, ut supernaturalia, prout sunt in se, & supernaturali modo cognoscatur. Ita Suarez explicat hoc rem.

Et si ei objicias, Deum id posse facere per illud Angelum, adeoque ibi posse misericordiam. Respondet, Angelum solummodo posse esse instrumentum Dei; jam autem Deus ratione que per instrumentum potest manifestari. Et hoc reponit qui spiam, saltem creaturam, tandem operatur ut instrumentum Dei, potest adiungere sua operationi aliquam malitiam ex prætentione; ergo ex hac parte non erit evidens revelatio. Negatur consequentia. Si enim sicut Eacerdos possit consecrare malo fine, nihilominus, qui evidenter cognoscetur actionem consecrandi, etiam evidenter cognoscere, Deum esse, qui ibi præcepit, aliter operari; & ideo in illa actione secundum se nullam malitiam, seu falsitatem posse inveniri. Pari modo, ut suo loco videbimus, actus supernaturalis potest

est extrinsecè viciari per intentionem mali finis, qui tamen cum evidenter cognosceret, evidenter seiret, Deum specialiter ad eum conserere. Deinde, ut notat Suarez, posset Deus evidenter ostendere, creaturam, per quam operatur, esse Angelum sanctum, qui peccare non potest. Atque hoc de evidentiâ supernaturâ rati.

Quantum ad naturalem, licet (inquit Suarez sup. n. 3.) de supernaturalibus rebus, ut tales sunt, non possumus habere cognitionem naturalem evidenter; nihilominus, supponitâ divina operatione talium rerum in nobis, possumus per aliqua signa, vel conjecturas evidenter cognoscere, quod à Deo sit. Pono enim, quod Deus evidenter revelet aliquid, formando vocem vel exterius in aere corporaliter, vel in mente interiori spiritualiter, quâ dicit aliquid, & propterea facit miraculum aliquod in confirmationem, quod illa loquela sit sua, modò miraculum sit evidens physice; nam eo ipso esset tam evidens, quod foret loquela ipsius, quâm quod Deus non possit mentiri: atque adeo evidenter cognoscitur, Deum esse testimoniantem; quia illud opus non potest esse nisi à Deo. Contingit autem aliquando, miraculum evidenter cognosci per experientiam alicuius, sicut B. Virgo evidenter sciebat, & concepisse sine viro, & perperse sine dolore: Lazarus etiam evidenter sciebat, se mortuum fuisse, & resuscitatum, & sic de aliis: nam hæc opera, licet videntibus non sunt omnino evidencia, metaphysicè loquendo; sed tantum moraliter; tamen ipsi, qui vel illa faciunt, vel in se recipiunt, potest evidenter constare, esse opera divina, & sine deceptione aut facta esse. Est ergo hæc evidentiâ abstractiva, & à posteriori, ac per effectum adiuncto signo, seu per effectum significativum: nam (inquit Suarez sup. num. 4.) locutio effectus est loquentis, & propterea est signum mentis ejus, & video talis esse potest, ut evidenter faciat testimonii loquentis.

Platæ inquis, sed non absque eo, quod evidentiâ faciat plures loquentis: sic enim Angelus non potest cognoscere claram locutionem alterius, quin eo ipso videat voluntatem Angelii, voleant manifestare suum conceptum: ergo non possum cognoscere claram locutionem Dei, quin videam voluntatem, quâ Deus vult manifestare mihi suum conceptum, & per consequens, quin videam substantiam Dei, quæ non distinguitur ab ejus voluntate. Respondeat Lugo hic disp. 2. sect. 1. num. 2. disparitatem esse, quod locutio, & vox Angeli est formaliter actus voluntatis, ordinantis conceptum ad alium Angelum: nec potest formare ad extra aliquam vocem, quâ loquatur cum aliis Angelis; quare, cum vox Angeli loquentis debet percipi ab audiente, debet videri ejus volitio. At vero Deus potest formare vocem extra se, quâ loquatur, & quæ exprimat ejus mentem; quare potest locutio videri, quin videatur volitio Dei, licet ex visione locutionis cognoscatur.

abstractive talis voluntas increata Dei. Ita Card. juxta sua principia de locutione Angelii. Et hinc, quia Angelus potest formare vocem ad extra, quâ loquatur nobis, non est necesse, ut, qui videt talen locutionem, etiam videat voluntatem Angelii, quâmvis abstractive eam cognoscatur. Et conseqüenter, si inter se signis corporalibus uti possint, Angelus videns illa signa non necessariâ videbit voluntatem Angelii, abstractive tamen eam cognoscet.

Sed nunquid (interrogat aliquis) qui videt supernaturaliter entitatem & quidditatem actus supernaturalis fidei, hoc ipso videret revelationem Dei? Si existimat Lugo sup. n. 1. Si objicias: ipse actus fidei est cognitio obscura revelationis Dei: ergo, licet evidenter & intuitivè cognoscatur ipse actus fidei, non poterit hic manifestare evidenter revelationem Dei, cuius ipse est essentialiter cognitio & manifestatio obscura. Respondet Eminentissimus sup. num. 3. actus fidei esse obseurum in genere causa formalis; esse verò clarum in ratione mediæ cogniti: hoc est, ipsum actum fidei per suam natum esse talem, ut subiecto seu intellectui, cui inhæret, non tribuat aliud effectum formale, nisi obfuscat intelligentiam: cum hoc tamen stat, quod per suam entitatem supernaturalem exigat essentialiter non produci, nisi quando præcedit vera revelatio Dei: quare qui intueretur ejus entitatem, vide hunc ordinem essentialiem, & ideo tanquam in medio cognito potest evidenter cognoscere dari revelationem Dei. Neque hinc sequitur, quod Deus revelans cognoscetur quidditativè;

quia (inquit Card. sup. num. 4.) cognitio quidditativa non est quæcumque cognitio evidens; Nec ipsum sed quæ habetur immediate per speciem directam ipsius objecti, vel per ipsum objectum, concurrens immediate absque ulla specie, vel certè, quando cognoscitur objectum in communis vel in alio objecto, in quo eminenter, vel æquivalenter adæquate continetur. Cognitio autem causa per effectum, licet sit evidens, non est tamen cognitio quidditativa causa: sic enim Angelus cognoscit in creaturis evidenter ordinem ad Deum, quem etiam Deum cognoscit evidenter, non tamen quidditativè, sed imperfectiori cognitione; quia non continetur Deus in creatura. Sic etiam, qui audit vocem Petri, licet sciat evidenter, illam esse vocem Petri, & per consequens sciat evidenter, evidentiâ faltem Physis, Petrum existere, & adeste, non tamen cognoscit quidditativè Petrum, quia Petrus non continetur in sua voce. Hactenus Eminent.

Ita ergo in casu præsenti, tametsi ille, qui cognoscet entitatem & quidditatem actus Quia Deus supernaturalis fidei, hoc ipso videret evidenter non continetur in illa revelatione. & quidditativè revelationem Dei, haud equi- actus fidei, dem ipsum Deum evidenter & quidditativè; aut revelatio quia Deus non continetur in illa revelatione eminenter, vel æquivalenter adæquate. Quin- imò videri posset, Deum nequidem eviden- ter

ter cognoscet; nam qui audit vocem Petri, non id est cognoscere evidenter Petrum loqui, nisi simul videat ipsum Petrum sicut loquitur hic. Respondetur: differendum esse, quod nos non percipimus distinctè ordinem intrinsecum, quem habet vox Petri ad Petrum loquendam. Hic porro agimus de eo, qui per se cognoscere & penetrare entitatem & quidditatem vocis & locutionis Dei, adeoque essentiale ordinem, quem dicit ad Deum, tamquam eaulam ejus speciem; ac proinde non potest non cognoscere Deum esse, qui loquitur. Imo & nos ipsi aliquando ex eo, quod aliounde perspectam & notam habemus vocem Petri, propriam frequentem communicationem cum illo, etiam in loco obscuro ejus vocem audiamus, evidenter cognoscimus, sicutem evidentiā morali, vel physiā imperfectā, Petrum esse qui loquitur: quantum magis, si clare penetraremus prædicta intrinseca & quidditativa ipsius locutionis?

Et certe (auditis Card. sup. num. 5. in fine) loquendo saltem de possibili, negari non potest, quod possit esse locutio aliqua Dei, qua per suam entitatem intrinsecam dicat ordinem necessarium & essentiale ad Deum, ut loquentem per ipsam quare licet non omnis locutio, aut vox Dei hoc habeat intrinsecum, sed ex sua entitate indiferens sit, ut profertur à Deo ex intentione manifestandi suam mentem; id tamen sufficeret, ut posset aliquando audiens cognoscere vocem & revelationem Dei, absque eo, quod intuitivè videret Deum. Sic ille. Hæc ergo doctrina ad minus est probabilis, & ut talen eam proposuimus in Conclus. Noster Ponzius in Commen. ad dist. 24. num. 30. rejecit hunc modum explicandi, dicens: Deus non virius non potest evidenter revelare aliquid producendo cognitionem in intellectu, quo judicaret intellectus, Deum habere talem vel talen conceptum de re aliqua, qualem revera habet. Probat: quia revera non potest immediate producere talem cognitionem, quæ non sit intuitiva Dei: ergo. Probatur Antecedens: quia omne iudicium intellectuale essentialem præsupponit motivum; sed illa cognitione non haberet motivum aliquod: non enim est disensus, quia alijs deducuntur ex alijs propositionibus contra hypothesim; neq; est cognitione de propositione nota ex terminis, neque de objecto intuitivè cognito, neque cognitione probabilis, neque fidei; quandoquidem non innaturit alii revelationi, ut supponitur; ergo non potest dari talis cognitione, Ita præstatus Auctor. Sed facile respondetur, illam cognitionem esse de objecto, intuitivè cognito, scilicet de revelatione divina, quæ, ut jam ostensum est, potest evidenter & intuitivè videri, estò Deus non videatur intuitivè, sed solum evidenter abstractivè cognoscatur.

Cæterum Ponzius alium proponit modum, quo id posset fieri sub hac forma verborum: posset Deus evidenter revelare aliquid non vi-
tus, si proponeret principia aliqua probabilia,

*Qui non
videt Petrum,
potest eum
audire lo-
quentem, &
evidenter
cognoscere.*

123.
*An possit
dari locutio
Dei dicere
essentiale
ordinem ad
eum.*
Lugo.

Poncii.

*An Deus
non virius
possit evi-
denter ali-
qua reve-
lare.*

*Vero simi-
lius est, quod
possit.*

124.
*Ponzius
suffragans,*

quibus aliquis moveretur ad judicandum, quod Deus revelavit aliquam propositionem, & concurreret cum intellectu ad credendum illi propositioni fide supernaturali propter illam revelationem; & properea communicaret intellectui lumen ad cognoscendum, quod actus ille esset, actus supernaturalis fidei. Probatur hoc: quia eo ipso, quo quis cognoscet, actu esse supernaturale fidei, potest evidenter cognoscere, quod Deus per se concurrevit ad eum productionem, & concurrit quod ipse revelavit propositionem illam, quæ crederetur, quia alias manifestatur; etiam autem evidens, quod Deus mentiri non potest. Sic ille. Igitur & ipse nobiscum covent in substantia rei, scilicet posse fieri revelationem, evidentem à Deo non viro, quidquid si de modo, quo fieri posset, de quo ulterius non disputare; quia res merè speculatoria est, scilicet curiosa, quæ utilis, & live dixeris posse fieri, sive id negaveris, non erabis in fide, aut bonis woribus. Sequitur alia questione, non multum utilior, valde ramen disputata inter Doctores Catholicos; an videlicet fides nostra sit discursiva? Resolutio nostra est:

CONCLUSIO VII.

Discursus præcedat licet, illo priore non nitetur fides, in hoc à Theologia distincta

Quod plures discursus præcedant actum fidei, tum ad judicandum de credibiliitate objecti propositionis & sufficienti propositione, tum etiam ad concipiendum percedunt terminos, & quid sub ei comprehendatur. nemō ambigit, & omnes concedunt, iis fidem non nisi. Alius ergo est discursus, de quo hic disputatur, ilque duplex: primus inter objectum materiale, & formale fidei, afflumente rationem formalem, credendi pro medio syllogistico, & inferendo veritatem rei revelatae hoc modo: Quidquid revelatur à Deo, est verum; Trinitas v.g. revelatur à Deo, ergo Trinitas est vera. Secundus modus discurrendi est, quo ex premissis creditis, inferunt tertium, ut puto. Omnis anima humana est immortalis; Christus habet animam humanam, ergo Christus habet immortalē. Porro differentia inter hos modos est, quod prior procedat per mediū extrinsecum, scilicet testimonium Dei, posterior ror per mediū intrinsecum, ex una proprieate rei creditis inferendo aliam, vel ex universaliter particularem. Conclusio nostra intelligitur de modo utroque discursu sive objectivo, sive subjectivo, formalis, vel virtualis. Objectivum discursum vocant Aliqui, omne illud objectum, sive omnia illa objecta, quæ inter se habent talen connexionem, & dependentiam, quod possunt terminare opines actus intellectus, necessarios ad discursum formalem. Discursus sub-

jetus se undum eisdem est ipsa potentia intellectiva, in quantum per ordinem ad praedicta objecta potest cum habitu fidei formare discursum & syllogismum formalem.

Rogas, quid sit discursus formalis? Est argumentatio, in qua ex quibusdam positis aliiquid aliud necessarium sequitur, id est in qua ex cognitionibus praemissarum evolvatur cognitio, sive assensus Conclusionis; evolvatur, inquam, vel in genere causa efficientis, ut quidam volunt, vel, ut Alitur placet, in genere causa materialis seu dispositivae, habentis se per modum conditionis antecedentis; intellectus siquidem, cuius propria est vis illativa, non pendet, secundum eos, ab objecto movente, quia cognitio, sed ab objecto movente non sine cognitione; non aliter ac voluntas non moverat ab objecto, quia cognito seu non sine cognitione. Unde, inquit noster Franciscus. Del Castil, hic Disp. 8 qu. 1. num. 1. quod secundum commune proloquium dicitur: Ab objecto & potentia patitur notitia, debet intelligi respectu objecti de causalitate diversa in ordine ad diversos actus; quia respectu primae apprehensionis (qua proprie dicuntur notitia) concurret objectum effectivum: at verò respectu judicandi, & respectu discursus objectum solidum dispositivum concurret, pro quanto virtus iustificativa, & virtus illativa, quae sunt proprietas intellectus, non verarentur circa objectum, nisi hoc praecessisset cognitum per priam ipsum operationem: tamen post illam objectum effectivum (ad huc partialiter) non judicat, neque discurrit, quia hoc efficiere est solus intellectus. Sie ille.

Nunc audite nostrum Poncium in suo Commentario, ad dist. 25. num. 427. Advertendum, inquit, per actum discursivum nihil aliud intelligere DD. quam actum, quo quis judicat, aliquam propositionem esse veram, propterea quod judicet, alias duas propositiones esse veras, & videat esse talenm connexionem inter veritatem earum, & veritatem alterius propositionis, ut non possint esse veræ, quin altera sit vera, quia autem hoc posset contingere duplicitate, primum sic, ut eodem actu quis judicaret, propositionem illam illatanam, & propositiones inferentes esse veras, & modum etiam, quo proponuntur, esse tales, ut inferat Conclusionem illam. Secundum sic, ut distinctis actibus judicaret præmissas esse veras, & bonitatem. Consequenter, ac etiam veritatem Conclusionis. Hinc distinguunt Auctores, prætermodum, duplex discursus, formalem, & virtualem; formalem vocant illum, ad quem concurrunt plures illi actus; virtualem verò illum, qui si unico actu, in quo modo loquendi admittendo, vel non admittendo non est aliud, quam questione mere de nomine: major difficultas esset, an possit dari ille discursus virtualis; sed vix negari potest possibilis eius (quidquid sit, an detur de facto) cum nulla assignari possit repugnantia. Hacenus Poncii.

Consonat Hugo hic Disp. I. Sect. 6. num. 128, dicens, omnem assensum mediatum, seu Hugo, quo uni objecto assentimur propter aliud, esse discursum, sive formaliter, sive virtualiter. Discursum formalem appellat, quando ex praemissis, realiter distinctis, infertur realiter actus conclusionis per realem illationem unius ex alio: ut cuto dico: *Omnis homo est animal, Petrus est homo, ergo est animal.* Discursus vero virtualis est, quando unico actu attingitur objectum Conclusionis, & præmissarum, inferendo unum ex alio, ut si unico actu dicas: *Petrus est animal, quia est homo.* Quo superposito (inquit Dilp. 7. Sect. 1. num. 1.) non dubito, quia fides possit discurrere, saltem discursu virtuali: immo sane debet, cum enim assensus ad mysteria revelata non sint assensus ad prima principia immediata, sed potius sint assensus mediati, & propter aliud, necesse est, quando fides credit Incarnationem verbi gratia, habere ad minus discursum virtualem, & dicere: *Incarnation facta est, quia Deus summe verax id revelavit.* Qui assensus, quatenus terminatur ad vereitatem Domini, & ad revelationem, est certus & immediatus; quatenus vero terminatur ad Incarnationem, est oblicucus, certus & mediatus. Ita Ewinus.

Nunquid audiendus? Nostra Conclusionis 129, negat utrumque discursum, scilicet tam formale, quam virtuale, id est, negat fidem nisi tibi fides. Nec huic incarnationis, quam virtuale, id est, negat fidem nisi tibi fides. propriæ ipsius initiæ. Rogas quid sit, assensum aliquem propriæ initiæ discursu? Respondere: intellectus nostrum assentiri præcisè, quia videt connexionem, quae est inter objectum Conclusionis, & objectum præmissarum, ita ut veritas Conclusionis intellecere dependeat à veritate præmissarum. Sed nunquid Incarnationis veritas intrinsecè dependet à veritate revelata nisi starum præmissarum? Manifestum est, quod penderet à non: nam licet Deus summe verax non revelasset Incarnationem factam, non propriea minus esset vera; sed potius è converso, ideo revelatio vera est, sive ideo Deus summe verax Incarnationem revelavit, quia ipsa in se intrinsecè vera est. Alii aliter explicant hanc proportionem, inquit, dicentes, quod Conclusionis, quæ propriæ initiorum discursu, non possit esse certior & evidenter, quam præmissa; & ideo docent, cognitionem præmissarum, sive præmissas esse causam Conclusionis, per quamdam analogiam ad easam physicam, cuius effectus non potest esse ipsa perfectior. Porro ut sciamus, an assensus aliquis posterior possit esse perfectior prioribus, ac per hoc non initiorum discursu, etiam ad eum quidam ordo assensuum priorum, ac posteriorum sit necessarius; advertendum est secundum hos Auctores, an per alterum ex prioribus assensibus innotescat nobis certior Conclusionem, ad quam tendimus, nisi certiori quodam & firmiori fundamento. Præmissa quæ sit ille idem assensus prior, per quem hoc possimus juxionotescerit; tunc & assensus posterior non iniinitiorum propriæ priori; quævis hic prærequiratur; natura siquidem intellectus nostri est talis,

talis, ut veluti neglego assensu priori, tanquam debiliiori, extendat se ad alterum fundamen-
tum firmius, quo cognoscit Conclusionem
viti, ut ab eo possimum permotus, perfectiori
assensu sibi perluadeat Conclusionem, quam sit
aliter assensu priori.

130.
*Assensus fidei non est propriè discursivum; quia videlicet, quamvis prærequisitatibus aliquos assensus, tanquam conditiones, sine quibus homo non esset certus de veritate rei revelata, atque adeo sine quibus non eliciuerit actum fidei circa tale objectum; euidem cum assensus fidei possit esse certior, quam sunt illi assensus præcedentes (neque fidei divinæ debet præviè credi, Deum esse summè veracem, aut Deum hoc esse testatum; sed sufficiunt illi assentiri evidenter, saltem moraliter) signum est, quod ipsius veritas non innaturit propriè veritati præmissarum. Quod inde ulterius probatur; quia dictæ propositiones antecedentes ostendunt certius fundamen-
tum, cui Conclusionis possit innitit, quam ipse habeant, scilicet auctoritatem divinam. Nec obstat, quod dictæ præmissæ etiam possint credi fidei divinæ; quia hoc non est necessarium; ac proinde, non magis in uno casu Conclusionis innititur præmissa, quam in alio, cum sit mere per accidens, præmissas esse æquæ certas, ac est Conclusionis.*

131.
Fides est certior omni consequentia.

Conclusionis Theologica potest esse certior, una præmissa evidence.

132.
Assensus præmissarum, quæ zationem, non est supernaturale.

*Nec id do-
cet Aucto-
ritas.*

lem fidei; videtur autem fides elicere omnium actuum præsumendum necessarium. Sed hoc est, quod queritur, & probatum oportuit, non suppositum; cum enim lumine naturali possim cognoscere, Deum esse summè veracem, itemque Deum hoc revelasse, etiam immediatè, quamvis ordinariè obscurè, cur fides non poterit super omnia assentiri rei revelatae proper solam auctoritatem divinam? An forte, quia non possumus magis adhærere objecto Conclusionis, quam principiis? Et ubi revelatum est, illas præmissas esse vera principia, quibus nobis fides nostra propriè innitit? Si tu probasti, esse principia id dicendo, ego sufficienter reprobavi negando. Non nego, esse aliqua prærequisita, sed nego, esse principia, quibus propriè fides nostra innititur. Etideo non admittimus supernaturalitatem in substantia earum præmissarum, sed neque Consequentia, quidam dicit, quid Aliqui dicunt, videntes, se aliter non posse defendere, fides esse propriè discursiva. Ego non video ullam necessitatem dicendi, illos actus prævious esse supernaturales in substantia; supernaturalitas autem in substantia non est ponenda sine necessitate, cum vix possit probari, ubi tam ab omnibus admittitur, scilicet in actibus fidei propriè dicit. Pro nunc dico (& Alii plures consentiunt) non dari ullum actum supernaturalē in substantia, præter actum proprium fidei, speci, & charitatis, & nego virtutes morales per se in ipsis, ratiocinum minimè necessarias, sive ex auctoritate, sive ex ratione. Progrediar ad probationem nostræ Conclusionis.

Atque in primis certum est secundum Adversarios, dari aliquam cognitionem fidei, ergo quæ non datur huius discursui: *Quidquid deus dicit est verum, hoc dicit, ergo &c. ut sim pura fides harum præmissarum; tunc quia trans non possunt alia priora principia allegari; tum, eti darentur, de illis redditus eadem quæstio, & sic daretur progressus in infinitum; nisi dieamus, illa principia probari ex aliis principiis, quæ non sunt fidei divitiae; & ita fides tandem innitetur principiis naturalibus, aut fidei humanae, adeoque non erit infallibilis; cum effectus, quæ talis, non possit excedere virtutem suæ causæ: si ergo cognitione præmissarum non sit certa & infallibilis; neque cognitio Conclusionis, quatenus deducta ex illis præmissis, erit certa & infallibilis (qualis tamen debet esse cognitionis fidei) quamvis aliunde forte possit esse certa & infallibilis, deinde quod non facit ad propositum. Secundo probatur Conclusionis: quia motivum prædicti discursus est species distinctum à motivo fidei, inservit, ergo fides inservit non innititur illi discursui. Antecedens probatur: quia medium Syllogisticum est motivum istius discursus; illud autem non solum est auctoritas divina, sed etiam revelatio, ut patet ex Minoit: Atqui hoc Deus dicit. Porro secundum ante dicta, motivum formale fidei est sola auctoritas divina, cum etiam ipsa revelatio properem cedit.*

credatur. Nec valet, si dicas, Minorem istam solum esse conditionem, quia in utraque premissa ponitur medium Syllogisticum, in quo identificantur major, & minor extremitas, ut sint idem inter se, juxta commune axio-

ma: Quod sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se. Ac proinde non est ratio, quare una praemissa sit causa, quam alia.

Incarnatio, tot signis manifestata, est à Deo re-
velata.

137. Dices: posito, quod Deus non esset summè
verax adhuc posset aliquam rem proponere
cum hujusmodi signis. Respondeo; inde tan-
tum sequi, quod præsupponatur aliunde cog-
nitio summae Dei veritatis, quam ex illo a-
ctu fidei, quod possumus admittere. Interim,
habita illa cognitione, videtur intellectus pos-
se assentiri immediate huie propositioni: In-

carnatio est vera propter auctoritatem divinam,
quando tot & tantis signis proponitur ac per hoc
immediate eam credere. Quid miraris? Nam
nihilque haec propositio: Atqui Deus hoc revela-
vit, est vera, nisi qui mysterium propositum
cum tot tantisque signis ei revelatum à Deo,
& tamen creditur immediate secundum Adver-

Del Castil. sarios. Qui rursus objiciunt: objectum ma-
teriale, & formale fidei posunt causare dis-
cursum, quidni ergo fides sic discursiva? Re-
spondet Del Castil. sup. num. 21. posse qui-
dem illa objecta causare discursum, sed non
propter pertinet ad fidem, quia fides solum
causat assensum cum virtute quietativa intelle-
ctus, cuius virtutis principium est quiescere
in objecto assentiendo illi; non vero causat
discursum; quia hoc non est quietere, sed
movere ex uno objecto in aliud, seu ex cogni-
tione unius in cognitionem alterius. Sic ille.
Replicat per fidem possumus credere proposi-
tionem deductam per discursum; ergo fides potest
nisi discursui. Respondet idem Auctor num.

22. distingue Consequens; potest nisi fides
discursui præsuppositiva, concedo; forma-
liter nego: quia tunc fides non assentit tali
propositioni per discursum, sed propositioni
explicè revelata per discursum assentit per a-
liud subsequens judicium, & consequenter
per virtutem quietativam intellectus, & non
per virtutem mobilem. Ita Del Castil.

Neque, ut advertit idem Auctor num. 21.
Actus fidei est judicium, objectum attingatur pluribus actibus, qui
sunt discursus, vel unico actu, qui sit judicium; qui
discursus, & judicium formaliter distin-
guuntur; cum ergo actus fidei sit judicium, ob-
jectum ipsius non habet, quod sit discursus ob-
jectivus, neque potentia habet virtutem ad
formaliter discurrendum per fidem, seu cum
habitu fidei circa ipsum, & sic neque est discursus
subj. Etivus virtualis. Si dixeris: elecio
medii supponit intentionem finis, ergo assensus
Conclusionis, in qua continetur mysterium
reditum, supponit alios assensus præmissa-
rum, in quibus continetur divina veritas, &
revelatio. Respondet Del Cast. num. 23. quod
elecio mediæ provenit ex fine amato ut
quod: at vero credulitas mysterii non prove-
nit ex auctoritate divina, credita ut quod, sed
ut quo; sicut visio, quando terminatur ad pa-
riem, non terminatur ad illum medio colore,
& luce, visus ut quod; sed quod videtur, est
totum hoc, scilicet color, lux, & paries; ta-
men inter se taliter comparantur, quod respe-

ctu patietis, qui videtur ut quod, visio respi-
ciat colorem, & lucem ut quo; licet alias respo-
ctus, & non respectu patietis visu ipse co-
lor, & ipsa lux videatur etiam ut quod. Et
hoc etiam est verum respectu divinae auctor-
itatis, & divinae revelationis, que licet respe-
ctu articuli revelati sunt objectum quod, ta-
men respectu sui possunt esse objectum credi-
tum ut quod. Hucusque praefatus Auctor.

Tametsi ergo auctoritas divina, & revelatio
divina habeant conexiōem cum re revelata, etiam
non pertinet ad virtutem illatam intellectus,
neque nimirum medio formalis, prout ponibili
in duabus præmissis; sed solum auctoritati divi-
nae, in se cognitæ. Unde sicut voluntas, pro-
positio objecto amabili, simpliciter actu potest
tendere in illud propter aliud, ut pater in di-
lectione proximi propter Deum, & cultu magis
genis propter rem representatam; sic indidit
intellectus, proposita auctoritate divina, unius
actu potest tendere in rem revelata proprie-
tatem. Atque haec satis de primo modo diflu-
rendi circa objectum fidei. Pauca addamus de
secundo modo, ut putâ: Omnis anima humana
est immortalis; Christus habet animam humanam;
ergo Christus habet animam immortalē. In quo
discursu ex duabus præmissis, quæ sunt fidei,
infertur Conclusio fidei. Et sicut nemo negare
potest, hanc Conclusionem credi posse fidei
divina; sed quæstio est an, dum creditur, ini-
tatur propriè illi discursui, quod non negamus
cum nostro Smis. de Deo uno quoq. 1. Propositio
num. 16. & Aliis, quos citat, & sequitur Del
Cast. sup. n. 11. Doceat ergo Smis. etiam veritatem
fidei sibi propria Theologia nostræ principiis,
tamen Conclusionem Theologiam, quæ talen-
non esse de fide, Dico, Quæalem, id est, quæ
tenus conditio assentienti conclusioni Theo-
logica est ejus cum Anteecedente conseruo,
innixa lumini naturali: haec enim conseruo
requiritur ad assentendum tali conclusioni
conclusio est. Nam quod Aristoteles de leon-
tistica conclusionis notitia dixit: Sit cognoscere & causam, & quia ejus est causa. Sto-
ratus qu. 3. Prolo. qu. 4. lateral. 5. Virtutem natu-
rae, de discursu generatim ait. Discursus
requiri, quod principium discursus sit naturalis
(id est natura) prius notum, & ut sit est causarum
alterius extreni discursus, id est, conclusio-
nis, etiam in Theologia notitia aique discursu
locum habet. Quæam ergo conclusio, que
est Theologia, etiam possit esse fidei, quia
etiam potest esse revelata immediate, etiam que-
tenus est revelata mediata, seu mediante dicot-
su naturali ex immediate revelatis, sic non est
de fide. Hucusque Theod. Neque nos autem
intendimus.

Atque huic sententiæ faver Scottus 3. dist. 24.
5. Ad propositum, num. 14. ibi: De primo dicto,
quod notitia, quam habet aliquis de his, quæ
dunatur in Canone Biblie, non est tradita per modum
scientia demonstrativa, mendicando scilicet noti-
tiam

scripturam illam, sive habitum de intellectu litera ab aliquibus principiis, ex quibus demonstrative concludit: quod expressè patet per August. 18. de Cis. cap. 4. in fine; ubi loquens de traditis in Scriptura dicit: quod illa commendata sunt nobis divinis eloquitis, quamvis per homines non argumentorum concentrationibus inculcata, ut non hominis ingenium, sed Dei eloquium contemnere formidaret, qui illa cognosceret, scilicet que tradita sunt in Scriptura. Habet igitur habitum de sic traditis in sensu, non quidem habitum scientie, sicut definita est scientia, sed habitum, quo immediatè assentit omnibus, & singulis, & non uni propter auctoritatem eius, que traduntur in Scriptura: quinimodo si aliqua ibi tradita probarentur ex aliis, non assentientur eis, quia sic probata; sed cuilibet dicto in Canon affinit, non quia probatur modo dicto, sed solam propter auctoritatem Dei, ratione cuius assentit in illis immediatè omnibus traditis in Scriptura, non uni propter aliud per syllogisticum discursum. Respondet Pocock in suo Comment. dist. 25. num. 428. illum locum nihil favere huic sententiae sum, quia posset quis assensu discursivo assentiri propositioni revelatae immediatè propter revelationem Dei, sicut assentitur quis conclusio scientie immediatè propter præmissas in communiori sententia; sum, quia solum Doctor vult, quod non debeat quis, ut assentatur uni propositioni contentæ in Scriptura, deducere illam syllogisticè ex aliis contentis in Scriptura; quandoquidem non sit major ratio assentendi immediate euicunque uni propositioni, quam ceteris quibuscumque; hos autem nihil facit ad propositum. Sic ille.

Sed hic Auctor bene expanderit verba Scripturæ: non enim querit, an debeat quis, ut crederet uni propositioni, deducere illam ex aliis; sed an possit credere, & credit propositioni, hec deducere, ut patet ex illis verbis: Quin, immo si aliqua ibi tradita probarentur ex aliis, non assentit ei (scilicet assensu fidei) quia sic probata. Alioqui, si possit assentiri illis fidei divina, quia sic probata (quod requiritur ad assensum discursivum) quidni assentiantur? Nam hie assensus discursivus non impedit assensum immediatum non discursivum propter solam auctoritatem divinam: cum ergo Scotus negat tali causa assensum discursivum, non ob aliam certitudinem, quæ quia fides non est discursiva tal modo. Ergo nec priori modo, cum sit eadem ratio, vel assignetur disparitas. Quod enim cognitione auctoritatis divinae, & revelationis divinae sit necessaria ad assensum fidei, cognitione unius Scripturae ad fidem alterius, quid facit ad hoc propositum?

Multum, inquis, quippe habitus fidei debet inclinare ad illa omnia, inquit eliceret illa omnia, que sunt necessariæ requisita, sive sint præmissæ sive consequentiaz, ad actum suum principalem, ita Adversarii. Sed enim, quis hoc ipsius revelavit? An ergo prædicatio fidei, audito mysteriorum &c. in substantia supernaturalia, & effectus habitus supernaturalis fidei? Nam & ista necessaria sunt ad actum veræ fidei

circum mysteria revelata, & non proximè, sicut cognitio auctoritatis divinae, & revelationis, sicut remota, secundum ordinariam Dei providentiam. Si autem sufficiat naturalis prædictio fidei, audito naturalis mysteriorum fidei &c. cur non etiam naturalis cognitio auctoritatis divinae, aut revelationis? Non video aliam urgenter rationem, nisi quia alias fides non esset discursiva, quem tamen discursum ipsi affirmant, nos autem negamus. Vide supra dicta de primo modo discurrendi circa fidem.

142.

Quantum ad secundum modum, de quo jam disputationem habemus; estd utraque præmissa sit fidei, euideni consequentia, seu connexio antecedentis cum consequente naturalis est, quod sufficit, ut Conclusio propriæ intentionis huius discursus, & prout talis non sit fidei; cum habeat aliud motivum à motivo fidei, scilicet connexionem jam dictam, innixam lumini naturali, quod dicit ea, quæ sunt eadem uni ^{Esd utramque} tertio, etiam esse eadem inter se; portio modi, ^{missa sit fidei, conclusio quia talis non effidet.} discursus fidei est sola auctoritas divina. Hinc Smising. sup. num. 17. haec ratione probat suam doctrinam; quia revelatio mediana Smising.

(qualis hic est) est applicatio formalis moti, distincta ab applicatione moti fidei, & hoc, inquit, sufficit, ut assertio Theologia sit alterius rationis ab assertione de fide. Et confirmatur optimo argumento à posteriori: quia nemo Theologorum tam certum præberet assentium conclusionibus Theologicis, ut sic, ac præberet veritatibus fidei. Hoc ergo manifestum signum est, ad assentium conclusionum Theologicarum non inclinare lumen fidei, & sic illas non esse de fide. Hæc ille. Si respondeas neg. sequelam: quia sicut in scientiis lumine naturali assentimur certius propositionibus immediatis, quam mediatis, ita intelligi potest, lumine fidei nos certius assentiri revelatis immediate, quam revelatis mediatae nam propter quod uniuersus est tale, illud magis est tale. Hæc, inquam, responso non satistacit: Nam (inquit Smising. sup.) lumen fidei debet immediatè inclinare ad omnia, super quæ cadit, propter divinum testimonium, seu revelacionem, quod testimonium est æquæ infallibile in omnibus, ad quæ extenditur immediatè, in ratione moti, etiam per discursum applicetur ad unam veritatem, & non ad aliam: omnia ergo, inquantum sunt certa in lumine divino, sunt æquæ certa. Secus est de veritatibus mediatis, & immediatis in scientia; quia lumen naturale non est æquæ infallibile quod omnia, super quæ cadit, cum non omnia æquæ penetrat, sicut lumen divinum. Ita Theod.

Lumen fidei
inclinat im-
mediatè ad
omnia re-
velata cre-
denda.

Neque dixeris, illam firmatatem assensus Theologici, sive mediae revelati oriri ex pia affectione voluntatis, hoc, inquam, non valet; nulla quippe pia voluntas cum solo lumine naturali sufficit ad causandam infallibilitatem proportionatam certitudini fidei, cui falsum subesse repugnat, prout non repugnat subesse certitudini, quam habemus ex lumine naturali. Hinc Theologi, confidendo argu-

143.

Affensus
Theologicus
est mediad
tanum re-
velatus.

O o 2 menta

Nec certa
fide tenen-
dus ut ta-
lis,

Sub alia
confirma-
tione potest
esse assensus
fidei.

Ratione
motivo af-
fensus Theo-
logicus, &
fides specie
different.

144.
Affensus
discursivo
de absoluta
potentia
potest sub-
esse falsum.
Fidei subesse
negatur.

Negans con-
clusiōnem
Theologi-
cam quā-
talem, non
est Hareti-
cus.

menta Theologica (qua semper procedunt, vel ex utraque de fide, vel ex altera de fide, & altera evidente) non intendunt hominibus persuadere, id, quod concludunt, esse certa fide tenendum; alias oppositum tenentes deberent condemnare hæreticos, sed solum Theologiam certitudinem facere. Quod vel satis patet ex tanta diversitate sententiārum circa Conclusiones Theologicas, etiam quas deducunt ex dubiis præmissis de fide. Interim si quis occasione Theologici dilectus apprehendat Theologiam certitudinem, ut in aliqua veritate fidei contentam, ac velut per modum unius cum ea, & ut sic apprehensa, præbeat assensum, erit quidem assensus fidei, sed non assensus veritatis Theologice: v.g. in hoc discursu, Omne suppositum habens duplēm naturam intellectualem habet duas voluntates: at suppositum Christi habet duplēm naturam: ergo habet duas voluntates: Si hoc, quod est habere duas voluntates, & hoc, quod est habere duplēm naturam intellectualem, quis apprehendat per modum unius connexi, & illud connexum tribuat Christo immediate, quia Deus revelavit, Christum habere duplēm naturam, is eādem fide, quā credit, Christum habere duplēm naturam, etiam credit ipsum habere duas voluntates, licet hæc connexio illi sit explicata per discursum productum: si vero habere duplēm voluntatem concipiatur rāngum distinctum ab eo, quod est duplēm habere naturam, & propter hoc illud Christo tribuat virtute luminis naturalis, jam assertio de dupli voluntate in Christo, assentitur solum assensus Theologicus. Ita Smising sup. num. 16. in fine. Ratio in promptu est; quia assensus Theologicus non habet pro objecto motivo solum auctoritatem divinam, quemadmodum assensus fidei; sed etiam connexionem extremitatum cum medio Syllogistico, atque adeo Principiūm intrinsecum; fides autem objectum, seu principium dumtaxat extrinsecum, quid ergo mirum, si illi assensus specie distinguantur?

Sed enim dicit aliquis, uterque assensus est certus & obscurus; ergo uterque est fidei; quid enim aliud requiritur? Respondeo, tanta certitudo, cui de absoluta potentia nequit subesse falsum; hæc autem non inventur in assensu discursivo, cùm principium naturale de se sit fallibile. Itaque intra certitudinem possunt esse gradus essentialementer diversi, quando & ratio assentiendi, & modus mediatus, & immediatus variantur; jam autem non qualibet certitudo sufficit ad verum assensum fidei, ut omnibus manifestum est, & in progressu amplius declarabitur. Instas: qui negaret talēm Conclusionem, esset hæreticus; ergo Conclusion illa est fidei. Respondet: si ideo negaret, quia non videt sufficienter, eam virtute contineri in Antecedente, non foret hæreticus; quoniam non negaret veritatem Conclusionis, sed dumtaxat virtualem continentiam in præmissis, seu continentiam. Etenim fieri potest, ut quis credat præmissas fide divinā, cito non sufficienter cognol-

cat omnia illa, quæ virtualiter in ipsi consuntur. Ad fidem quippe præmissarum sufficit intellectus quid nominis terminorum, & qualis conceptus quid rei, & quod constet dividuum testimonium de illis. Simile quid contingit (auditus Smising sup. num. 20.) in scientiis naturalibus; nam quia non habemus perfectum omnino conceptum subjecti, v.g. entitatis humanæ, etiam aliquis per evidentem consequentiam ex definitione vel descriptione hominis colligat aliquam veritatem de homine, alius illam negare potest, negando non formam consequentiam, neque illam hominis descriptionem; sed negando consequentiam materialē, seu negando, tale consequens contineri virtute in illa descriptione hominis.

Et hinc tam in scientiis naturalibus, quam Theologia existit tanta sententiārum varietas, quod, quāvis scientia, & Theologia convenient in principiis (saltem primis) scientia, vel Theologia, itemque in arte syllogandi, unus ratione neget, alter affirmet, hoc vel illud sequitur, ex aliis principiis, etiam per legitimū syllogismū applicatis, neget, inquam, vel affirmet, alter, & alter illa principia intelligendo & explicando. Et in hoc etiam fundatur modus syllogandi à destructione consequentis ad destructionem antecedentis; quia si consequens revera virtute continetur in antecedente, ut putat sic syllogizans, verē per destructionem consequentis delruit antecedens: alius vero aliter intelligendo antecedens, aque existimans, in illo verē non contineri virtute consequens, admittit destructione consequentis, non ideo negat antecedens, neque illud enī est esse destructum. Adverte tamen quod, si quis admittet formam consequentis, & materiam antecedentis, qua est de fide, perfectè intelligeret, & adhuc negaret consequens, illum virtute negare antecedens, seu fidei veritatem; quod sèpè vidi in pertinacibus hæreticis, ut, admisso aliquo articulo fidei, & consequentiā deductione alterius articuli ex illo, etiam p. sic intellecto, ut nos intelligimus, articulum deductum nihilominus negarent. Hoc vulgo Theod. Si inferas; ergo admittens consequens virtute admittit antecedens; ergo consequens assensus est fidei; quia alius non posset in illo virtute contineri assensus antecedentis, qui est fidei; cùm supernaturalis assensus non continetur virtute in assensu naturali, ut ipote eo, perfectior. Respondet idem doctor, admittens consequens solum virtute antecedentis, qui negaret antecedens ea certitudine, quā apprehenditur consequens connexionem cum antecedente: hoc vero non apprehenditur nisi certitudine humana: & sic è prædicto, quod respondit consequens, solum humana certitudine antecedens virtute admittitur, licet aliunde major certitudo antecedentis haberetur à Theologo fidei. Sic illa.

Igitur hæc veritas: Deus est incorporeus, & immaterialis, est infinita virtus, & similes, si considerentur

fiderentur ut deducatur ex immediatè revelatis, non luna à lete, fidei non considerentur ut con-

tenient in illis, & per modum unius. Sed nun-

quid eadem ratio hujus veritatis: Deus est unus & trinus, si consideretur ut deducta ex his premissis: Quidquid Deus revelavit, est verum;

autem, & hoc Deus revelavit? Quod sic, vide ut quia ibi necessariò cognoscitur bonitas illationis, quæ non est revelata. Cæterum, qui putant, a sensu fidei propriè ianuam huius discursus negant paritatem, & dicunt, quod formale motivum fidei non complectetur solùm veritatem, & testimoniū Dei secundum se, & in abstracto, sed ut continent connexionem eorum cum veritate objecti revelari; sicut motivum formale in a sensu cuiuslibet conclusionis non est sola veritas præmissarum, sed illa, ut connexa cum veritate conclusionis. Hinc quando dicitur, auctoritas Dei solùm est formale motivum, ly solam non excludit connexitatem essentiali, sive quibus explicite cognitis non potest movere auctoritas divina; sed excludit omnia alia peregrina, quæ non ita requiruntur, & includit connexionem unius objecti cum alio, utpote quæ debet explicite cognosci, ut objectum præmissarum movere possit. Nec obstat, quod illa connexio non creditur propter auctoritatem Dei; quia adhuc soli Deo credimus; nihil quippe intervenit ex parte objecti motivi, quod non requiratur essentialiter, ut aliqui soli credamus; & illa connexio significatur per ly Propter, cum alias non crederetur unum propter aliud. Oportet tamen, ex mente istorum Auctorum, etiam illam cognitionem esse supernaturalem.

Breviter ergo differentia est, quod licet utrobius intellectus moveantur ex bonitate illationis, tamen bonitas illationis mysterii revelati ex veracitate, & testimonio Dei essentialiter pertinet ad motivum formale fidei; non vero bonitas illationis mysterii revelati ex aliis mysteriis revelatis; cum istud mysterium possit credi sine tali illatione. Et quāvis bonitas illationis non sit propriè motivum formale, sed solùm applicatio, seu motivum ut quo, sicut unio est pars componentis ut quo; equidem sufficit ejus variatio essentialis ad variandum & alterandum specie motivum; præterim, quando refundit diversitatem notabilis in modum assentiendi, ut contingit hic. Sic illi. Sed enim, dicit aliquis, quidquid sit de hac disparitate, equidem veritas præmissarum oritur à veracitate extrinseca Dei, quidni ergo etiam veritas conclusionis? Cur ergo sit veritas fidei? Respondeatur: præmissa creditur non inferunt conclusionem, ut creditur, sed ut cognatur; siquidem eadem modo formatur illud dictum, ac si præmissæ essent evidenter cognitæ, ac per hoc, tametsi conclusio in ratione invidentis resolvatur in motivum extrinsecum; atamen in ratione scientiae latè dictæ resolvitur in veritatem intrinsecam præmissarum. Aliud est, si sic formaretur syllogismus: Omnis anima rationalis est immortalis, quia Deus

dicit; Christus habuit animam rationalem, quia Deus dicit; ergo Christus habuit animam immortalem, quia Deus dicit. Ubi in Conclusione intrat formaliter, & expressè revelatio non minus, quam in præmissis. Non ergo mirum videri debet, hanc Conclusionem credere fidem divinam.

148.

Si quicquam interat: ergo definitio Ecclesie non facit rem aliquam esse fidei, quoniam nütur discursus. Respondet: nütur discursus præpositivè, non autem formaliter. Eoimvero Deus non decrevit Ecclesie suæ assisteret in definiendis rebus fidei, nisi secundum prudentiam humanam discurrendo procedat; posita autem illa prudenti investigatione, & consideratione, immediate ex instinctu Spiritus sancti proponit rem aliquam, sine discursu, tanquam certa fidei credendam. Quando ergo Ecclesia dicitur circa articulum fidei, id facit, ut ostendat, rem, quam definit, contineri formaliter, quāvis confusè, & implicitè in mysterio aliquo immediate revelato; atque adeo uitetur discursus ad explicandum veritatem, & revelationem; non vero ut discursus sit propria ratio assentiendi. Quid ergo est? Conditione aliqua, quā proponitur nobis, revelatio virtualis, vel etiam formalis. Dicit portio revelatio virtualis: à confusa; quod hæc revelat, licet confusa, omnia formaliter contenta in re revelata: virtualis autem est de iis, quæ non continentur ullo modo formaliter in re revelata, sed tantum in radice, ut patet in hoc exemplo: Omnis homo est risibilis; Christus est homo; ergo est risibilis. Nam risibilitas formalis non continetur in humanitate, nisi tanquam in radice, sive radicaliter, ut patet.

149.

Sed audiamus Scripturum sup. Si dicas (inquit, illa) quod Scriptura arguit, & procedit definitivè scotus nec & divisivè, sicut alia scientia, hoc non video, nec det, quod scio ubi. Si dicas, quod Paulus arguit 1. ad Corint. 15. Si mortui non relungent, nec Christus resurrexit, sed Christus resurrexit, igitur mortui resurgent. Et Beatus Ioan. Epist. 1. cap. 4. Diligamus nos invicem, quoniam ipse prior dilexit nos. Respondeo; quod argumentum epist. de aliqua re, faciens fidem de ea, quæ alias erat dubia; ideo in argumento propriè dicto creditur, & consentaneum Conclusione proper argumentum, & ejus evidenciam. Sed si Paulus dixisset solùm istud: Mortui relungent, tantum credidisse ei tunc, sicut modo; nec est majoris firmatissima illa Conclusionis, quam si simpliciter narrasset eam. Similiter sicut credo Conclusioni, vel consequenti, & antecedenti, & è converso; sicut enim credo, quod mortui resurgent, ita credo, Christum resurrexisse: quia nullam certitudinem habemus de Christi resurrectione, nisi ex iefamo. Tantum vero aliorum, sicut patet per Apostolum ubi supra, credendum qui dicit: Si Christus non resurrexit, inventur falsi testes; & idem tota certitudo, quæ habetur in Scriptura, quan- de resurrectione Christi, & mortuarum, non est nisi tantum certitudo fidei, & non ultra. Similiter quod dixit quenam, & Joannes: Diligamus nos invicem &c. Hoc dixit curvis sim ad movendum animos nostros ad Christi dilectionem; quod tamen Christus dilexerit nos tali dilectione, de qua loquitur, hoc est nobis credendum: & si

O o 3 habet

De Conclusione non rem, quā de principio: & idē cū principiū non cognoscatur ex evidentiā rei, non potest habere scientiam de conclusione: sed si aliquis habet habitum ultra fidem, illo assentit omnibus & singulis, quā dicuntur in Canone, & nulli unī propter aliud, quia, nisi unum posset sequi ex alio, non habet tamen maiorem certitudinem de illo, quod sequitur, quā de illo, ex quo sequitur. Hactenus Doct. sub.

150. Habitus fidei, sed ultra fidem; ergo ex illis discursibus non bene probatur, fidem esse discursivam: nam per eos solum proponitur res tanquam revelata, & tamquam credibilis. Quā uirgō propositione facta, quidni intellectus possit asseriri rei revelatae immediate proprie auctoritatem Dei; adeoque eliciere verum actum fidei, distinctum ab illis actibus, per quos res tamquam revelata fuit proposita? Noli dubitare. Quid ergo, inquis, ad Scotum, qui 3. dist. 2. 4. qu. 8. videtur asserere, quād scientia infusa animæ Christi fuerit discursiva? Del Castil. Disp. 2. qu. 3. num. 14. Respondet Scotum ibi non asseruisse, quād scientia infusa sit discursiva; sed quād cum scientia infusa intellectus animæ Christi potuerit naturaliter discurrere, quā duo sunt valeat diversa. Hæc sunt verba Scotti sup. num. 8. Ad quartum dico, quād discursus non semper facit acquirere cognitionem de conclusione, ad quam discurrit, sed vel sic, vel illā cognitione facit prahabita ut: & ita dico in proposito, quād Christus potuit discurrere ad conclusiones, quarum ratiōne discursus prius habuit cognitionem abstractivam, vel potuit currere. addiscere conclusionem scientificam, licet prahabat omnem notitiam quidditativam terminorum, quā dicitur scientia secundum Aristot. 8. Phys. & 2. de Anima, licet proprie non sit habitus conclusionis. Atque ut esset proprie discursiva, quid tum Ergo etiam fides est proprie discursiva? Negatur consequentia: quippe, ut vult Del Cast. sup. scientia infusa sit utitur veritati intrinsecæ præmissarum, non est enim habitus, sed species impresa, repræsentans veritatem intrinsecam objectorum, ex qua potest alia veritas ab intellectu deduci dependenter ab eadem specie. Porro fides, secundum omnes, est habitus; neque actus ejus secundum antedicta initiat veritati intrinsecæ præmissarum, sed extrinsecæ veritatis Dei. Quid ergo mirarum, si fides non sit discursiva formaliter & proprie, sed scientia infusa anime Christi, talis fuisset?

151. Autoritas humana ordinariè ea ut opinione. Ast nunquid, quād fidei divina infusa, eadem est ratio fidei humana? Aliqui sic arguant contra nos: fides humana niti potest discursui, ergo & fides divina. Sed respondet 1. Neg. Antecedens: etenim conclusio, quād deducitur ex creditis fidei humana, non est fidei humana, sed affensus opinativus. Alii respondent, Vel fides humana niti potest discursui, alii alioquin evidentiā. Neg. Consequentiam; quia, inquit, in fide humana intellectus initiat aliquā evidentiā, tum ipsius attestacionis, tum veritatis ipsius attestantis, & ab his determinatur ad affensem, unde (saltem communiter) nec firmius adha-

ret rei creditæ, quād illa persuadet, ac profinde non est mirum, si ibi interventionis aliquis discursus, saltem virtualis, at verò fides divina nullo modo initiat evidentiā revelationis, sed solā auctoritate dicentis, tamevis revelatio solet evidens, ut patet ex sup. dictis; sed evidētia illa solum habet se per accidens, ita ut sine ea affensis fidei æquē sit obscurus, neque magis certus ac firmus, quād si revelatio foret sic evidens. Ergo in affensi fidei non procedimus per discursum. Adhuc dubitas? Prorsus, reputat quād piam; nam in resolutione fidei procedimus per discursum, quia idē credimus S. Scripturam, quia credimus Ecclesiā; & idē credimus Ecclesiā, quia credimus revelationem; & idē revelationi credimus, quia credimus veracitati Dei revelantis; ergo vel fides est discursiva, vel illa non est resolutio fidei. Respondet Del Castil, sup. num. 22. Primo, quod in haec fidei resolutione non intervenit discursus, inferens unum ex alio, sed intervenit quidam ordo secundum dignitatem veritatum, quād revelantur, prout proportionantur nostro modo credendi; quia prius credimus hinc veritati, quād illi, & prius illi, quād alteri. Secundo, respondet 2. aliud esse, nos reddere aliqui rationem, quare credimus; aliquid vero nos credere: primum potest reddi per discursum; quia, cum sumus rationales, debemus ut discursu ad reddendam rationem pro nobis; secundum vero non potest fieri per discursum. Sic illi. Tu cogita.

Ego progredior ad ultimam partem Conclusionis, quā docet, affensem Theologicum in eo distinguunt ab affensi fidei, quād propriatione ionitur discursus; hoc est, veritas conclusionis Theologica formaliter inicitur connexionem objecti conclusionis cum objectis premisatum, quā ratione naturali percipitur, item que bonitati consequentia, quā & ipsa naturalis est, fundata in illo principio: Quocunque sunt eadem uni tertio; sunt eadem inter se, secus veritas affensis fidei, etiam in hoc syllogismo: Quidquid Deus revelavit est verum: Deus revelavit Incarnationem, ergo Incarnatio est vera, ut patet ex antedictis; nam Incarnatio creditur proper solam veritatem divinam. Alii distinguunt affensem Theologicum ab affensi fidei, quād hic innitatur immediata revelationi, ille autem mediata; intelligendo per mediata revelationem, quā ex aliis immediate revelatis deducitur per consequentiam syllogisticae, & ita coincidit cum priori explicacione. Alioquin mediata revelationem, id est, eam, quā non fit immediata Deo, sed per nuntium, v. g. per Ecclesiam, & ejus Ministros, sufficit ad affensem fidei, nimis clarum est. Igitur habbitus Theologicus est, qui inclinat ad affensem, secundum conclusionem, deductam ex duabus propositionibus de fide, vel ex una de fide, & altera cognita lumine naturali; & consequenter affensus Theologicus erit, qui deducitur ex duabus præmissis de fide, aut ex una de fide, & altera cognita lumine naturali.

Sed

Sed nunquid hæc doctrina, seu hæc distinctione habitus Theologici ab habitu fidei respondeat Scotorum? Sic aliqui existimant, ex eo quod 3. dist. 35. q. un. videatur afferere, scientiam & intellectum esse eundem habitum, & circumloqui habitum fidei perfectum & imperfectum. Hac luna verba ejus sup. num. 11. Sicut & in ecclesiis circumloquantur habitum fidei perfectum, & imperfectum, sicut dictum est prius. consilium, acceptum pro habitu, est habitus prudentie. Respondet Smit. q. ult. processuali n. 116. non loquitur Scotorum ibi de scientia Theologica; sed de scientia, quæ numeratur inter dona Spiritus sancti, de quibus ab illo dictum erat prius dist. 34. q. un. 5. His suppositis, v. de donis dico, n. 20. Vnde ergo scientiam, & intellectum, ut sunt doxa Spiritu sancto insula (non acquista studio), quo acquiritur nostra Theologia non esse aliud, quam in fidem explicatam, & implicatam, quæ licet actu, non tamen habitu distinguitur, quoniam idem motivum, & eodem modo applicatum, scilicet præputia veritas immediae revelans ad utrumque, que actum inclinat. Sic ille. Unde ibidem Doct. Subt. ad hanc objectionem: in cognitione acquisita alius est habitus principii, qui dicitur intellectus, & alius conclusionis, qui dicitur scientia: igitur à simili in cognitione insula alius est habitus cognoscendi articulos, & alius cognoscendi consequentia, ut explicata ex articulis: Respondet: Consequentia non potest; quia in acquisitis assentitur vero complexo propter evidentiem ex suis terminis. Aliam autem evidentiem habet propriè principium ex terminis suis. Et aliam conclusio ex suis, & alterius rationis, licet illa evidentiæ sit easata ab illa. Et ideo potest esse alius habitus respectu bujus, & illius, qui respectu formalem rationem veritatis hic, & ibi. Sed in ceditis non assentitur propter evidentiem creditis, sed propriè veritatem revealantis, cui assentitur: & illa est eadem respectu primorum articulorum, & respectu aliorum, explicatorum ex illis: & ideo non est alius habitus unius & alterius; quia est idem objectum sub eadem ratione formaliter. Hactenus Scotorum.

In quibus verbis, ut notat Cavell in Scholio præfijo, non contradicit illis, quæ dixit dist. 24. nom. 15. & 16. ubi assertur scientes res fidei explicare, & defendere, habere alium habitum distinctum à fide; quia ibi loquitur de habitu acquisitione per dilectionem, tendente in conclusiones Theologicas, ut deducatas ex præmissis; de habitu tendente in illas conclusiones, ut explicitas, contineri in revelatione, quibus ex via revelationis immediae præbetur assensus. Sic ille. Itaque Scotorum non opponitur ultimæ partitæ nostræ Conclusionis; sed porro eam expitescit docet 3. dist. 24. q. un. 5. Si loquamus, n. 16. ibi: Igua nec Conclusio (deducta ex una præmissa de fide, & altera naturaliter cognita) erit demonstrata, generans scientiam, quamvis possit generare habitum alium à fide, præter habitum Theologicum. Item 5. Ad aliud pro opinione secunda, quæ hæc scientia non possit plurimi fide-

les, num. 20. Respondet Doct. Quid simplices credunt omnia, quæ Ecclesia, implicitè, nec sciunt fidem explicare, nec defendere; ideo illi, qui hoc sciunt, habent habitum distinctum à fide, sed non à fide lumine, quam sit fides; nec ille habitus in Eudem Theologi defensit, principis evidenter notis in aliquo lumine; dunt per ista tamen habitu (scilicet Theologicis) non possunt plurimi fideles, quia ille habitus distinctus est Theologi à fide, non tamen est scientia, ut describitur à cura Philosopho, nec est scientia habenti fidem. Quid ergo est? Habitum Theologicum, ut statim insinuavi.

Porro quid dicit, habitum istum non innitit alii lumini, quæm fidei, intelligi debet de alio Eic non est scientia, de lumine scientifico; solum quippe vult ostendere, istum habitum non esse scientiam. Vel intelligi potest, quod non innititur alio lumino, latu dista.

adæquate, & totaliter, sive etiam principaliter; quia nimis ad omnem adest Theologum necessariò concurret aliqua præmissa fidei, immò utraque potest esse fidei; nihilominus etiam tunc aliquo modo innititur ille assensus lumini naturali, scilicet bonitati consequentia. Rectè ergo dixit D. Aug. 14. de Trinit. cap. 1. S. Aug. Hac scientia (scilicet Theologica) non possunt fideles plurimi, quanquam possint ipsa fide plurimum. Quod autem non loquatur de scientia propriæ dicta, ut describitur à Philosopho, patet ex quavis verbis immediate præcedentibus: Non utique, possint ipsa quidquid scribi ab homine potest in rebus humanis, sive fidei, ubi plurimum supervacua vanitatis & noxia cunnotitatis est huic scientia tribuens, sed illud tammodo, quo fides saluberrima, quæ ad veram beatitudinem ducit dignatur, nutritur, defenditur, robatur. Et verò quæ illa scientia, nisi Theologia? Audi etiam, quod ait lib. 15. de Trinit. cap. 27. Et certè cum inconcusse crediderint Scripturis sanctis tanquam veracissima testibus, agant orando, & querendo, & bene vivendo, ut intelligant, id est, ut quantum videri potest, videatur mente, quod tenetur fide. Hoc est (inquit Scotorum sup.) videndo concordiam unius cum alio in Scriptura, sic ex conformitate intelligant utrumque.

Solum itaque vult S. Augustinus, quid possimus habere habitum, quo ultra fidem, quæ credimus, omnibus articulis; possimus etiam ex scripturis ne conformitate, & concordia, ac rationalitate firmius credamus. & alii per suadamus.

Poncius.

Ceterum ex jam dictis deduco hoc corollarium, eritque

CON-

CONCLVSIQ VIII.

Consequens, quod evidenter deducitur, vel ex utraque de fide, vel ex una de fide, & altera evidente, non est ut sic de fide.

157. Exemplum posterioris partis sit consequens
Consequens Syllogismi: *Omnis homo est risibilis; Christus est homo, ergo Christus est risibilis.* Loquacum non est mur autem de risibilitate, non radicali, quia illa est eadem cum humanitate, sed de formalis, quae est formaliter ab ea distincta. Et dico impronis, hanc propositionem *Christus est risibilis*, prout deduciam ex dictis premissis non esse fidei, sed Conclusionem Theologicam. Constat ex Conclusioni precedentis, & amplius constabit ex probatione prioris parti hujus Conclusionis. Deinde, eius absolute loquendo, dicta propositione non est de fide, tametsi virtualiter sit revelata in hac propositione: *Christus est homo.* Propter veritatem Dei, neque per consequens propter veritatem solam. Etenim obiectum illius Conclusionis est idem cum obiecto premisarum, nam autem obiectum unius praecisissima non est auctoritas divina, siquidem illa propositione, *omnis homo est risibilis*, non creditur propter auctoritatem Dei, sed lumine naturali est nota. Porro Conclusion sequitur debiliter partem suæ causæ, ac proinde non sufficit ad assentum fidei, quod aliquod motivum sit veritas divina, sed ipsa sola debet esse motivum formale.

158. Enimvero major praedicti syllogismi: *Omnis homo est risibilis*, in qua per Minorem, *Christus est homo*, cognoscimus includi Conclusionem, *Christus est risibilis*, non est revelata, adeoque nec Conclusionis est revelata, sed solùm per discursum deducitur ex illa Minoris revelata. Nec bene dixeris: omnia, quæ amantur propter Deum sive immediate, sive mediata, amantur ex charitate; ergo similiter in eau præsentis Motivum charitatis affectus medietate amantur, tamen amatum Motivum ultimum sit sola bonitas Dei, propter quam volumus omnia media. At vero conclusio Theologica, qualis est ista: *Christus est risibilis*, non resolvitur ultimo in solam Dei auctoritatem, quæ sola non sufficeret sine alio principio, quod non creditur propter Dei testimonium, ut statim dictum fuit. Ita solvit hoc argumentum Lugo disp. 1. num. 262.

159. Instat aliquis: ad infinitam veritatem Dei spectat, ut sint vera, quæ sunt connexa cum iis, quæ Deus testificatur, & ad fidem spectat, quicquid sequitur per se revelationem: sed risibilitas Christi, etiam formalis, est connexa cum humanitate Christi, quæ est revelata, & sequitur per se revelationem; ergo nesciatio est vera veritate fidei. Major probatur, quia si aliquid in illi falso esset, falsitatis etiam, & mendacii convinceretur Deus, cum non possit veritas rei testificate subsistere cum falsitate consequentis: ergo auctoritas divina est motuum sufficiens ad hæc omnia credenda. Respondet Card. Lup. num. 263, ad veritatem Dei spectare, ut ea objecta mediatu non sint falsa ex eo capite, quatenus pendent ab illis: non tamen ex illa alia parte, quæ dependunt ab alio principio: ex eo enim, quod efficitur illa ex illo, alio principio, nihil sequeretur contra veritatem Dei. Ex suppositione tamen, quod illud aliud principium sit verum, pertinet ad veritatem Dei, quod non nisi falsa. Quia vero illa suppositione, & eius veritas non pendent a veritate Dei, hinc est, quod non pendent a veritate conclusionis à veritate Dei. Quoniam tamen de facto supponitur, illud aliud principium esse verum, hoc de facto argueretur Deus mendax, si conclusio sit falsa; hoc vero non argueretur ex sola falsitate conclusionis, sed etiam ex veritate alterius principii: unde de primo ad ultimum nec veritas conclusionis pendent a sola veritate Dei, nec est necessaria propter solam veritatem Dei, sed propter illam & propter illud aliud principium, quod supponitur verum: quare nunquam refunditur totaliter veritas Conclusionis in solam veritatem Dei, & eius testimonium, ut in motu sufficiens, prout refundetur, ut crederetur ex fide. Huc ulque eminet.

Et num. 264. negat, omne illud esse de fide, quod per se sequitur revelationem; nam si intelligas revelationem formalem, hanc sequitur inhaerentia in subjecto, quæ tamen non est fidei: sin autem per revelationem intelligas obiectum revelationis, passiones consequentes rem revelationem non pertinent ad eandem fidem. Ratio à priori ex dictis est, quia non potest credi de fide, nisi id, quod creditur propter solam connexionem cum auctoritate Dei testantis: passiones autem rei revelatae ex ipso, quod creditur propter connexionem per lectionem, non per se revelata, jam non creditur propter solam connexionem cum auctoritate Dei testantis, sed etiam propter connexionem cum testimoniis, quæ non possunt credi ex fide. Sic plenilice. Sed enim, interrogat quispiam, quid est homo sine risibili? Nonne chymæ? Ergo qui negat risibile de Christo, negat verum hominem, & ideo habetur ut hereticus; ergo pertinet ad fidem illud affirmare. Respondet: homo sine risibili radicali est chymæ; scilicet sine risibili, seu risibilitate formalis. Quid ergo tunc est? Resp. animal rationale, quod qui negat esse risibile, nihil negat, quod est à Deo revelatum, sed quod opponitur luminis naturali; & ideo tametsi presumereur hereticus, qui scilicet negaret Christum esse risibilem, quia non censetur negare principium evidens naturale, quod feliciter.

Si licet omnis homo sit risibilis, sed principium obiectum revelatum, quod Deus sit homo; e-
quidem à parte rei, & coram Deo nos esset, si
solum negaret, omnem hominem esse risibilem;
quia id nusquam revelatum est: per hoc, ut a-
liqui volunt, neque in foro extero punien-
dus foret ut hereticus, si esset homo rufus, qui
facile errare potest in principio evidenti Philo-
lophico.

Quid ergo, dicet aliquis, si utraque præmis-
sa faret fidei, nunquid etiam conclusio à v.g.
hoc syllogismo: Omnes Apostoli accep-
erunt spiritum Sanctum; & Matthæus fuit Apostolus er-
go Matthæus accepit Spiritum Sanctum. Negat no-
nihil ita Conclusio, eam ut sic esse de fide: ut sic, in-
quam, id est, ut deducatur ex illis præmissis; a-
liquo ut explicata per illas præmissas posset
credi fide divina; eadem utique, quæ credun-
tur præmissæ; nec mirum, quia objectum ejus
est à Deo expressè revelatum, cum sit idem
eum objecto præmissarum, quæ amba sunt
de fide, utpote expressè & formaliter à Deo re-
velata. Quod autem sit idem, patet, quia tota vis
syllogistica fundatur in illis principiis, Dici de
omni, & dici de nullo: objectum ergo conclusio-
nibus dictæ non tantum continetur in objectis
præmissarum, tamquam in causa, sed per realem
identitatem: Matthæum namque accepit Spiritum
Sanctum realiter inadæquatè tamquam
partem idem cum illo, quod est, omnes Apo-
stoli accepit Spiritum Sanctum: qui ergo
revelat totum, revelat etiam partes. Adde
quod in Deo non sit cognitio confusa, sed di-
stinctissima: Ergo revelans aliquæ propositiones
universalē cognoscit omnia singularia, quæ sub
illa continentur, de qua plura Conclus. seq.

Hic obiecit: quod fides secundum nos,
non sit discursivea, porro ad cognitionem istius
propositionis particularis, contentæ in illa uni-
versali requiriunt discursus, ergo hæc cognitio
non est fidei. Respondet non requiri alium
discursus, quam requiritur, ut credam refur-
tementum Christi. Et quis ille? Quo iudeo
voce illa, Christus resurrexit, esse institutas ad
hoc significandi, quod quidem non scio ex fide
divinâ; sed ex usu hominum, & præceptis
Grammatica. Et idem certior in fide huma-
na, Ratio est; quia (inquit Eminens sup. num.
28.) non est necessarius discursus, nec illatio
unus ex alio ad assentum circa ea, quæ imme-
diatè ulu & experientiâ percipimus, prout re-
vera percipimus significationem vocum com-
munum: quare ab illo discursus postulum crede-
re, quod Petrus v.g. loquitur mihi per voces
significantes, seu significare solitas apud homi-
nes eius adventum in hanc urbem: nam to-
tum hoc cognoscere immediatè, nempe, Petrum
vii illis vocibus, & voces illas apud homines
ultrapari ad significandum tale objectum. Hæc
ille. Que sit applicat num. 28.4. ad nostrum
proprium: similiter, inquit, revelationem de
Spiritù Sancto à Matthæo accepto immediatè
cognoscit ab illo discursus, qui immediatè
tologocrit, Deum revelare, Spiritum Sanctum

ab omnibus Apostolis suscepimus, & Mat-
thæum fuisse unum ex illis. Nam qui codem
tempore diceret totum hoc complexum, nem-
pe, Omnes Apostoli accepunt Spiritum Sanctum,

& Matthæus fuit unus ex Apostolis, diceret & qui-
valenter, Matthæum accepisse Spiritum

Sanctum; ergo idem erit, licet in diversis tem-
poribus id dicat: nam possum ego simul con-
cipere utramque revelationem, licet diversis

temporibus factæ sint. Constat verò apud ho-
mines idem esse dicere: Matthæus accepit Spir-
itum Sanctum, ac dicere: Omnes Apostoli, quo-
rum, unus erat Matthæus, illum accepunt. Cū
ergo inveniatur, Deum utramque immediatè
revelasse, invenitur etiam revelasse immediatè,

quod Matthæus accepit Spiritum Sanctum; quæ
è assensus, quo credo Deum hoc revelasse:

non debet necessariò inferri per discursum ex
illis duabus revelationibus seorsim factis, sed

possum & quæ immediatè huic revelationi as-
sentiri, cum ea etiam in utroque illo loco, si-
mul sumptu immediate continetur. Hucul-

que Card.

Quis jam non videat disparitatem inter hanc

propositionem: Matthæus accepit Spiritum San-
ctum, & illam: Christus est risibilis?

Nam risibi-
litas, tamquam passio humanitatis for-

maliter ab eis distinguitur, adeoque non est

immediatè revelata in illa præmissa: Christus est

risibilis.

163.

Revelatio

hæc Christus

est homo,

non aquæ

revelatio

hanc

Christus est

risibilis.

fidei. Non inferior, hanc propositionem: Matthæus

accepit Spiritum Sanctum, inferri posse ex revela-

tis, atque adeo posse esse Conclusionem Theolo-

gicam, & quatenus talen non esse fidei, ut habet

expressè nostra assertio; sed dico, idem mate-

riale posse credi per fidem, quatenus immediatè

revelatum juxta statim dicitur. Sed unde pro-

batur, inquis, quod ut deducatur ex revelatis

non possit credi per fidem? Ratio est: quia (in-

quit Lugo sup. num. 287.) ea, quæ per fidem Lugo.

credimus, Deo credimus, & ideo credimus

super omnia, quia divinæ auctoritati supremus

cultus intellectuali debetur; ea autem, quæ

credimus, quia sequuntur ex revelatis, non cre-

dimus soli Deo; movemur enim non solùm à

divinâ auctoritate, revelante præmissas, sed eti-

am à connexione objecti præmissarum cum

objecto conclusionis, quam connexionem

non cognoscimus, nec credimus, quia Deus

eam revelaverit; sed lumine intellectuali ex ter-
mino nobis appetit; atque adeo ad creden-

dum objectum conclusionis partim movemur

à testimonio divino, partim à connexione u-

nus objecti cum alio; non ergo possumus

credere per fidem objectum conclusionis. Quid illud non credamus soli Deo, nec divinum te-
stimoniū solū nos moveat ad illud creden-

dum; sed ille assensus est inferioris ordinis, &

minus perfectus; eum debeamus illum modum

superiorē assentendi reservare ad omnia ob-

jecta, quæ soli Dei credimus. Sic ille.

Ex quâ ratione patet non valere hæc argu-

mentum, desumptum à virtute charitatis, quæ

In actione

charitatis,

nulla est remota, quæ saltem mediæ amantur propter varietas ex Deum. Nam ratio disparitatis sup. est assignata parte motiva; scilicet quod in iis objectis remotis seu mediis formalis.

diatis, quæ propter Deum amamus, totum & unicum motivum ultimum sit bonitas divina.

Quâmoquid enim amantur media remota propter utilitatem, seu propter connexionem, quam habent cum fine: illam tam utilitas, & connexionio non amatur propter se, nec sicutur in illa, sed propter bonitatem Dei; quare in illis omnibus actibus nulla est varietas ex parte motivi formalis. At vero in actibus intellegitius (de quibus hic tractamus) non ita se habet (inquit Card. sup num. 289.) nam conclusiones mediæ deductæ ex prioribus conclusionibus non retinent idem omnino objectum formale omnino invariantum, sed additur semper connexionio objecti conclusionis cum objectis premislarum, cuius connexionis veritas non creditur propter veritatem præmissarum; nam licet præmissæ essent falsæ, consequentia esset bona, & connexionio esset vera; sed cognoscitur in se, & in illa sicut intellectus, ab eaque partialiter movetur intellectus ad assensum objecto conclusionis. Ita Lugo pro sua, & nostra sententia. Qui plura desiderat aedat ipsum, & inventiet: hæc nobis sufficiunt pro controversia, parum utili ad proxim., scilicet, ad amandum Deum, quæ ramen dilectio finis debet esse omnis nostra cognitionis. Hinc quidam recte dixit: *O Domine Iesu dabis mihi tantum diligere, quantum cognoscere, nec dabis mihi amplius cognoscere, quam diligere, quia non volo te cognoscere, nisi ut te diligam.*

165. Differet habitus Theologicus ab habitu fidei, & in quo, Respondet sup. n. 335. distinguui inadæquate, ut includens ab inclusione, quæ enim concurrens ad assensum conclusionis Theologicæ, includunt habitum fidei, & adducit aliquid aliud. Sicut ergo assensus Theologicus, v. g. hujus: *Christus est visibilis, dicit essentiali ordinem ad aliquem assensum fidei, putò hujus: Christus est homo (& idem est in aliis, cum necessariò alterum principium conclusionis Theologicæ debeat esse fidei) sic inidem habitus Theologicus, sive Theologia ad habitum fidei; idque quia saltem indirecta, & partialiter attingit objectum formale fidei, auctoritatem scilicet divinam, cui illa una præmissa inauritur: & maximè, cum in illius sententia assensus conclusionis intrinsecè terminetur ad objecta præmissarum; saltem in confuso, nec possit tendere in objectum solum materiale, quia tendar simul in motivum; quandoquidem in ipso materiali objecto secundum se nequeat invenire veritatem, in qua ultimo litarat.*

174. An habitus fidei concurrens, etiam efficienter, seu objectivè ad illum actum, quando est verus; quia scilicet habitus fidei potest concurrens ad omnes & singulos actus, qui vertantur intrinsecè circa ejus objectum formale. Confirmatur; quia, si

eligo aliquod medium propter motivum charitatis, & temperantiae, uterque habitus concurrit ad illum actum. Sed & hoc æquè dubium est, atque illud, ad cuius confirmationem affertur. Respondeo ergo, objectum motivum non concurrens in genere causa efficientis; sed potius in genere causa formalis extrinsecæ; ac per hoc habitum, qui versatur circa motivum, identidem solùm concurrens in genere causa formalis, non autem in genere causa efficientis. Quâmovis ergo ad alienum Theologicum praesupponatur habitus, & actus Cori na fidei, inde ramen non rectè infertur, quod causam efficientem ab illo habitu procedat. Nonne, quando conclusio est falsa, quâmovis altera præmissa sit fidei, equidem talis assensus, etiam præmissa secundum Lugonem, non procedit ab habitu de fidei? Et tamen iure eodem modo nititur autoritati divinae, quo dum Conclusio est vera.

Interim admittit Eminent. requiri etiam alium habitum naturalem, nimirum vel circa unum præmissam, si hæc sit naturals, vel latenter circa illationem sive consequentiam, ista est, continentiam objecti conclusionis in objecto præmissarum; nisi enim illa cognoscetur, intellectus non sufficienter moveatur; porro hæc continentia non est objectum fidei, ut patet; atque adeo ratione illius sufficienter distinguuntur Theologicus habitus à fide, & assensus Theologicus ab assensu fidei. Igitur ista doctrina non obstat nostræ conclusioni, immo expriesam eam probat; ideo enim distinguuntur fides à Theologia, quia hæc necessario nititur aliquo principio, sive objecto motivo naturali; fides autem solo principio seu objecto motivo supernaturali. Quâmovis ergo sufficiat, v. g. intentio fidei ad eligenda quecumque præmissa, haud evidenter habitus fidei ab alienum Theologicum. Ratio disparitatis est, quod electio mediæ nullum aliud motivum formale, etiam partiale habeat præter motivum intentionis; assensus vero Theologicus habet formale motivum, saltem partiale diffinatum à motivi fidei, atque adeo saltem inadæquate distinguuntur ab assensu fidei, & per consequens etiam habitus Theologicus ab habitu fidei. Quinimo etiam objectum Theologicum, v. g. connexionis visibilitatis cum Christo sit absolute & simpliciter distincta à connexione v. g. humanitatis cum Christo, tametsi eam præsupponat, dicimus, assensum, & habitum Theologicum ab solle & simpliciter esse diffinatum ab assensu, & habitu fidei, neque actum Theologicum ullo modo efficienter efficiat habitu fidei, sed ab habitu sibi proprio.

Habitu, inquam, naturali, sicut & ipse actus naturalis est, quidquid sine solidi fundamento dicoceat Lugo. Ratio nostra est, quia ut actus sit supernaturalis, debet necessario procedere à principio supernaturali, supervenienti agenti; quod autem illud principium in eis non nostro? Nonne habitus præmissarum? Sed una præmissa potest esse naturalis. Et quâmovis utraque foret fidei, jam sup. dixi, præmissa

CONCLUSIO IX.

non concurre in genere causæ efficientis; sed ponit in genere causæ formalis extrinsecæ, per modum proponentis objectum. Unde scilicet cognitio, quæ proponit objectum voluntati, non causat efficienter ejus actum; quia voluntas est potentia sufficiens, proposito objecto; sic idem intellectus per se sufficit, objecto proposito ut credibili assentiri. Nec refert, quod, polito assensu præmissarum & consequentiarum sequatur assensus Conclusionis; hoc enim accedit, quia intellectus est potentia naturalis, quæ objecto sibi satis propinquu nequit non assentiri. Atque ut concurredet assensus fidei ad illum actum, haud equidem concurredet modo supernaturale; sed eodem plane, ac si esset actus merè naturalis, quatenus scilicet perceptibiliter inclinat intellectum ad assentendum; porro eodem modo perceptivus assensus naturalem, & supernaturalem.

Purum Lugo sup. num. 347. omnes assensus Conclusionis propriæ Theologieæ esse supernaturales, quāvis ad omnes non requiratur habitus insulæ, distictus ab habitu fidei. probat; quia necessariò procedunt ab habitu fidei. Sed ad hoc jā responsum est, & respondeo inde consequens fore, tales assensus ab soluē esse fidei, quod ipse tamen ante negavit, imò absoluē negandum est; cum, ut ante dictum est, effectu sequatur debiliorem partem suæ causæ: Dico (inquit Scotorus 3. dist. 2. 4. quæst. un. num. 16.) quod Conclusionis non habet majorem certitudinem, quam altera præmissarum, quæ minus una est: sicut in omni mixtione certitudo Conclusionis est certitudo præmissæ minus certa, ut ex Majo de necessario, & Minore de contingenti non sequitur Conclusionis de necessario, sed de contingenti. Igitur quando una præmissa est naturalis, vel latenter consequentia, assensus Conclusionis non erit nisi naturalis. Gratus autem post Eminentem assensum illius præmissæ, & consequentiae esse supernaturalem. Hereculè hic Auctor valde bono preter vendit supernaturalem habitudinem & actuam, supernaturalitatem, inquam, non solum in modo, sed etiam in substantia; cum difficulter ea probari possit in habitu, & actu fidei, & aliarum virtutum Theologiearum. Ego igitur nolim tam bono preter eam emere (si qui velint, per me licet) & ideo dico, non alios dari habitus, aut actus supernaturales in substantia præter habitus, & actus fidei, ipsi, & charitatis; de qua controversia hinc non est locus disputandi. Progrediar itaque ad aliam questionem propriam huic loco, scilicet an, & quomodo revelatio universalis sufficiat ad assensum fidei circa objectum particulare. Hæc est nostra resolutio.

Revelatio universalis sufficit ad assensum fidei circa objectum singulare, quod metaphysicè evidenter in illo continetur, iesus si solum physicè, aut morali-

Nota 1. Distinctionem inter revelationem virtualem tantum, & confusam; potest enim revelatio esse formalis, non tamen per cognitionem distinctionem omnium, quæ in ea formaliter continentur. Quod contingit duplicitate, primò, quando fit generalis revelatio distributionis, ut hic: *Omnia Sacra menta conferunt gratiam non ponentibus obicem, vel, Omnes legitimè baptizati sunt in gratia.* In illa enim universaliter omnes singulares formaliter continentur, quāvis confusa. Alio modo contingit hoc in definitione, & partibus ejus respectu definiti; nam cognitione definiti confusa est respectu definitionis, & nihilominus omnes partes definitionis in definitio formaliter continentur, & ita, cum revelatur nobis, Christum esse hominem, satis formaliter revelatur esse animal rationale, licet hoc non explicitè dicatur. At verò revelatio virtualis tantum est respectu proprietatis, quæ nullo modo continentur formaliter in re revelata, sed tantum radicaliter, sive in radice, ut est in exemplo risibilitatis respectu hominis. Illam autem non sufficiere, arbitror Conclusionem praecedenti latis probatum; hic potissimum queritur de revelatio universalis, seu formalis confusa. Nota 2. duobus modis posse nos uti discursu ad assentendum: uno modo tanquam ratione formalis assentiendi, & propriâ ac per se causâ ipsius assensus Conclusionis illata; alio modo solum tanquam proprietate & explicante, quid continetur, & quomodo sub divina revelatione, ut postea hæc sola in assentiendo nitamus, tanquam ratione formalis, ac causâ per se. Et quidem priorem modum repugnare assensui fidei, ostendimus praecedenti Conclusionem: secundus autem modus stat cum assensu fidei, si reliqua adhuc, id est, si revera Conclusionis sit formaliter revelata explicitè, vel confusa.

His prænotatis, probatur prima pars Conclusionis; quia, tunc censetur illud singulare realiter uolum & idem cum eo, quod expressè est realiter unum, & quomodo revelatio universalis sufficiat ad assensum fidei circa objectum particulare. Hæc est nostra resolutio.

170.
Poteſt reve-
latio aliqua
efforma-
lis, & ta-
men confusa
tum.

171.
duobus mo-
dis usum
discursu.

Re aliquā revelatā, censendā re-
velata omnia, que sunt ei realiter & formaliter idem, non ut in radice, sed formaliter: etenim omnis homo non est aliud, quām hic, ille & iste homo &c. ita ut illa propositio universalis non possit esse vera, quin omnes propositiones singulares sint verae; & necessariō sit falsa, si una propositio singularis sit falsa.

172.
Ego credere possum fide divinā, me esse ordinatum ad vitam eternam.

Alii de me id ita crede nequeunt.

173.
Et alius erat, requiritur, ut sensus revelationis ei sufficienter constet.

Multa de facio revelata sunt in Scriptura, qua nō debemus, nec possumus credere.

Lugo.

13. num. 302.) de facto multae sunt veritates in Scriptura revelatae, quas tamen in particula-
ri & distincte non debemus, nec possumus de-
fide ereder; quia Scriptura sensus nondum no-
bis est sufficienter propositus, nec ab Ecclesia declaratur: postquam autem Ecclesia sensus verum Scripturæ declaratur, & proponit nobis, incepunt objecta illa etiam in particulari
esse nō nobis de fide, quia tamen jam antea re-
velata fuerant, atque idē potenter de fide credi ab eo, qui sensum Scripturæ verum intelli-
gebat, & cui sensus ille sufficienter fuerat pro-
positus. Sic illle. Et num. sequentiā notat, &
varii exemplis, quae brevitatis gratiā omitto,
probar eandem vocem melius, & magis distincte posse significare & rem, & mentem lo-
quentis unū audiēti vel legenti, quām alteri,

similiter qui revelat, omnem hominem esse ordinatum ad vitam eternam, nemine excepto, formaliter revelat, quāmis confusè, me esse ordinatum ad vitam eternam; quia in omni homine, nemine excepto, ego metaphysicè evi-
deretur continetur, tanquam realiter partialiter idem, non ut in radice, sed formaliter: etenim omnis homo non est aliud, quām hic, ille & iste homo &c. ita ut illa propositio universalis non possit esse vera, quin omnes propositiones singulares sint verae; & necessariō sit falsa, si una propositio singularis sit falsa.

Et quāvis fortè alii homines nequeant id de me credere fide divinā, cū ipsi metaphysicè evidenter non constet, me esse hominem, sed solum physicè; possent enim cogitare, fortè esse aliquod corpus phantasticum, quod vident, sicut aliquando Angeli in hominis specie ap-
paruerunt, ego tamen possum hoc credere, quia mihi sufficienter hoc est revelatum. Igitur quāvis illa Conclusio: Ego sum ordinatus ad vitam eternam, per se sit de fide, supposito, quod propositio universalis sit revelata; haud equidem ab omnibus potest fide divinā, sed ab illis tantum, quibus certè metaphysicè constat, me esse verum hominem. Ratio in promptu est; quia, ut aliquid sit per se fidei, sufficit, ut propositio à parte rei sit revelata; ut autem ab aliquo credatur, oportet, ut sensus re-
velationis sufficienter ei constet. Accipe ex-
emplum ex Scriptura Daniel.5, ubi v. 5. refer-
tur de Balassare Rege; In eadem hora appa-
runt digiti, quasi manus hominis, scribentes contra candelabrum, in superficie parietis aula regia: Et Rex aspiciebat articulos manus scribentes. Et quid putas scriberebat? Hoc est Scriptura (inquit Da-
niel ibi v. 25.) Qua digesta est: Mane, Thecel, Phares. Et hoc est interpretatio sermonis: Mane: Numeravit Deus regnum tuum &c. Quæ profecto interpretatio nō accesserit, Balassar non re-
nubebat credere; secus Daniel, cui Scriptura, & significatio ejus erat sufficienter nota, Balas-
sari autem omnino incognita. Erat ergo jam
tunc veritas illa de fide, ut pote ad Deo revelata: Regi tamen & aliis nondum erat de fide.

Eodem modo (inquit Emin. Disp. 1. Sect. 13. num. 302.) de facto multae sunt veritates in Scriptura revelatae, quas tamen in particula-
ri & distincte non debemus, nec possumus de-
fide ereder; quia Scriptura sensus nondum no-
bis est sufficienter propositus, nec ab Ecclesia declaratur: postquam autem Ecclesia sensus verum Scripturæ declaratur, & proponit nobis, incepunt objecta illa etiam in particulari
esse nō nobis de fide, quia tamen jam antea re-
velata fuerant, atque idē potenter de fide credi ab eo, qui sensum Scripturæ verum intelli-
gebat, & cui sensus ille sufficienter fuerat pro-
positus. Sic illle. Et num. sequentiā notat, &
varii exemplis, quae brevitatis gratiā omitto,
probar eandem vocem melius, & magis distincte posse significare & rem, & mentem lo-
quentis unū audiēti vel legenti, quām alteri,

proper meliorē caput unius, quā alterius.
Itaque ut ad probationem Conclusionis no-
stræ redeamus, Deus revelans, omnes homi-
nes, nemine excepto, esse ordinatos ad vitam
eternam, vel omnes parvulos rite baptizandos
fore justificandos, non cognoscit confusè illi
homines, aut parvulos, sed distincte & expū-
cet hunc & illum, & omnes & singulos in
particulari; ego autem, qui audio illas voces,
non cognosco eos, nisi confusè; & ideo nec
cognosco distincte mentem Dei, sed confus-
eo. Deum omnes homines, & omnes parva-
los distincte cognoscere, & de illis, quos di-
stincte cognoscet, locutum fuisse. Ac nō
mihi evidenter metaphysicè constet propere,
hunc esse unum ex illis hominibus, aut unum
parvulum ex rite baptizandis, nonne beopeque
possum credere, hunc hominem esse ordina-
tum ad vitam eternam, aut hunc parvulum
fore justificandum per Baptismum. Sed enim,
dicet aliquis, voces non significant nisi ex be-
neplacito hominum; non videtur autem vo-
ces impositæ, nisi ad significandum confusæ
particularia, cū ea non cognoscant nisi con-
fusæ: ergo Deus loquens per illas voces non
potest loqui, aut revelare distincte de hoc ho-
mine, aut parvulo, & per consequens, non
potest id fide credi; cū Deus nūquā de
hoc homine, vel de hoc parvulo id revelaret.
Respondet ex Lugo lop. num. 305. Hanc
vocem, Hic homo, quāvis instituta sit ab eo,
qui habebat solum cognitionem confusam, di-
stincte tamen significare eum, de quo loquitur.
Deinde, fallitur est, voces imponit dēter-
minat ad significandum confusæ, aliqui non
possemus ut iis vocibus ad loquendum cum
Deo, vel Angelis in quibus non potest esse
cognitione confusa. Imponuntur ergo ex intentione imponentis ad significandum vel confusæ, vel distincte juxta captum audientis.

Instat quispiam: id torum solum habe-
tur per discursum. Respondet: id quidē polle-
haberi per discursum & etenim non creditur
Conclusionis fide divinā; potest tamen etiam si-
ne discursu, & immediatè credi, de hoc ho-
mine; & de hoc parvulo Deum locutum fu-
se: sicut (inquit Card. sup. num. 306) quando
Paulo præsente, dicit tibi Petrus: Hic homo mihi
charus est, ab quo disserit cognoscit, Petrum
testari amorem suum erga Paulum, quatenus
cognitionis etiam absque discursu, eum, Paulo
præsente, usurpare voces, solitas usurpant ad
testandum amorem erga præsentem, quod est
idem, ac videre eum testari exterius amorem
suum ergo Paulum præsentem. Similiter ergo
Deo dicente: Omnes parvuli rite baptizati mihi
caris sunt;videns hunc parvulum, rite baptiza-
tum, poterit absque discursu cognoscere, Deo
de hoc parvulo testari, sibi charum esse, cū
æquæ cognoscat hunc parvulum rite esse bapti-
zatum, ut supponimus, ac Paulum esse præ-
sentem Petro loquenti. Ita feret Emin.

Nunquid audiendus? Planè, si metaphysic-

receder cognoceatur, hunc parvulum esse baptizatum. Quid ergo si solùm physicè, aut moraliter certò? Negat secunda pars nostra Conclusionis, illam cognitionem sufficiens non re, ut creditur fide divinā, hunc parvulum esse Deo charum. Ratio est: quia tunc non erit realis identitas inter propositionem formaliter & explicitè revelatam, v.g. *Omnis parvulus ritus bapticus est Deo charus*, & hanc solùm implicie revelatam: *Hic parvulus est Deo charus*. Hoc est: tali calo non infertur propositione particularis ex universalis ratione ejusdem significatio, falso ex parte; cum metaphysicè non conatur, propositionem particularem idem ex parte significare cum universalis, sed solùm propter aliquam connexionem, quam habet cum propositione universalis; atque adeò revelatio, quæ est formaliter respectu objecti universalis, dō est nisi virtualis respectu propositionis particularis, quæ evidenter metaphysicè in illo non conatur: jam autem revelatio virtualis non sufficit, ut Conclus. p̄ced. dictum est, ad constitutendum objectum fidei.

Igitur cum in calo propositione non constet metaphysicè certò, hunc parvulum fuisse ritus baptizatum, cum fieri potuerit, ut dæmonis opera loco aquæ naturalis supposita fuerit aqua non naturalis, vel etiam ut hic, qui homo appetat & infans, non sit verus homo, sed corpus phantasticum, dæmonis opera confectum ad eludendos oculos; etiam non latius constat de hoc individuo Deum locutum fuisse, & per consequens non potest fide divinā credi, hunc parvulum esse charum Deo. Sed contra dicit alius cum Lugone sup. num. 307. Hinc sequetur, nō posse credi fide divinā id, quod Deus revelaret non solùm in universalis, sed etiam in singulari, v.g. quando Deus dixit, *Hic est Filius meus dilectus, ipsum audite*, Matth. 17.v.5. Potuissent enim Apostoli formidare, an ibi esset alius, qui ab ipso non videretur, sed tantum à Moysi, & Elia, & de illo verba illa dicta esse; vel etiam an dæmonis opera voces illæ formatae essent. Et generaliter non videtur plus requiri ad credendum Deum de aliquo loqui, quam ad credendum Deum loqui; sed ad hoc non requiratur evidētia, seu certitudo metaphysica, sed sufficit physica, aut moralis; ergo etiam ad illud.

Antequam respondeo ad hoc argumentum, advero, certitudinem cogitationis significare necessariam connexionem cum veritate objecti: se per hoc ille est assensus certus, qui non potest deficere à veritate. Porro hæc necessitas se impotens aliquando est absoluta seu metaphysica, & facit certitudinem metaphysicam: aliquando est solùm physica, & facit certitudinem physicam; quandoque solùm est moralis, non excludens potentiam physicam ad falcatem, & hec facit certitudinem moraliter, quantum scilicet, quævis physicè possit subesse falsitas, moraliter tamen non potest; quæ unque impotens moralis semper habet suum actum, ita ut potentia physica contraria nunquam re-

ducatur ad actum secundum propter summam ejus difficultatem. Et hæc quidem est certitudo moralis propriæ; at vero minus propria non affert tam necessariam connexionem cum veritate; nam licet raro, equidem subiude contingit falsitas; & quod rarius, eò magis accedit ad veram & propriam certitudinem moralē, & contra. Hinc certitudo moralis, quam *Certitudo faciunt duo testes in ordine ad judicium*, est *moralis & lia propria*; *valde impropræ*; *tspè enim postea deprehenduntur falsum dixit* sicut appellatur tamen certitudo moralis judicialis, utpote quæ sufficit, ut iudex in sententia fereada non possit prudenter dubitare, nisi adiuti motiva aliqua, quæ testimoniū fidem suspectam reddere possint in his circumstantiis.

Magis accedit ad certitudinem moralē, *Propria sita*, *rum alia*, *communis*, *cui perraro*, *subest falsitas*.

179. Magis accedit ad certitudinem moralē, quæ habetur de hostia conferata; quia rarius contingit falsitas in hac materia, quam in tribus judicialibus; raro enim aliquis fingit Sacerdotium, vel Ordinatio irrita inventitur, quando inter Catholicos ordinatus est. Alii quando tamen id contingit. Rarius denique in Baptismo deprehenduntur falsitas testificantis, aliquem esse baptizatum, cum nos sit, saltem inter Catholicos; & idēo magis hæc accedit ad certitudinem moralē; nulla tamen ex his est certitudo moralis rigorosa, quæ nunquam inventur cum falsitate, licet sit cum potentia physica ad illam. Ita Enim. sup. num. 317. &c. 312. ait: Evidētia ergo, seu certitudo moralis tunc inventur, quando de re aliqua non possumus prudenter non solùm dubitare, sed nec etiam formidare. Exemplū est in hoc, quod est, fuisse Iulium Cæsarem, Annibalem &c. Nam licet physica non sit repugnativa, quod Historici omnes mentiti fuerint; moraliter tamen id repugnat, atque idēo assentimur, nec possumus prudenter formidare, ne forte decipiamur.

Enimvero hanc certitudinem sufficere, ut *180.* *Hoc certitudo sufficit ut credamus Deum loqui*, nolim inficiat, ergo etiam ut credamus, Deum loqui de hoc individuo, quod solùm implicite est revelatum in propositione universalis, negatur consequentia, quidquid dicat Lugo sup. num. 313. Sed quæ ratio disparitatis? Ordinarie non habetur evidētia metaphysica revelationis expressæ, imò, secundum multos, etiam ipsum Lugonem, repugnat fidei; quid ergo mirum, si illa non requiratur ad fidem? Porro evidētia metaphysica objecti particularis, contenta in obiecto universalis explicitè revelati nullo modo repugnat fidei, imò maximè necessaria est; cum alias non constet moraliter certò, istud particulariter esse revelatum. Deinde, objectum explicitè revelatum, etiam solùm moraliter certò, non creditur ratione alterius in quo continetur; sed secundum se: quod autem implicite tantum est revelatum, creditur propter aliud; quia scilicet unus cum illo, atque adeo, tamen metaphysicè certò sit unus cum illo, equidem solùm moraliter certò constabit de ejus revelatione. Videtur ergo, quod major certitudo re-

quiratur de illa identitate seu unitate cum expressè revelato, quām de coniunctione revelationis cum ipso objecto explicitè revelato, vel etiam de ipso objecto secundum se revelato. Censet, quod Deus possit revelare Petrum esse hominem, tamē non revelaret, ipsum constare animā & corpore? Quidam, iōquis, supposuit, quod non esset metaphysicè certum, hominem ex illis partibus physicè componi? Ergo propositio illa erit vera, Petrus est homo, estō falso fore, quod constare corpore, & animā: aīque adē non censetur hæc propositio: Petrus constat animā & corpore (supposito, quod metaphysicè non si certa, sed possit ipsi ab solūtū sub iste falso) non censetur, inquam, fidei, eu eadem cum illa, Petrus est homo, cū hæc nullo modo possit esse falsa, ut pote explicitè revelata.

179.

Itaque disparitas inter propositionem expressè revelata, & propositionem solum revelata implicitè in aliis propositione universalis manifestatur convenienter assignari posse, quād, si sufficeret continentia illi physica vel moralis tantum, jāni ab solūtū possit propositiō universalis esse de fide: v.g. *Omnis legitimè baptizatus est in gratia*, & aliqua particularis, quæ contingit in ipsa physice tantum seu moraliter, ac per hoc secundum. Aliquos revelata censeri debet, esse falsa, quod nullatenus admittendum est, ut patet. Ex quo etiam probatur, hujusmodi propositiones, particulares non esse nequidem partialiter easdem cum propositionibus explicitè revelatis, quandoquidem ab solūtū possint esse falsæ, secus propositionem universalis: porō eadem propositione quod significatum non possit simul esse vera & falsa; v.g. in hoc syllogismo: *Omnis legitimè baptizatus est in gratia*: aīqui hic est legitimè baptizatus, ergo est in gratia. Conclūsio ab solūtū potest esse falsa, quoniam minor potest ab solūtū esse falsa: Major autem non potest esse falsa, cū sit expressè revelata; ergo non coincidunt quod significatum Conclūsio, & major propositionis, ut clarum est. Aliud est in hoc syllogismo. *Omnis homo constat ex anima, & corpore*; *Christus est homo*; ergo *Christus constat ex anima, & corpore*: Significatum enim Conclūsionis est idem cum significatis præmissarum, ut patet, adeoque aīquè infallibile.

180.

DelCastillo.
Revelatio definitio, re-
velata est definitio.

Ceterū, licet verum sit, quod, qui testif-
catur definitum (auditis Del Castili-hie dispt. 2.
num. 31.) testatur formaliter ejus definitio-
nem, tamen qui testatur propositionem uni-
versalem, forte non formaliter testatur omnia
ejus individua, ut notavi in illo exemplo: *Sta-
tutum est hominibus semel mori*. Hebr. 9.v. 27. Et
in illo ad Rom. 4.v. 12. Propterea sicut per unum
hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per
peccatum mors, & ita in omnes homines mors per-
transiit, in quo omnes peccaverunt. A quibus excep-
ta est B. Virgo, quæ non comprehenditur sub
illa voce, *Omnes*, licet universalis, & sub illa,
Hominibus, non comprehenduntur resuscitati,
etiam si videatur comprehendere *omnes homi-*

nēs. Hæc ille, Certum est, propositionem uni-
versalem posse pati exceptionem; nisi ergo me-
taphysicè evidens sit non exceptio, quomodo
potest esse fidei, hanc, vel illam propositionem
particularē, fuisse sub ea comprehensam?
Quāmvis ergo non sit ratio dubitandi, an v.g.
hic aut ille sit legitimè baptizatus, et tamen
ratio dubitandi, aut certè formidandi, an prop-
terea sit sufficenter revelatum, ipsum esse in
gratia; cū Deus ab æterno potuerit cum ex-
cipere ab illa universalis propositione, manente
cā verā, ut patet in B. Virgo, que excepta hinc
ab universalis lege contrahendi peccatum origi-
nale, manente cā verā.

Sicut ergo dixit Scotus 4. dist. 11. q. 3. n. 5.
Nihil est tenendum tamquam de substantia fidei,
nisi quod potest exprimē baberi de Scriptura,
(metaphysicè, etiā instabiliter) sequitur es alii
quo, plane contento in Scriptura, vel plane deter-
minato ab Ecclesia. Ita major videtur sufficiens, quia
pro nulo alio, baberi quis causam exponiendi se
morti, & pro omni eo, quod est de substantia fidei,
laudabiliter exponeret quis se mori. Etiam quod
nullum istorum modorū babetur certū, summa ordine,
videtur levitatis; quia nō est auctoritas sufficiens, nec
ratio, si nullum istorum inventiar. Nota y finito
credere, id est, super omnia; hanc enim iohannem
firmitatem negat nostra Conclūsio, cui favet
videtur Suarez hie disp. 3. lect. 11. num. 12. ubi
ad hoc argumentum: Non mihi pertinet ad
instabiliter Dei veritatem, ut sunt vera omnia,
qua necessariā sunt conexa cum his, quæ
expressè testificantur, quām quod ipsummet di-
ctum verum sit; quia una veritas non potest
subsistere sine alia. Ad hoc, inquam, argumen-
tum Respondeat Suarez sup. Non come illas,
ex quo pender veritas propositionis revelata,
esse aīquè certum, nisi vel formaliter contine-
tur in re revelata, vel de illa connexione per
similem revelationem constet; præterea
quando ea, quæ sic tantum sunt conexa, po-
sunt per potentiam absolutam separari, & in
non manet aīquæ equalis certitudo. Sic illa.

Ubi viderit, indicare fundatum Con-
clusions nostræ sup. positum: potest enim per
ab solūtū potentiam, separari aliquod particu-
lare ab universalis, in quo solum physice, vel
moraliter continetur. Hinc idem Auditor,
num. 6. scribit in hæc verba: Et ideo dixi id
revelatio sufficienter appl. utetur: oportet enim, ut universalia
certū & indubitanter constet, hoc, quod in par-
ticulari, & expressè propositor, in illo uni-
versali conceptu contineri, & consequenter
veritatem hanc exprimam esse necessarium
ad formalem veritatem illius universalis. Ita
Suarez. Subsumo ego: aīqui veritas particu-
laris propositionis, quæ solum physice, aut
moraliter certò contingit in universalis, potest
veritas hujus propositionis. *Hic homo baptizans*
est in gratia, non est necessaria ad formalem
veritatem illius universalis: *Omnis homo legitimè*
baptizatus est in gratia; potest quippe sufficien-
ter verificari de aliis.

Itaque

Iraque hæc propositio universalis magis certa est, quam illa particularis; porrò una propositio fidei non est magis certa, quam alia; ergo utraque non est fidei: nemo autem dubitat, quin universalis sit fidei; secus ergo particularis, nisi evidenter metaphysicè constet, hinc particularem hominem esse legitime baptizatum. Quid miramur? Nam siue revelatione non ostendit virtualem continentiam prius in alio, ut Conclus. præced. probatum fuit; ita nec formalem continentiam, nisi hæc sit absolute necessaria. Unde veritas dictæ positionis particularis non pendet à sola revelatione, veluti veritas propositio universalis, sed à multis aliis circumstantiis, in quibus potest esse falsitas. Maneat ergo dictam propositionem particularem, & alias similes, estò physice, aut moraliter constaret de veritate circumstantiarum, probabiliter non esse fidei divinæ. Atque hic sit finis hujus sectionis, in qua disputavimus fatus diffusè, meo iudicio, de natura & objecto fidei. Progredior ad ejus veritatem, pro qua instituitur.

SECTIO SECUNDA.

DE VERITATE FIDEI.

Summa Dei veritas, in qua sola fundatur veritas fidei nostræ, ut luculententer patet ex proxima Sectione, innumeris explicatur Scripturis; nam tantum, aut alteram brevitas, gratiâ exscribo. Num. 23. v. 19. Non est Deus quasi homo, ut mentiatur, nec ut filius hominis, ut mutetur. Dicit ergo, & non facit? Locutus est, & non implebit? Ad Hebr. 6. v. 18. Ut per duas res immobiles (promissum scilicet, & iurandrum) quibus impossibile est mentiri Deum, fortissimum solarium habemus. Quæ verba expendens Ambros. lib. 6. Epist. 3. ad Cromaticum, ait: Impossibile hoc non insinuatis est, sed virtus, & maiestatis: est enim impossibile Deo, quod naturæ ejus contrarium est, non quod virtus est arduum, & ita veritas non recipit mendacium. Conferat D. Aug. lib. 1. de Symb. ad Cath. cap. 1. dicens: Deus omnipotens est, & cum sit omnipotens, mori non potest, mentiri non potest, falli non potest, & quod ait Apostolus, negare seipsum non potest; quam multa non potest, & omnipotens est, & ideo omnipotens, quia ista non potest; nam si mori posset, non esset omnipotens, si mentiri, si falli, si iniuste agere, non esset omnipotens; quia si hoc in eo esset, non fuisset dignus, qui esset omnipotens. Quæcumq; ita sunt, erit.

CONCLUSIO I.

Fidei est, Deum de absoluta potentia non posse mentiri, sive per se, sive per alium, quem ad suo nomine mentiendum directè impellat.

Deum de potentia ordinaria non posse mentiri, docent omnes Catholicæ tamquam articulum fidei, contra Priscilianistas hereticos, qui afferunt, non solum posse Deum dicere falso, sed etiam sapientius dixisse. Credis

hoc? Scio, quod non credas. Dic ergo, & intus die, quia sic est, ut dicas, Deus saltem de potentia ordinaria nequit mentiri; quia ipse legem statutu nuncquam mentiendi, cui legi potentiam suam quasi alligare voluit, & ideo dicitur potentia ordinaria, Et sane, si Scripturæ statim allegata aliquid probant, saltem impossibilitatem seu impossibilitatem ordinariam ab eo, qui Deus esset quasi homo, ut mentiatur, & possibile esset, Deum mentiri per promissum, quod absit dei ab homine Catholicæ. Hinc Suarez bene notat Suarez disp. 3. Sect. 5. n. 2. in fine, contra illam hæresim non oportere amplius disputatione: tum quia destruit Scripturatum fidem, & ita negat principia, quibus principali ter convincendi sunt ejus Auctores: tum etiam, quia omnia, quae dissemus contra sequentem sententiam, sufficienter illam impugnant, immo & expugnant.

Sed quæ illa secunda sententia. Respondeo, quæ doceat, posse Deum de potentia absoluta falsum dicere. Pro hac citatur Gabriel in 3. dist. 12. queſt. 1. a. 3. dub. 1. ubi inter cetera sic dicitur: Impossibile est, Deum peccare; quia impossibile est, Deum à se averti: Impossibile est etiam, Deum contra suam voluntatem velle, vel agere. Sed an Deus possit revelare falso, non video, quin possit. Potest enim omnem actum peccati positivum facere, non tamen ideo peccare. Et si mentiri simpliciter est dicere, asserere, vel revelare falso: non video, quia Deus hoc possit de potentia absoluta: non tamen sic omne mendacium erit peccatum; sed solum mendacium à creatura contra legem prolatum. De illo loquitur August. lib. contra mendacium, sive sup. dictum est de obstinatione Angelorum. Quod probable est dicere; quia Deus tamquam caula totalis producit, vel conservat odium sui, in voluntate Angelii Apostolorum. Nec hoc faciendo peccat; quia demeruit Angelus Apostolus habere semper in sua voluntate odium Dei in penam peccati sui. Nec hoc repugnat primæ, & summa, ac essentiali veritati: nec illud summa boni.

*An possit de
absoluta po-
tentia?
Gabriele*

*Deus con-
servat
odium sui
in voluntate
Angeli Apo-
stoli.*